

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

23337

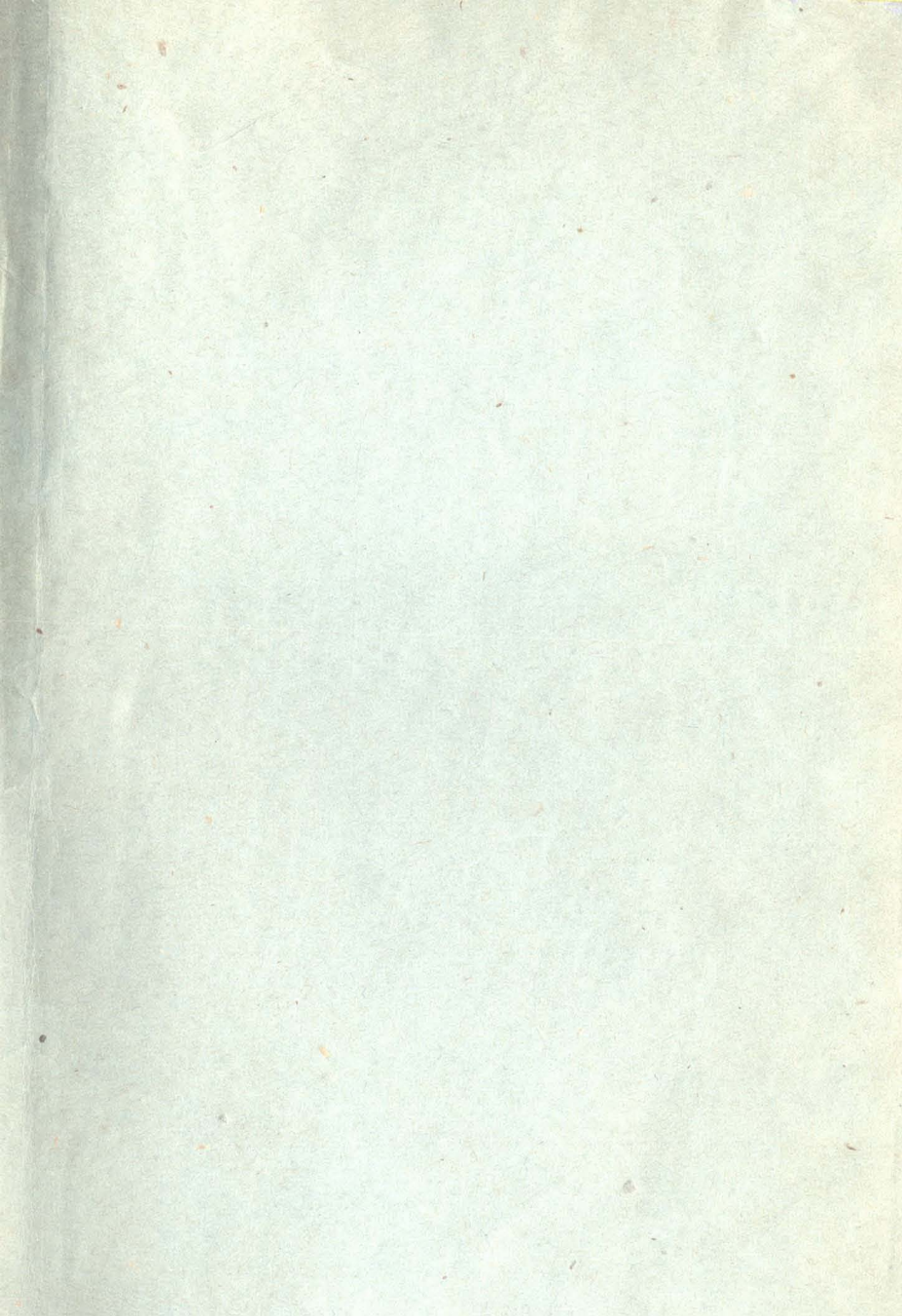
ԼԼԵՄԲ
ԿԼԱՍԵՐԻԱԿԱՆ ԱՆՍԻՄԻ

398.5

Գ-76

1858

2010

542

XI 20

Ս. Է. Պ. Բ.

ՈՒՆԲՆԱԿԻ ԵՆՑԻՑ

ա պարունակին խրատական և խմատալից
ասացուածք:

117

ԼՈՎԵԱԼ ԵՒ ԹԱՐԳՄԱՆԵԱԼ ՅԱՅԼ ԵՒ

ԱՅԼ ԼԵԶՈՒՆՑ

Ե. Շիրապատիկո-Լեւոնի

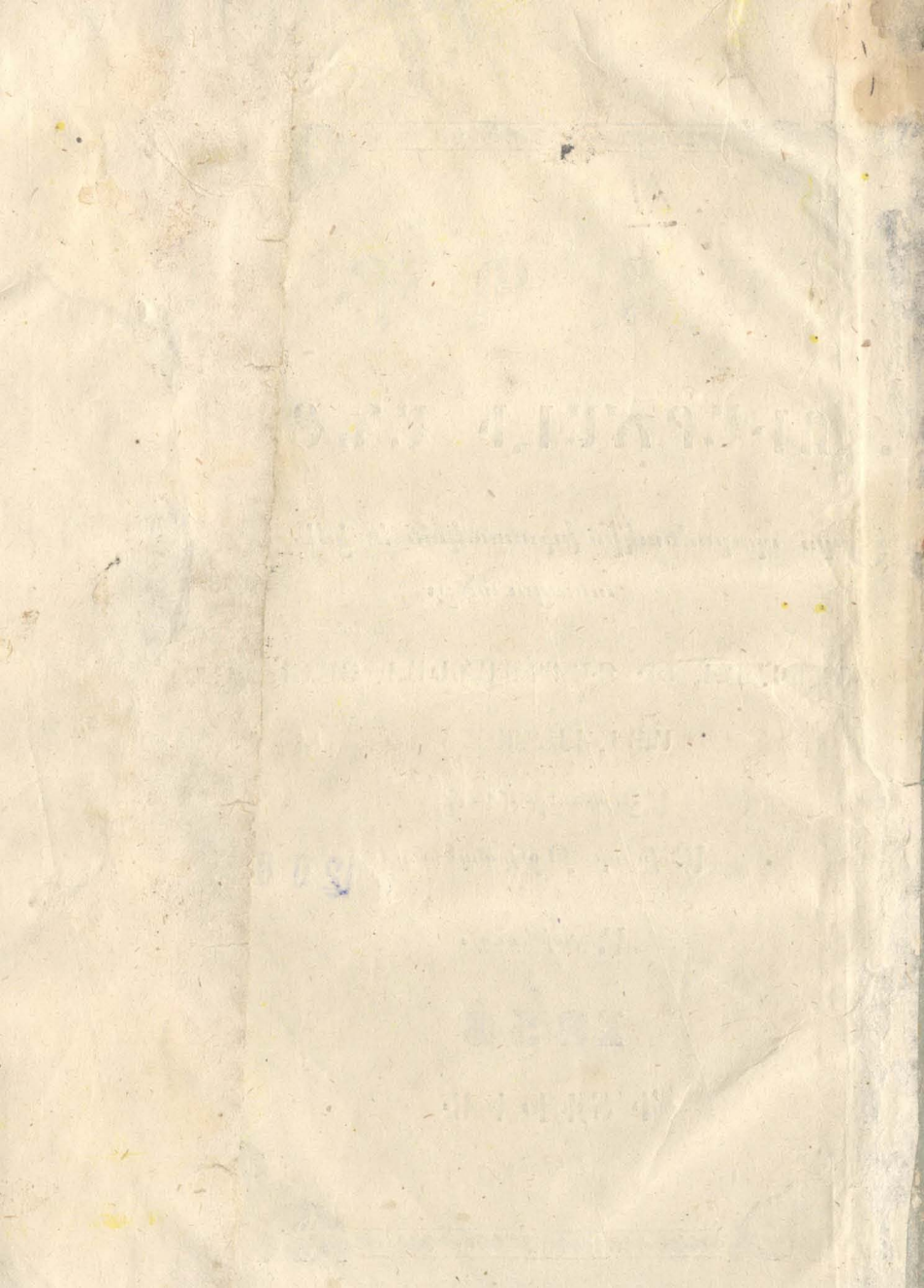
Մակիսի Օ. Տրապիանից

12002

Երջակեցույ:

1858

Ի Տ Փ Խ Ի Ս

398.5

151

1006

2-76

Ա.Լ.Գ.Բ.

Գ

Հ.Կ.Մ.Բ.Ի.Բ.

ՕՐՈՒՆԻՆՆԱԿԻ ԱՆՅՈՒՑ

Յորս պարունակին խրատական և խմաստալից
ասացուածք:

ԻՈՂՈՎԵԱԼ ԵՒ ԹԱԴԻՄԱՆԵԱԼ ՅԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ

1006
2883

ԼԵԶՈՒԱՅ ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԵԱՄԲ

Մ.Լ.Գ.Բ. Գ.Կ.Մ.Բ.Ի.Բ.

Աղբակեցուցի

1858-ՌՅԼ

Ի ՏՓԻՒՍ

Բ-ԵԲԵՄԻ

Ի Տպարանի Արևիկոսիան Հոգևոր Գալուցի Հայոց
ընծայելի Արևիկոսիան Աղայ Գեորգայ Արծրունու

31719-42

Handwritten mark

ВЕРИТЕЛЬНОСТЬ

Всеподлинное изображение оригинала
вверено

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ

Съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи представлено было въ
Ценсурный Комитетъ узаконенное число экземпля-
ровъ. Тифлисъ, Мая 9-го дня 1857 года.

Ценсоръ Кайтмазовъ.

1858-В-СР

Handwritten mark

ВЕРИТЕЛЬНОСТЬ

14973-58

ЕГО СІЯТЕЛЬСТВУ

Шемахинскому Военному Губернатору, Управляющему Гражданскою Частью, Господину Генераль-Маіору и разныхъ орденовъ кавалеру

КНЯЗЮ КОНСТАНТИНУ ДАВЫДОВИЧУ

ТАРХАНЪ-МОУРАВОВУ

Съ чувствомъ глубочайшаго высокопочитанія и безпредѣльной преданности

Посвящаетъ

Моисей Зурабовъ.

ԱՆՊՐ

ԳՈՒՆԴԱՅԻ ԼՆՑԻՑ

1. ՄԻՏԻ ԵՒ ԲՆՆԵԿՆՈՒԹԻՒՆ

Պօպէ անուամբ Լիզզիացոց մատենագիրն երբեմն խոսակցու թեան մէջ իւր բարեկամաց հետ ասաց՝
 "Եթէ վերին նախախնամութիւնն սրարգեւեւէ մեզ այժմեան մտաց մեծ քանակութիւնն, ապա պէտքէ խնդրել նորանից, որ նա յղէ մարդկութեան կրկնաչափ աւելլեալ ևս քանականութիւն, ինչ որում ուրիշ կերպիւ հնարին չէ մեզ մի միայն առաջին սրարգեւեւ կառավարիլ: Մտք և քանականութիւնն՝ կրկնեաց նա միւսանգամ, ստեղծուած են ինչպէս մարդուկնիկ, որ փոխադարձաբար օգնու մեն միմեանց, այլ նաքա ինչպէս և մարդուկնիկ համարեալ անդադար կալի են անում միմեանց հետ:"

2. ԽՈՒՆԵՄ ՄՏԵՂԻՐՈՒԹԻՒՆ

Մին դեռահաս մանուկ իւր կեանքումն առաջին անգամն գնացելէր լողանալոյ, բայց անխորձ լինելոյն աղաքաւ քիչ էր մնացել՝ որ խեղդուէր. ուստի երբ ուշն գլուխն եկաւ, յայտնեց իւր ազգակցաց այս պատահմունքն՝ ասելով երգմամբ, թէ մահու եմ արժանի՝ եթէ միւսանգամ մինչև լորանսլ սովորիլ ջրի մօտ գնամ:

3. ԵՂԱՆԵԿ ՎՐԵՃԻՆԻՐՈՒԹԻՒՆ

Երկար ժամանակ արքունի ծառայութիւն կատարող մին աստիճանաւոր սուանց յանցանաց իւր պաշտօնից զբոխած լինելոյն պատճառաւ, հրապարակաւ յայտնեց,

Թէ այս նորան անմեղ զրկանաց մասին պէտք է վարձ լինին մինչև հինգ հարիւր մարդկանց կեանքն : Տեղական իշխանն լսելով այս երկիւղալի սպառնումնքն՝ պահանջեց նորան և երբ հարձուվորձու թեամբ հարկադրումէր յայտնել թէ՛ ի՞նչ է դիտաւորութիւնն , ասաց թէ՛ ո՞րչա՞ն առանձին միտք չ'ունիմ , ես կամենումէի ասել միայն , թէ մտադիր եմ բժիշկ լինել :

4. 'ՆՈՐԱՉԵՒ ԹՎ ԹՒԿՅՈՒԹԻՒՆ՝

Մին Միգղեացի ազնուական երբեմն նամակ էր գրել իւր ծանօթին այս մտօք , ” Սերելի բարեկամ . . . ես այսօր քեզ մօտ եղեալ ժամանակն մտացեալ եմ քո գրասեղանի վերայ իմ ոսկեայ ընչադեղոցն (բռնօթաման) . ուստի խնդրեմ դարձուցանել այն ինձ զբարերիս ձեռօքրն : ” Բայց այս նամակս դեռ ևս չ'էր կնքել և ողարկել , նա ընչադեղոցն գտաւ իւր մօտ . ուստի կրկին բացաւ թուղթն ու յաւելցուց վերջումն թէ՛ նեղութիւն մի՛ կրեր որոնելոյ , ընչադեղոցս գտի , իմ տանն էր և ապա նամակն կնքեց ու ողարկեց իմ պատկանելայն :

5. ԽԵՒԻՅ ԿՆՆԱՆՑ՝

Սանդէյլ զիտնականից հարցումն արին , թէ ի՞նչ է պատճառն , որ գեղեցկադէմ կանայքն սովորաբար չ'են այնքան խելօք լինում , ինչքան տղեղքն : Ըսին է պատճառն՝ ասաց զիտնականն , որ վերջինքն ինքեանք անդադար որոնում են գտնել այնպիսի մարդիկ , որոցանից կարելի է խելք ստանալ , իսկ առաջինքն փախչումեն այն կերպ պարոններէց :

6. ՏԱՐԻՒՐ՝

Հենրիգոս դ արքային Բաստիւզիէր անուամբ երեւիլի և զուարճախօս պաշտօնեայն երբեմն հարցուց մին

այլ որ զօրականից, թէ քանի՞ ամաց է նա՝ ճշմարիտն
 չ'գիտեմ" պատասխանեց զօրականն, բայց կարելի է լինիմ
 երեսուն և ութից մինչև քառասուն և ութն. ի՞նչպէս
 է, որ դու քո հասակդ լաւ չ'ես իմանում" կրկնեց ճի-
 ծաղելով Քասովպիէրն. "Ի՞նչ գլխոյս ցաւն էր խննալ",
 ասաց ճեր զօրականն. "ես համարումեմ իմ եկամուտ-
 քըն, խաշինքն (սիւրու) և դրամոցս շահաբերու թիւնն",
 բայց տարիքս բնաւ հաշուի մէջ չ'եմ ձգում այն պատ-
 ճառաւ, որ գիտեմ ո՛չ որ նորանց գողանալ չ'է կա-
 րող ինձանից:

7. ԽՈՐԻՆ ՄՏԱԾՄՈՒՆԵՐ:

Կոր ուսումն առած մին պատանի կամելով ցոյց
 տալ իւր գիտնականութիւնն՝ խօսակցութեան մէջ ա-
 սաց իւր ընկերին թէ՛ ես հաւատացած եմ իսկ, որ ո՛չ
 մին անդ այնքան զանազան պատահմունք չ'են լինում,
 որչափ բոլոր աշխարհիս մէջ:

8. ԼՊԱՅՈՅՑ ԽԵՂՅ:

Ի ծնորէս քաղաքի վերայ եղեալ պատերազմի մէջ՝
 որ 1635 թուին էր, Տէւլաֆէլատ անուամբ զօրա-
 կանն սաստիկ ձեռով վերաւորվել էր գլխիցն: Արբարոյժն երբ
 մտիկ տուաւ վերացն, յայտնեց ամիսոսալով, թէ՛ "մեծ
 վտանգ ունի, լը որում գլխոյ ուղեղն երեւում է":
 "Շատ ուրախ եմ", ասաց բարձր ձայնիւ զօրականն.
 "Ի սէրն ԼՊ," Պարոն բժիշկ, փոքր ինչ ուղեղեցս վեր-
 աւ ու յլը կարգինալ Մազարինին. նորան չ'գիտեմ,
 ո՞վ է հաւատացրել՝ որպէս թէ իմ գլխոյս մէջ բնաւ ու-
 ղեղ չ'կայ:

9 ՀԱՆԳԷՍ ԵՒՆՕԹՈՒԹԵԱՆ:

Կամն Լէ ճանապարհորդութեամբ Լիսն քաղա-

քումն եղեալ ժամանակին՝ հետեւելով մարդավարութեան սովորական կարգին, դնացել էր ներկայանալոյ այն տեղւոյ գլխաւոր քաղաքապետին, որ չգիտելով լաւապէս Աբուսի դրան վերայ Կոմսին ունեցած ազգեցութիւնն՝ ընդունեց նորան չարիազանց դառողութեամբ և ապա փոքր ինչ ժամանակ անցանելոյն յետոյ սխտեց հարցանել՝ Կաթ փարէզիցն էք, սիրելի՛ բարեկամ՝ ի՞նչ են անում այն տեղ: Այն, ի՞նչ որ ամենայն տեղ է լինում՝ պատասխանեց Կոմսն. Ի հարկ է այդպէս է, բայց այն տեղ ամենից աւելի բարձրն ում ձայնն է,՝ Արաց՝ "ուայից և կառաց: Կոմսն ձեզանից հարցնումեմ՝ կրկնեց մեծամտ տոնուտէրն, թէ այն տեղ ի՞նչ նորագոյն համբաւ կամ անցք կան: Կանաչ սխեռն՝ ասաց Կոմսն. Օտրմացեալ նորան այսպիսի վտառ պատասխանատուութեանն, վերջումն քաղաքապետն հարցուց նորանից. Ապա ո՞վ ես դու, սիրելի՛ բարեկամ: Տղէտ և անքաղաքավարի մարդիկ Լիսն քաղաքումն ինձ սիրելի բարեկամ են կոչում՝ պատասխանեց Կոմսն, խի փարէզումն ամէնքն ճանաչումեն, որ ես Կոմս Ալէն եմ:

10 . ԵԿԵՄՈՒՏԻ ՄՈՒՐԱՑԿԱԼՆԻ

Մին մուրացիկ՝ որ փոքր ինչ մարմնոյն արատութիւն ունէր, պատահելով երբեմն իրան համարուեստ աղքատի, որոյ բոլոր անդամքն չարացածի պէս էին, և կոյր էր երկու աչօք, հարցուց՝ ի՞նչքան դու ամէն մի օր փող ես ժողովում: Մինչև 50 կօպէկ արծաթի, աւելի չէ՞ ասաց նա: Միայն այդքան՝ կրկնեաց հարցանողն. ո՞հ. եթէ ես քո արատութիւնն ունենայի, աներկբայ կարող էի տեսնու պատիկ աւելի փող ձեռք բերելոյ. ի՞նչ ասեմ քեզ ամիսս, որ Արտուծոյ պարզեամբ չնորհն վայելելոյ ընդունակութիւն չունիս:

11. ԱՆՉԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ

Համբերդ երեւելի զօրավորն՝ որ աղգաւ Վերմանացի էր, երբեմն անարգում էր իւր ծառային քանի մի անկարգ գործողութեանց մասին. բայց ծառայն կամելով իրան արգարացնել՝ աղաչում էր ներողութիւն տալ նրան, ասելով խօսքի մէջ՝ Թէ ճշմարիտ է՝ պարսն, մեղաւոր եմ. անձանթ մարդիկ այսօր փողոցումն նմանապէս անարդանք էին տալիս ինձ, շատն կարծելով՝ որպէս Թէ ես Վերմանացի եմ. Արանք մեծ սխալմանց մէջ են՝ պատասխանեց հանդարտօրէն զօրավորն, պէտք է համարենք զի իմար վայրենի:

12. ՊԵՏԻՃԱՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Մի շատակեր մարդ ունէր յայտնի սովորութիւն կլանել ամէն ուտելիք, ինչ որ կրտսնէր ու ձեռք կ'ըբերէր. Սա երբեմն գնացել էր երեւելի Վիլիլ քանաստիղծին մօտ, բայց մինչև նրան հետ տեսութիւն անելն, վեր առաւ գրասեղանի վերայ դրած խորոված խնձորն ու կուլտուաւ: Հուտով Վիլիլն մտաւ տուն և երբ տեսաւ նախաճաշակի (զակուսկայ) համար պատրաստած խնձորի յափշտակութիւնն, իսկոյն հասկացաւ, որ անկոչ հիւրին գործն է, ուստի տրամալի դիմօք սկսեց հարցանել նրանից, և երբ շատակեր գողն յանձն չի առաւ ուտելն, ապա տանուտէրն յանկարծ փոխելով դէմքն՝ ուրախութեամբ սկսեց ասել " փառք Աստուծոյ, փառք Աստուծոյ," անմեղ պատուհասից գլուխ աղատեցի, իմ տանըս վաղուց չի յշատ մկուռք են գոյացել, այն մասին այսօր ես անձարութեամբ պատրաստելէլ այն խնձորն մինդեղով (մէրկիմուշ). վայ է նրան, որ կերած ինչ: Այս խօսքն լսելուց յայտնի գողի երեսն գոյնն փոխարկուած, վեր թռաւ աթոռից ու սկսեց յուսահատութեամբ գոռալ, մածուռն, մածուռն, 'ի սէրն Աստուծոյ

շուտ բերէք մածուն, վայ, վայ, մահադեղ է եղել կերածս :

13. ԱՐԵՒԵՒԵԱՆ ԱՌԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Երբեմն գիտնտական ոմն իւր աշակերտին խրատ տալով ժամանակին՝ խօսակցութիւնն վերջացուց՝ ասելով, ախարն և խելադարն վեց յատկութիւն ունին՝ այսինքն՝ բարկանալ առանց պատճառի, խօսիլ առանց հարկաւորութեան, հաւատալ ամէն բանի, փոփոխիլ անյայտ պատճառանօք, խտանիլ այն ամէն գիպուածոց մէջ, որ ամենեւին նրանց վերաբերութիւն չ'ունին և երբէք չ'իջուկել՝ ո՞վ է նրանց բարեկամն և ո՞վ չարակամն :

Ոսկին չ'է պատկանելի ազասին, այլ ազասն ոսկւոյն :

Ս'ի խօսի՛ր բնաւ այն ծառոյ մասին, մինչև չտեսնես նրան բերած պտուղն :

Ուսեալն լաւ գիտէ ի՞նչ է անկիրթն, պատճառ որ նա ինքն երբեմն այն վիճակի մէջ է եղել. բայց անկիրթըն երբէք չ'է կարող հասկանալ ուսումնականութեան գինն, ի՞նչ որում ուսման ճաշակն չ'է առած :

14. ՈՒՂՂ ԱՄԻՐՏ ԲՃԻՇԿ

Դուք շատ տեղեակ էք կենդանեաց մարմնոյ ներքին կազմուածոցն՝ ասաց անյայտ անձն Պտի անուամբ բժշկին, և դուք պէտք է, որ իմանաք բոլոր ցաւոց յատկութիւնն և հնարն : Ուղի՛րդ է քո ասածն՝ պատասխանեց բժիշկին, բայց մեք շատ նման եմք փարէզու քաղաքական կառավարութեան գործակալացն, որ լաւ ճանաչում են ամէն փողոցից դրութիւնն, այլ չ'գիտեն, ի՞նչ է պատահում բնակարանաց մէջն :

15. ԲՆՐԵՎԱՅՆԻ ՉՈՒԹԻՒՆ՝

Փրկարիկոս մեծ Թագաւորն իւր մին ծառայի վերայ ծանր և անկարգ շարժողութեան պատճառաւ երբեմն այնքան սաստիկ ձեռով բարկացել էր, մինչև ինքն իւր ձեռօք նրան երեսին ապտակ (օխլէ) հարեց. բայց ծառայն տեսնելով՝ որ այս պատահուելից գլխոյ սանաւրած հերաց ձեն փոքր ինչ ցրվել է, շուտով միտքն իւր վերայ ունեւրով՝ մտապաւ կայտեր սենեկի (օթաղ) հայելոյ դէմ և սկսեց նրա առաջին ուղղել իւր գլխոյ սանաւրածն. Ի՞նչ բանի վերայ ես դու՝ ա՞յ անպիտան, ատաց Փրկարիկոս, դա նոր համարձակութիւն է, և նոր պատժոյ էս արժանի: Չերդ Մեծութիւն՝ պատասխանեց ծառայն, այն մտօք եմ անում այսպէս, որ միւս մտտիկ սենեկի մէջ լինող մարդիկն չ'կարողանան հասկանալ ինչ որ անցաւ հիմիկ մեր մէջ:

16 ԿԼՐԾԻՐ ԱՆԱՄՈՒՍԻՆ ՄԼՐԳՎՅ:

Եւստովիկոս ԺԴ Գաղղիոյ կայսրն երբեմն ամուսնութեան մասին խօսակցութեան մէջ իւր սիրական զօրավարի հետ սկսեց յորդորել նրան, որ կին ամուսնաւոր, ինչպէս հասարակաց բնատուր սովորութիւնն է:

Եւս էք հրամայում՝ Չերդ Մեծութիւն, ատաց զօրավարն, բայց ցաւն այն է, որ ես մինչև հիմիկ չեմ պատահել այնպիսի կնոջ, որ արժանաւորութիւն ունենայ ինձ կին լինել, նայնպէս և չեմ գտնում այնպիսի տղամարդ, որ ես կամենայի իմ որդի անուանել:

17. ԱՐԺԱՆԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԱՆՅ:

Մին անդղեացի մատենադիր իւր շարադրութեան մէջ կանանց հարկաւորեալ յաակութեանց վե-

բայ երկար խօսելով՝ վերջն սահմանում է, թէ աշխարհիս մէջ կան երեք խարհւարդք, որոց ամէն մէկն իւր կարգն հասկացող կնիկ պէտք է նմանացնել այլ իրան, այլ և աշխատի չ'նմանացնել:

Առաջինն՝ նա պարտաւոր է նմանիլ խիտանջի (ծիրանի ներկ մտող ծովային կենդանի), որ միշտ նստած է իւր բնակարանի մէջ. բայց նա չ'ի պիտի՝ ինչպէս այն կենդանին ամէն ինչ որ զարդ ունի իրան վերայ պահել:

Երկրորդն՝ նա պիտի որ ինչպէս արձագանդ (պատկոյ, քարից, ծմակից, ձորուց և այլ իրաց էլանող ձայն), պատասխան տայ միայն այն ժամանակն, երբ հարցումն են առում նրանից. բայց և պէտք չ'է, որ նա արձագանդի նման ջանք անէ խօսակցութեան մէջ լինիլ վերջինն, այլ և հարկատ որ է երբեմն, որ և լուս լինիլն սպորի:

Սերճադէս նա իւր վարութիւն և կառավարչութեամբն պէտք է որ լինի ուղիղ և կանոնաւոր՝ ինչպէս քաղաքի ժամացոյց (սհաթ). բայց նրան չ'է հարկատ որ այլքան ըարձը ձայն հանել, որ բոլոր քաղաքն կարողանայ լսել:

18. ՀԱՏՈՒՅՈՒՄՆ:

Սին անդղեացի՝ երբեմն Փարէզ քաղաքի մէջ ման գալոյ ժամանակին յանկարծակի կտորեց մէկ խանութի դրբակի դրան ապակին (շէշէ) և առանց երկար մտածման մտնելով ներս ու աւրով խանութի աէրջ մին հաս տրծաթի դրամ, որոյ կէտին արժէք կտորած ապակին՝ խընդրեց, որ մնացորդ կէտն իրան յետ տայ: Խանութի աէրն մանր դրամ չունէր. ուստի երբ դուրս գալ էր կամենում գնալ փող փոխ առնելոյ մօտիկ հարեանից, Անդղեացին կանդնեցուց նրան առելով, չարժի նեղութիւն կրելու. ես ինքս կտրող եմ՝ ուղղեցնել մեր հաշիւն. յետ որոյ խիցն հարաւ կտորեց ուրիշ միւս ապակին, և ասաց, ահա՛ իմ ու քոյ հասուցումն:

19. ԽՈՐՀՈՒՐԴ :

Եւհար մեծայ մին խայտառակ ընտ թեանք երկ-
 ասորք հետեւ մէր իւր հարեանի նոր մարդոյ գնացած
 զեղեցիկ աղքատն բարեհաճութիւնն ձեռք ձգել : — Ողոր-
 մելն աղջկին հասար չէտու ազատութիւն գանել այն լսքէ
 ձեռքէն : բայց վերջն երբ համբերութիւնն հասած էր,
 մին օր պատահելով նրան ասաց, եղբայր, դու գլխոյս
 կ'նշ ցաւ եւ գործել, քանի՞ պիտի ես քս նեղութիւնն
 կրեմ : Երբ ես երկխոյ էի, մօրս հրամանին ներքոյ էի,
 երբ մեծացայ, հաղանդեցայ հօրս այժմ եւ հաղանդ կ'մ
 իմ ամուսնոյս, առաի եթէ քեզ բան ինչ հասնելոյ է
 ինձանից, ի՞նչ ուրիշ հարկաւորութիւն ունիմ՝ կարող ես
 յայտնել ամուսնոյս :

20. ԲԳՈՒՇԱՒՈՐ ԿՆՏՆՔՈՒՄՆ :

Պօլեւ բաղարի մէջ երբեմն դողութիւնն ստու-
 կանալոյ պատճառաւ հրաման էր Սուլտանից, որ գիշերէ
 ասանց լապտերի (փանտա), փաղցն ոչ որ դուրս չ'գայ :
 Են իսկ օրն՝ երբ հրատարակված էր յիշեալ կարգադրու-
 թիւնն, մին Յոյն երեկոյին մ'թաթիւնն հասած ժա-
 մանակին լապտերն ձեռին դուրս ելաւ փաղցել մէջ : Ո՛ր
 է լապտերդ՝ հարցայ նրան պահապանն : Ե՛ն ձեռքէս
 ունիմ : Ինչո՞ւ մէջն մամ չ'կայ : Ե՛րդ մասին՝ ասաց
 հրամանի մէջ ոչինչ չ'է յիշած : Միւս օրն ջակ հրա-
 ման հրատարակեցաւ, որ ամէնքն լապտեր ունենան մէջն
 մամ դրած : Երն իսկ Յոյն կրկին դուրս ելաւ փա-
 ղցն : Ո՛ր է լապտերդ հարցին նրան : Ե՛ն ձեռքէս է,
 պատասխանեց : Իսկ մամն ո՛ր է : Ե՛րոյ ունիմ նմա-
 նազէս : Ե՛րա կ'նշու չ'է այն վաւ : Դ՛ուք այս մասին
 կրկնեց, ոչինչ չ'էք ասել : Եւ կարգաւ եւ պարզ տու-
 էր հրամանն, պատրաստ կ'մ կառարելոյ : Երբորդ օրն կրե-
 կին նոր հրաման ելաւ, որ փաղց դուրս եկաղքն ունենան

լապտեր մէջն վառած մտնով : Յետ որոյ և խփու-
թեամբ եղև կատարումն :

21. ԹՒՆՆԿՈՒԹՒՒՆՆ :

Այլևստ հաշակաւոր բժիշկն հրաւիրված էր օգ-
նու թիւն հասցնելոյ մին աղքատ մարդոյ կնոջ ծննդեան
ժամանակին . խի երբ պարտաւորու թիւնն կատարեց լաւա-
պէս և դուրս էր գնում , տանուաէրն՝ որ շալակաւ բե-
ռըն կրող էր , առաջն կարած՝ կանդնեցաւ հարցուց , սը-
քան է բժշկի նեղու թեան վարձն : Այլևստ պատասխա-
նեց՝ քսան դահեկան : Ի՞նչ քսան դահեկան կը պահան-
ջես՝ զարմացած դուստր խեղճն : Պիտես՝ օրհնեալ
բժիշկիես չափահաս մարդոյն շալակաւս տանու մեմ մին
վարսաղ (աղաջ) հեռուսրու թեամբ տեղ , և ստանու մեմ
միայն կէս դահեկան , բայց դու ի՞նչ խղճմտանօք քսան
ես պահանջում՝ քեզ վարձ այն մասին , որ քանի մի քու-
պէ պահեւես ձեռացդ վերայ համարեա՛լ բռնաչափ փոք-
րիկ երեխայն :

22. ՀՆԱՍՏՆՏՈՒՆ ՊՆՏՃՆՈՒ :

Եւ դավիկս ժի՛ Կայսրն երբեմն հարցումն արաւ
Սանլիսիոյ՝ եպիսկոպոսից , քանի՞ ամաց պէտք է լինի նրա
կարծեօք Կումն Պարսկմնն , որ այն տեղ ինքն ևս ներ-
կայ էր : Պատասխանեց հոգևոր հայրն , Չե՛րդ Մեծու-
թիւն՝ ես այժմ ութսուն և երեք ամաց եմ : Կումն ևս
հաստիակից է ինձ , և աւելի հաստիաւ պէտք է չ'ի լինի ,
ք որում մեք 'ի միասին եմք ուսումն առել : Հայր
սուրբն սխալուած է՝ ասաց Կումն , պատճառ որ ո՛չ նա
և ո՛չ ևս երբէք ուսումն չ'եմք առել :

23. ԿՐԿՆԵՆԻ ԴԷՏԱՊԵՐՏՈՒԹԻՒՆ

Մին պատժապարտ Տաճիկ՝ որ պէտք էր խեղճ վեր կախազանի վերայ՝ պատժոյ տեղն տանելոյ ժամանակին՝ ինքն իրան ան ու վայ կանչելով՝ ասումէր, եթէ ես մեղք ինչ գործած լինիմ, այն ամեններն ընդդէմ կամացս է պատահել։ Եւ յգպէս և այսօր ընդդէմ կամացդ պիտի խեղդեն քեզ, անիրաւի զաւակ՝ պատասխանեց մին անյայտ անձն։

24. ԱՄԷԺԻՒՆԴԻՐ ԶԻՈՅ

Մին շինականի՝ իւր գիւղապետի ձին այնպէս սատոխ ձեռով արացից (քացի ապ) որ կէս ժամու չափ գեանի վերայ ուշադուրկ ընկած մնումէր, յետոյ խեղճ գլուխն դարձած՝ ասաց լաւ է որ այսպէս արծայ դարձելույն ձեռքից նա՝ գիտեմ աւելի վատ պատահմունք կուղէր բերել գլխոյս անիրաւին իմ վերայ անբաւական լեւնելոյն գլխուոր պատճառն այն է, որ ես գիւղապետին խորհուրդ էի տուել վաճառել գարշէլոյն ուրիշ մարդոյ։

25. ՃՇՄԵՐՏԱՍԷՐ ԴՌՆԵՊԵՆ ԾԵՌԱՆՅ

Քանի մի երեւելի վաճառականք հանդիպելով հարկաւորութեան տեսութիւն ունենալ տէրութեան գլխուոր իշխանին հետ, եկան նրա դռն և հարցուցին ծառային՝ կարելի՞ է մանել Պարոնիդ մօտն։ Պարոն տանն չ'է՝ ասաց նա, դնացել է իւր ծառայութեան գործոյն։ Եւր կարելի է վերագառնայ, հարցուցին կրկին։ Պատասխանեց, երբ Պարոն հրամայում է ինձ ասել իւր մօտ եկողաց՝ թէ տանն չ'է, նա չ'է յանձնում յայտնել իրան դառնալոյ ժամանակն։

26. ԵՐԿԱՐԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ :

Մին Իրրանտիացիոյ պատմում էին երբևէն թէ
 Լոնդրոնի բնակիչքն ըստ մեծի մասին երկար կեանք են
 վարում և թէ այն սեղ շատ ժամանակ չ'է, որ մին ձեր
 մարդ վախճանվել է հարիւր տարեկան հասակաւ : Ի՞նչ
 զարմանք կամ մեծ բան է՝ ասաց նա, թէ և իմ պապն
 մինչև այսօր կենդանի մնայր, ի հարկէ նա ևս կը լինէր
 հարիւր և երեսուն տարեկան :

27. ՈՐԿՈՐԱԺԷՏ :

Հայկերս թի ժամանակին քանի մի անձինք ժողոված՝
 զանազան ստարիայից վերայ երկար միճաբանու-
 թիսն էին բացել, բայց երբ որ կամոց կամոց տարացած սեր-
 սեցին աւել բարձր ձայնիւ խօսիլ, նրանց մին ընկերն՝ որ
 մեծ ջերմեւանդու թեամբ ծառայողն էր իւր ստամբոսին
 կտտարելապէս կշտանալուց յետոյ՝ գլուխն բարձրացրաց
 ու ասաց, — Ըստուած կտրէք՝ պարսնայք, բաւ ակնն է,
 հանդարտ խօսեցէք, տեսնում էք, որ ձեր դստալոյ ձայնիցն
 մարդ բնաւին չ'է կարողանում հասկանալ, թէ ի՞նչ է
 կերածն :

28. ՓՍԽԵՑՈՒՑԻՉ ԴԵՂ :

Մին բժիշկ իւր հիւանդի ցաւազարտ թեան
 ընդդէմ փսխեցուցիչ դեղ էր գրել, այլ հիւանդն յան-
 կարճ դուալով ասաց՝ պարսն բժիշկ, հիւացնուր ինձա-
 նից ՚ի սէրն Ըստուծոյ այդ դեղք, ես երկու անգամ խմել
 եմ ու փորձել, որ այն քանի մի բուսկից աւելի երբէք չ'է
 մնում ստամբոսիս մէջ : Երանից ոչինչ օգուտ չ'է լինիլ,
 միայն փայլն է զնւր կորչում :

29. ԽԵՆԼԵՅԻ ԳԵՂՆԱՍԻԿ

Նորընտիր զօրականաց ժողովման ժամանակին
 Գաղղեայ մին գեղեց երկու շինական պատանի բերել էին
 քաղաք, ուր պէտք էր վիճակ ձգելով՝ յայտնի լինելը թէ
 նրանցից ո՞րն է ընդունելի ծառայութեան : Սխիակար-
 կու իշխանն վաղ քան բնորոտ թիւնն շինականաց միոյն
 ազգականից կաշառ առնելոյն պատճառաւ և կամենալով
 պրծայնել նրան, հնարել էր խորամանկութեամբ, որ վի-
 ճակի գնդակքն երկուքն ևս սե ձգվին սնդկի մէջ : Ան-
 սորա իշխանն հրամայեց յառաջագոյն միւս պատանոյն,
 որ աղքատ էր ու չ'սէնէր կարողութիւն գրամ տալոյ՝ հա-
 նել սնդկի մէջնց մի հասիկ գնաակ, հրամայելով՝ որ եթէ
 հանածն սե լինի, նա պէտք է մանի ծառայութեան մէջ :
 Եւն ուղբմէ լին խիոյն հասկանալով անիրաւ իշխանի գի-
 տաւորութիւնն, ձեռք ձգեց և գնդակն սնդկից հանելոյ
 բազէին, առանց ձեռն բանալոյ ու ցոյց տալոյ ձգեց բերանն
 ու կուտուտ : Իշխանն զարմնալով այս գործողութեան
 վերայ, ի՞նչ արարեր զու՝ ասաց, այ՛ աղայ : Ո՛չնչ, պա-
 տասխանեց գեղզականն, այժմ՝ հերթն իմ ընկերին է, թող
 նա հանէ մնացած գնդակն, եթէ իմ կուլ տաւածն սեն է,
 ապա մնացածն պէտք է լինի սպիտակն, աստի և ևս պար-
 տաւոր եմ ծառայութիւն ընդունել, իսկ եթէ սնդկի մէջ
 սեն է մնացել, ուրեմն կուլ տաւածս սպիտակն է, և ևս
 իրաւունք սենիմ՝ դառնալ գէպ'ի տուն : Եւս հանդաման-
 քըս ստիպող եղև իշխանին իւր անիրաւութիւնն ծածկելոյ
 մասին ազատութիւն տալ երկու պատանեկացն՝ ի միասին :

30. ՏԱՐԵՂԻՆԳ ՓՈՒՆՈՒՄ

Աղքատ շինականի վաղոյ պակասութիւն էր պա-
 տահել, աստի առաւօտեան լոյսն ծաղկելոյ ժամանակին
 գնաց իւր հարեանի դուռն բաղկելով՝ հարցրուց, քնն՞ծ
 ևս սիրելի : Հանդամանքն լաւ դիտէ՝ պատասխանեց հա-

րեանն, կցելով թէ ինչ հարկաւորութիւն ունիս : Խընդ-
րեմ, ասաց աղքատիկն՝ փոխ տուր ինձ ասան դահեկան :
Ո՛հ, ներկր, քնած եմ, ասաց հարեանն :

31. ՅԵՐՄԵԻ ՊԵՏԱՍԵՆԻ :

Փէշիէ անուամբ երևելի ատենախօս եպիսկոպոսն
չքաւոր մտազործի որդի էր : Աբբունի դրան մեծ յար-
գանք ունեցող մին իշխան՝ որ իւր մեծազգի տոհմից լի-
նիւցն աղաղաւ շատ պարծենկոտ էր, երբեմն խօսակցու-
թեան մէջ ասաց եպիսկոպոսին, թէ զարմանալի է, որ
մարդիկ վաճառ ահանի խանութից հասնու մեն եպիսկոպո-
սութեան աստիճանին : Փէշիէն՝ որ թէ և չտիպանց
պարկեշտ և հանդարտաբարոյ էր, բայց այս անդամն համ-
բերութիւնն հատած՝ կամաց ու անշիթով պատասխանեց
անքաղաքավար ընկերին, ասելով՝ եթէ դուք այն տոհմից
լինէիք, որից ես եմ ծնված, ապա նայելով ձեր հա-
կացողութեանն՝ կարծեմ՝ դուք մինչև այսօր անպատճառ
մտնվաճառի գործատան յետին սպասաւորն կլինէիք :

32. ՍՐԵՄՏՈՒԹԻՒՆ :

Մին գիւղական՝ որ բնաւին քաղաք չ'էր տե-
սած, առաջին անգամն գնացել էր Փարէզ, ուր հետա-
քըրբութեամբ ման գալով՝ շուկայի (բազարի) մէջ, վերջն
հասաւ մին լուսնախոյտի (սարրաֆի) խանութի մօտ, բայց
տեսնելով՝ որ նրա մէջ ոչինչ ապրանք չկայ, զարմացաւ •
և ազա պարզամտութեամբ հարցոց խանութատէրից, թէ
պարսն, գիտե՞լ կուզեմ, ի՞նչ վաճառելի ապրանք ունիք :
Լուսնախոյտն կամելով ծիծաղել լողճուկ գիւղականի վե-
րայ՝ պատասխանեց, թէ իմ վաճառելիքն իշոյ գլուխք են :
Կարծեմ շատ գնողք կան պարսն՝ ասաց շինականն, պա-
ճառ որ խանութիդ մէջն, ինչպէս երևումէ, այժմ միայն
մի հասն է մնացել :

33. ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Կրան Գրամմոնն երբեմն կամեւով ծաղը անել մին
 գիշաքնակ աղնուականի վերայ, որ նոր էր եկել ծառայ-
 ելոյ Աքբունի դրան՝ մտացաւ նրան մօտ և բաւական
 լսելի ձայնիւ հարցումն արաւ, թէ ի՞նչ նշանակութիւն
 ունին զուգորդ, (գիծ) անարժանի և խերեհշ (չորրորդ մա-
 սքն կօպէկի) բառքն: Այնիւ շինականն անյապաղ պատաս-
 խանեց հանդարտօրէն, թէ զուգորդ ասածդ այնպիսի բառ
 է՝ որոյ նշանակութիւնն չէք հասկանում և ինքեանքդ,
 անարժանն այն է, որ դուք այժմ՝ ասացիք ինձ խի խերե-
 լեհն ձեր յատուկ արժեքն է: Յոյս ունիմ պարնն Կրան,
 որ դուք այսուհետև յիշեալ բառից նշանակութիւնն չի
 մոռանար:

34. ԾԱԳՈՒՍՆ ՏՈՒՄԻ

Փշանցիսիս ան հարցուց Կատելանուսից, որ այն ժա-
 մանակի սրախօս մարդ էր. թէ զու աղնուատո՞ւհմ ես:
 Պատասխանեց նա, "Չեր Մեծութեան կարծեմ յայա-
 նի է, որ աղնուական անձինց միայն երեք էին Այեան
 տապանի մէջ, բայց նրանցից որո՞ւ ասհմիցն է իմ ճննդեան
 ծագումն. բնութիւն չ'գիտեմ":

35. ԿԼՐԵԿՅՈՒԹԻՒՆ

Աին պատուաւ որ կին տխրութեան մէջ լինելով իւր դստեր
 սաստիկ հիւանդութեան մասին, որոյ առողջութիւնն յուսա-
 հատելի էր, արտասուելով սիսեց տղաշակել առ Աստուած
 ասելով՝ ողորմած տէր, թող ինձ համար այս իմ հի-
 ւանդ աղջկին և տանք, քեզ լինին, միւս բոլոր զուակուներս:
 Այս դիտուածու մն երիտասարդ մարդ մի, որոյ կինն հի-
 ւանդ աղջկան քոյրն էր, մտացաւ դէպ 'ի իւր զոքանչն
 ու քաշելով կամոց նրան թեկցն՝ հարցուց, մայրիկ,
 փեսայիդ նմանապէս քո զուակաց շարուն մն ես համարում:

85582
 28532
 14978-58

36. ՊԼՏԻՆԻ ՍԼՏՆԵԼՅԻ

Ի ճիգրայի գլխաւոր փողոցի մէջ երբեմն մին գեղեցկագէտ
և հարուստ հագուստով կին ման էր գալիս յետ ու յա-
ռաջ: Սա յետ փոքր ինչ ժամանակի պատահեց մին գար-
շելի դիմօք երիտասարդի, որոյ հետ երբէք ծանօթութիւն
չունէր և թօսակցութեան մէջ խնդրեց անծանօթից աղա-
չելով, որ նա նեղութիւն կրէ գնայ նրա հետ 'ի մի-
ասին: Երիտասարդն առանց ընդդիմանալոյ համաձայնիւ-
ցաւ կատարել նրա խնդիրն, ուստի և ճանապարհ ան-
կան ու գնացին, բայց գնալոյ ժամանակին միամիտ մարդն
անհանգիստ մտածմանց մէջ էր չ'իմանալով կնոջ միտքն
ու հարկաւորութիւնն: Ա' երջապէս մտին նրանք մին հոյա-
կապ խանութի մէջ, ուր բաց 'ի զանազան արծաթեղի-
նաց սչինչ այլ վաճառելի ապրանք չ'կային: Ա'ինն յետ
քանի մի ըոպէից խանութատէրոջ գործակատարին ասաց,
ահա՛ իսկ և իսկ այսպիսին է ինձ հարկաւոր՝ ցոյց տա-
լով մատամբ հետն եկած ընկերին վերայ, և ապա շու-
տով գուրս գնաց ու հեռացաւ: Միամիտ երիտասարդն
մնաց սառած իւր տեղն մեծ երկբայութեան մէջ. վերջն
հարցուց գործակատարից. ասա՛ խնդրեմ, ի՞նչ է գնել
ձեզանից այն կիկնն: Ոչինչ՝ ասաց գործակատարն, միայն
նա սրանից քանի մի օր յառաջ յանձնել էր մեզ շննել
արծաթեղէն պատկեր, որ նման լինի սատանայի. բայց
որովհետեւ առանց այն կերպիւ երես տեսնելոյ հնարին չ'էր
կատարել նրա յանձնարարութիւնն, ուստի և այսօր բե-
րել է մեզ մօտ ցոյց տալոյ քո դէմքն:

37. ՉԻՐԻ ԲՆՈՒԹԵԼՆ:

Մին նորահաս ու շատ սիրուն կին պատրաստելով զը-
նալ իւր բարեկամի հարսանիքն, մարդ յիւց հարեանի
այբի հարսին մօտ, որ նրանից հոսակաւ մեծ և դիմօք

տգեզ էր՝ խնդրելով տալ մին աւուր ժամանակաւ դոհա-
 րեղէն և մարգարտեղէն զարդարանքն: Ըստ նրան՝ պատաս-
 խանեց հարեանի հարսն, թէ նա կ'յլ է ինձ իւր գեղեցիկ
 դէմքն, ես ևս ուրախութեամբ կտամ նրան իմ բոլոր
 թանկագին զարդս: Իսկ մինչև այն թող մնայ ամբողջ
 մօտ ու՛մ ինչ բնութիւնն տուրք ու հնար է բաշխել հա-
 ւանել ի երեւելոյ այլոց:

38. ՊԵՏԵՆՆ ԶԱՄԵՄԵՏՈՒԹԻՒՆ:

Մարկիզ Գէ—բիէվըն փարէզու մէջ հռչակաւոր էր
 երկգիմն և իմաստալից բանիւք խօսելոյն պատճառաւ: Սա
 երբեմն հասարակութեան մէջ, երբ յետ երկար խօսելոյն
 ծրծաղաշարժ առարկայից վերայ՝ փոքր ինչ լուռ էր մնա-
 ցել, յանկարծ մին անյայտ պատանի հարցումն արաւ, թէ
 ի՞նչ զանազանութիւն կայ գնտասեղի (սանջաղ) ու Մար-
 կիզի մէջ: Ըստ հարցմանս ոչ ոք չկարողացաւ պատասխանի
 տալոյ: ուստի նայն պատանին ասաց՝ գնտասեղն ունի ուր
 ծայր և փոքրիկ գլուխ, բայց Մարկիզ — Գ — էբիէվըն, ճշմա-
 ըրտ է, սրութիւնն շատ է, այլ ավանս, որ գլուխ չունի:

39. ՅԵՐՈՂԻՄԻԱՆԻ ԻՆՊՈՒՍԻՆ:

Իւր գովիկոս Ժգ Գաղղիոյ թագաւորի ժամանակին
 նրա զօրաց մէջ դաշնակցութեան կանոնաց համեմատ շատ
 զինուորակա՞նք կային Ըռեցարիոյի տէրութիւնից. այլ
 նոքա երկար միջոց Գաղղիոյ գանձարանից բռնիկ շատ
 նախն պատճառաւ Պետրոս Արուպա Ըռեցարիոյի
 յայտնի զօրապետն գնացել էր Փարիզ քաղաքն միջնորդ
 լինելոյ: Երբ սա ներկայացաւ կայսերն ու սկսաւ միջ-
 նորդութեան հնարքն՝ ի գործ գնելոյ, Գաղղիոյ Իւր վաւ
 անուամբ զինուորական նախարարն՝ անբաւական լինելով
 այսպիսի յորդորական միջոցայ վերայ՝ ասաց կայսերն՝
 Չէրդ Մեծութիւն, այդ խնդրանաց նման շատ մեծ գան-

գատ են տուել և միւս այլ զօրաց մասունքն. բայց բաւականութիւն հատուցանելոյ հնար գտնելն դժուարին է. և թէ Չեր գանձարանից Շուէցարիացեաց հատուցած գրամաց գումարն այժմ՝ ձեռաց լինէր՝ աներկիբայ կարելի էր արծաթեայ ճանապարհ բանալ Փարէզից մինչև Քաղէլ քաղաքն. Շառ կարելի է՝ պատասխանեց հանդարտօրէն Աղուպպա զօրապետն, բայց եթէ Շուէցարիացեաց զօրականաց Քաղզիոյ ծառայութեան մէջ բարձր թափած արիւնն նմանապէս խայր, ասպա կարծեմ՝ նրանալ կարելի լինէր գետ շինել Քաղէլից մինչև Փարէզ. Արամիտ զօրապետի պատասխանն պատճառ եղև զօրծոյն շուտ և բարուք վերջաւորութեանն:

40. ՅԵՐՄԵՐ ԴԻՊՈՒՆԾ:

Հոգաբարձութեան զօրծն շատ անգամ քանի վիճմանց և փորձանաց պատճառ է լինում, յայանի է. Յես վախճանելոյն մին երեւելի հարուստ վաճառականի կարգվել էր նրա անչափահաս որդւոյն վերայ հոգաբարձու հանդուցելոյ հարազատ եղբայրն, որ շատ ատելի էր թուում այն աղային. ուստի և անդադար վիճմունք էին դոյանում նրանց մէջ. Պատահեցաւ երբեմն, որ այն դեռահաս արդւոյն տեսաւ անծանօթ պատկերավաճառի մօտ իւր և հոգաբարձուի կենդանագիր պատկերքն. այլ որովհետև հօր եղբօր պատկերն իրանից բարձր էր կտիւ արած. ուստի նա չ'կարողանալով պահել համբերութիւնն, ասաց, պարնն, շատ լաւ կարգաւ ես կ'ախ արել, մի թէ քեզ յայանի է մեր գերդաստանի անցքն, որ այդ պատկերաց բարձր ու ցած գրաթեամբն ցանկացել ես պարզապէս ցոյց տալ այլոց, թէ հոգաբարձուս նստած է իմ վրդի վերայ. Այս խօսքիս վերայ շատ զարմացաւ պատկերավաճառն, ի որում անծանօթ էր ամենեւին աղային և նրա հանդուստանացն:

41. ԿՆԾՈՒԹԻՒՆ

Յայտնի Գ. . . . Բ. . . . ազահն ունէր սովորութիւն, երբ դերձակն նրա հազուաօրի չափն կրթաւոր, շունչն փորցն մէջ կրպահէր ու հանել չէր կտմենալ, կարծելով՝ որպէս թէ այս հնարիւք հազուաօրին համար 'ի գործ դնելն իրքն քիչ կըհարկաւորվն. Բայց 'ի զուրհը մուտ դերձակի այլ և յայտնի բաժնին արգելք դնելն զբժուար է :

42. ՄՆԾՆՈՒԹԻՒՆ

Մին երեկելն Մնդղիացի տեսնելով կայսեր հանդիսուոր հացկերութի ժամանակին մին չափազանց հաստանդամ կին, որ ամենեկն անծանօթ էր նրան, հարցուց իւր մօտ նստած նոյնպէս անյայտ ատիճանաւորից, ասելով՝ գիտե՞՞ս, եղբայր՝ ո՞վ է այդ կոթն, Մտիճանաւորն պատասխանեց, Պարն՝ այդ կոթն Շուէտի գետպանի (էլէն) կինն է և մայր որթուն (հարթ, մողի), որ այժմ՝ իստակցութիւն ունի ձեզ հետ :

43. ՀՄՈՒՏ ԹՈՒՆԵՆ

Երկու գեղաբնակ պատանիք մին օր գնում էին իրանց երկրի գլխաւոր քաղաքն՝ կամելով այն տեղ, ինչպէս սովորաբար ամառն է, գլուխ ու ոտքն կոկիւղ : Սեղացած երկար ժամանակ ոտքով ճամբորդութիւնից, վերջն պատահեցան անյայտ ուրիշ ճանապարհորդի, ուստի և հարցու փորձ արին նրան, թէ մինչե իրանց գնալն քաղաքն ո՞ր բան է մնացել : Տան փարսախ՝ տասց անծանօթ մարդն, Հապա քիչ է մնացել, ասաց ընկերին շինական ճամբորդաց փաբրիկն. ուրեմն հեռաւորութեան հաշուին նայելով՝ պէտք է ամէն մինն մեղանից հինգ հինգ փարսախ գնայ : Ե՛հա գովելն հմտութիւն. 'ի հարկէ երկու անգամ՝ հնդկ գումարն ստան է :

44. ԲԱՆՄԱՅ ԲԵՂԱԲԱՍԲՈՒԹԻՆՆ

Վաղղիացւոց Տիւրէն յայտնի զօրապետն պատե-
րազմի ժամանակին երբ տեսաւ, որ յառաջապահ զինուո-
րական մեծ մասն թշնամեացկողմից թափւիւղ զնդակաց (կիւ-
լէի) ահիցն աչք ունքն ճիւղաբուժ էին և երբեմն նստում ու
շուտով վեր էին թռչում, կանգնում՝ նշինչ, սրբիք նշինչ,
ասաց Տիւրէնն՝ այդպիսի հիւրոց (զօնաղ) հետ պէտք է միշտ
քաղաքավարութեամբ շարժվել:

43. ՉԵԻ՝

Ընական քահանայի մօտ բերին մին երեք տա-
րեկան երեխայ, որ յետ ծնվելոյն սխալմամբ չ'էր զրկած
չափաբերական ցուցակի մէջ: Վիտնական քահանայն (գու-
ցի գժբողգարար Հայոց ազգից էր), հետեւելով հաւա-
տարմապէս սովորական ձեռոյն՝ զրեց ցուցակի մէջ այսպէս՝
այս ինչ տարւոյ, ամսոյ օրին և այլն, այս ինչ գեղակա-
նի... և նրա ամուսնոյն... ծնվել է երեք տարեկան
արու զաւակ Պետրոս անուամբ:

40. ԼԱԼԱՆՆ

Մին մաշկափար Լնգղիացի, որ և մեռելոց վերայ
լայականչէ պարաստորութիւն էր կատարում. մին օր գա-
լով իւր համարուեստ ծանօթի մօտ, ասաց նրան, Տօմ եղ-
բայր, դաս ինչ է այսօր ինձ բարեկամական սէր ցոյց տաս-
ի՞նչ հարկաւորութիւն ունիս, հարցուց նա: Պատասխանեց,
թէ ինդրեմ այսօր գնաս իմ փոխանակ լաց կանչելոյ Քոր-
վէլ վաճառահանի թաղման հանդէսին: Ինչքե՞, հարցուց
Տօմ՝ ինքդ չ'ես կամենում գնալ: Լնն պատճառաւ,
պատասխանեց կրկին՝ որ այսօր ես չեմ կարող արտասուել,
որովհետեւ այս առաւօտեան պահուն իմ կինս վախճանվել է:
Երեւի շատ ջերմեանդ սէր ու համաձայնութիւն է ունե-
ցել կնոջ հետ:

47. ԱՐԻՒՆ ԿՏԵԿ

Նախ հիւանդութեան մէջ լինելով մին հա-
 րուստ իշխան՝ կտակագիր շինեց նշանակելով իւր բոլոր սպա-
 սաւորացն կարելին չափով վարձուց բաժին բաց 'ի կառա-
 վարչէն կայից ու կալուածոցն (մալ, միւլք) այլ չուզելով՝ որ
 կարծեն, թէ նրա անունն մտացութեամբ չ'է յիշած՝ կտակ-
 արարն յաւելցուց վերջին՝ այս ինչ կառավարչիս ես կտա-
 կիս մէջ սչինչ չ'եմ նշանակում, պապճառն որ նա քսան
 տարի ծառայել է ինձ: Ինչ թագուն բան է, որ խելօք
 կառավարիչն յառաջագոյն իւր պաշար ք բաւականին յետ
 դրած կլինէր:

48. ՏԷՐ ԵՒ ԵՆՈՒՆՅՆ ՆՈՐԱ

Պէտք է ճշմարիտն խօսած՝ ասաց երբեմն մին պա-
 րոն իւր ծառային, որ մեք շատ անբաղդ եմք, հնար չ'ու-
 նելով կառավարելոյ առանց սպասաւորի: Իմ կարծեօք՝
 պարոն, պատասխանեց ծառայն, աւելն անբաղդութեան
 մէջ մեք սպասաւորքս եմք, որ պարոնայք իշխանութիւն
 ունին մեր վերայ և մեք նմանապէս առանց նրանց կառա-
 վարիլէլ չեմք կարող:

49. ՅՈՒՇԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մին զօրապետ, որ երկու անգամ Գերմանիայի
 և Իտալիայի հետ պատերազմաց մէջ յաղթված ու ջարդ-
 ված էր և զօրաց մեծ մասն կտորածի էր տուել, մին օր
 առաւօտուց իւր դրնից սեսաւ կախ տուած պատկեր, յո-
 րոյ վերայ ձեացուցած էր մեծ թմբուկ (տէֆ) և ներքէն
 գրած, ինձ ճեծումեն երկու կողմից:

30. ՕՐԱՅՈՅՑ:

Գլխահալան իշխանի կինն երբեմն մեծ անբաւակա-
 նութեամբ դանգաւախում էր, որ իւր մարդն անբաւար գի-
 շեր ու ցերեկ գրութեան երնթերցման զբաղմանց մէջ լե-
 նեւալ, երբեք միայն չէ բերում նրան: Արանի թէ ես
 գիրք լինէի, դու գացէ ասն ժամանակն՝ ասում էր կինն
 մարդոյն, երբեմնագին ինձ ես միտք կըբերէիր: Աստ լե-
 լոք ես խօսում, հողին, պատասխանեց մարդն — ես նմա-
 նապէս կըսանկանայի, որ դու գիրք լինէիր . . . զարօրինակ
 ինչպէս սարեկան օրացոյց:

31. ԱՆՄ:

Աին կին իւր մարդոյն սպանել էր անհատար-
 մութեան պատճառաւ: Արան բանտարգելութեան մէջ էին
 ձգել և յետ քանի մի աւուրց ներկայացուցին Փիլիպպոս դ-
 թագաւորին, որոյ հարցումիորձութեամբն յանցաւորն պատ-
 մեց իսկութեամբ իւր բոլոր հանգամանքն: Այստեղ գութն
 շարժվեցաւ. ուստի արձակելով նրան՝ ասաց, դնա՛ Տէր Ընդ-
 քեզ, քո հողին այնքան լեքն է սիրով մարդոյդ վերայ,
 որ ճշմարիտ նրան մէջ բաւականութեան հար չէ գե-
 անել տեղաւորվելոյ:

32. ՆԵՐՈՂ ՈՒԹԻՒՆ:

Գրամման կոման երբեմն Անդրիսեացոյ կարողս
 ք կայսեր մօտ շուշ ուտելոյ ժամանակին՝ տեսաւ որ ա-
 մէն ուտելիքն շատ վատ էին պատրաստված: Արբ գըւ-
 խաւոր սպասաւորն՝ ինչպէս արքունի դրանց մէջ յա-
 ռաջ սովորութիւն էր, ծնկան վերայ լծաւ կայսերն իւր
 մէլու ջուր տալոյ, կոման նոյն իսկ վայրկեանին ասաց.
 կայսրն ողջ լինի, դա Չեր Ա՛նձու թիւնից ներողութիւն
 է խնդրում կերակրոց վատ պատրաստվելոյ մասին:

53. ՀԱՐՑ ԵՒ ՊԱՏԱԹԻՒՆՆԵՒ

Մի կին՝ որ աւելի պառաւ չէր, և ունէր չափաւ որ
 գեղեցիկութիւն, հայելոյն մտիկ տալով՝ հարցրուց իւր
 խորթ աղջկանը, թէ ի՞նչ կըտայիր իմ կերպարանքս ու-
 նելոյն համար: Մի և նոյնն՝ ինչ որ դու պատրաստ ես
 տալոյ, եթէ հնարին լինէր քեզ ունիլ իմ հասակս, պա-
 տասխանեց աղջիկն:

54. ՊԱՏԱԹԻՒՆՆԵՒ ԸՍՏ ՀԱՐՑՄԱՆ

Մին շինական փարիզու մէջ գատատանտկան
 գործ ունելով՝ գնաց օգնութիւն ինգրեւոյ արքունի Մտե-
 նադպրոց, որոյ մօտ գնալ ու դալ ունէր նրա նահան-
 գապետ եղեալ ժամանակին: Մտենադպրոն մեծ բարեհա-
 ճութեամբ ընդունեց նրան, և տպա խօսակցութեան մէջ
 հարցրուց, թէ ձեր նահանգումն կան և հիմիկ շատ խե-
 լացնորք, ինչպէս յառաջ էին: Բաւական կան և ներ-
 կայ ժամանակիս, պատասխանեց շինականն. բայց այնքան
 աւելի չ'են, ինչքան երբ դուք մեր նահանգումն էիք լինում:

55. ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ

Ստանդաւոր հիւանդութեան մէջ լինելով մին յայտ-
 նի արբեցող մարդ՝ որ բնութին ջուր չ'էր տիրել, երբ
 տեսաւ, որ մահն մօտացել է, շուտով պահանջեց իւր
 ատելի խմիչքին մին մեծ աման և խկոյն գլուխը քաշած
 լամեց ու դարտակեց, ասելով՝ մահս հասած ժամանակն է,
 պէտք է հաշտվիմ թշնամոյս հետ:

56. ՓՈՒՆԴՆԻՐՁՈՒԹԻՒՆ

Մտորելիս ժգ Կայսերն երբեմն մին աստիճա-
 3

նա որ ասաց, թէ Ալիլարիոս այն ժամանակի պատերազմող
զօրաց զլեաւոր կառավարիչն բանակատեղումն (օրատ) իւր
գործն (ք շահատէտութիւնն) լաւ շինու մէ: Եւս կարե-
լի է՝ պատասխանեց Լուդովիկոս, բայց նա այն տեղ ա-
ւելի լաւ է կատարում՝ և իմ գործն:

57. ՆՈՐ ՀԱՐԿԱԳԱՀԱՆՔ ՈՒԹԻՒՆ:

Երկայ դարուս սկզբում մին մանրաքնին մարդ առա-
ջադրել էր նոր կանոն հարկապահանջութեան (խարաճ),
որ նրա կարծեօքն արքունի եկամտից մեծ շահատէտութեան
կարող էր բերել. նա մտադիր էր պահանջել

1, Ահս կէս դահեկան ամէն մին անկարգ գրած ոտանաւոր
բանի մասին:

2, Երկու երկու դահեկան ամէն մին բնդդէմ քերական
նական կանոնաց գրած սխալմանց համար:

3, Երեք երեք դահեկան ամէն մին ուրիշ շարադրութե-
անց գողացած բանից մասին. և վերջապէս՝

4, Չորս չորս դահեկան ամէն մին սուտ ու կեղծած համ-
բաւի մասին, որ օրագրութեանց մէջ դրվում է:

Եւս հաշուին հետեւելով այն նոր կարգադրութիւն յօ-
րինող մարդն աներկմիտ հաւատացած էր, որ ամէն տարի
մինչև հարիւր միլիոն եկամուտ կարելի է աւելանայ: Բայց
եթէ մեր ժամանակիս այսպիսի հարկապահանջութեան
օրէնք լինէր, անպատճառ եկամտից ժողովքն հազարաւոր
միլիոնից աւելի կարող էին լինել:

58. ԳԱՏԱՍԻՒՆՆԻ ԸՍՏ ԿԱՐԳԻ:

Լուդովիկոս ԺԵ արքայն մին օր տանից դուրս
ելանելոյ ժամանակին յանկարծ հարցուց իւր դրան ծա-
ռայող մին իշխանից, թէ նա քանի՞ արու զառակ ունի:

Չորս, Չէրդ Սեծութիւն՝ պատասխանեց նա: Յետոյ
այն իսկ օրն Այսրն երկու և երեք անգամ պատահելուց

ևս հարցրուց նրան մի և նոյն բանն, և ամէն մին ան-
 դամ առաջին պատասխանն ստացաւ: Սերժապէս յերե-
 կոյեան պահան երբ թուղթ էր խաղում, Սուգովիկոս
 կրկին հարցրուց այն իսկ առարկայի մասին, բայց այս ան-
 դամ պատասխանեց իշխանն, թէ որդիքս վեց են: Ինչպէս
 հարցրուց զարմանալոյ ձեռք Կայսրն: Ես կարծեմ դու
 յառաջ ասոցեր, որ միտն չարսն ունիս: Ղլարիտ այդ-
 պէս է, Չերգ Մեծուծիւն, բայց երկիւղ եմ կրում
 ձանձրութիւն տալ ձեզ այլ օրն մի և նոյն բանն կրկ-
 նելով:

59. ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԵԱՄԻ ՍՏԱՅԵԱՄ,
 ԳԼԿԱՍՈՒԹԻՒՆԻ:

Մին պարսն՝ որ չափեցը դուրս շատախում ու-
 շտակեր մարդ էր, մին օր հրձուանաց մէջ ասաց իւր
 սեզանակից ընկերացն, թէ իմ հայրս շատ ուտող էր,
 մտրոս երկար ուտել կըսիրէր, ուրեմն այն երկու յասկա-
 թիւնքն պէտք է ժառանգութեամբ ինձ մնան:

60. ՅԱՆՉՆԱԳԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆ:

Մեհամարտ կռուի (դուել) հրախրլած թեթեամբոս
 Ինդղեացի փողոցումն ման դալոյ ժառանակին գտաւ մին
 փորթիկ երեխայ ու շտապելով ասաց նրան, դնա՛ սիրելի,
 վաղելով մեր թաղի եկեղեցւոյ դուռն, և ասա՛ գանձապե-
 տին հրամայէ ժամահարին, որ մեռելի զանգակ հարէ, և
 ապա գան ու տանեն ննջեցելոյ մարմինն: Ինչ ևս իս-
 սում, պարսն, դու կարծեմ կատարեալ առողջ ես, բա-
 նի միտքն չհասկանալով հարցրուց երեխայն: Իմ համար
 չէ՛ պատասխանեց յայտնի թեթեամբոսն, այլ այն պա-
 րսնի համար է (մատամբ ցոյց տալով մօտիկ կանգնած
 մարդոյն) որ մտադիր է այսօր իմ հետ մեհամարտութեան
 դուրս գալոյ:

ՅԼ. ՅԵՂՈՂ ԱԿ ԵՐՐԵ ՅՈՒԹԻՒՆ.

Հասարակաց առած է թէ վատութիւնն երբեմն բարի վերջաւորութեան է հասնում: Եւ յայտ է յետագայ դիպումսն: Եւ յողորմ քաղաքումն մին աղքատ բժիշկ կայր. որ երկար ամօք անգործ ման կրգայր փողոցներն և վերջն անձարութենից հարկադրված մտել էր զինեղաձառի մետ ծառայութեան: Պարսնի անհոգութեան շնորհօքն բժիշկ ծառայն շատ անգամ խմելքի ևս ծառայութեան հարկն կրտայր: Սին օր՝ երբ սա սովորաբար գլուխն լըցված զինեղան սրահումն քնած էր խռմելալով, անյայտ աղտիւրն (ղորտուաշ, քօծ) ներս մտաւ ու յետ զարթուցանելոյն սկսեց աղաչանօք խնդրել նրան, որ գնայ մին անյայտ դժուար հիւանդի մտիկ ու ձար տալոյ: Բժիշկի գլուխն թէպէտ թ բաւականին լիքն էր, այլ այս դիպումսն յաջողութիւնն ստիպեց նրան համաձայնվել. ուստի և գնաց աղաչանոյ հետ: Հասին մին բարձրաշէն տան դրան, յետ արոյ վեր ելին վերնայարկն, ու բաղախինն ձեռքից բռնած բժիշկին տարաւ իւր աղջկապարտնի ննջարանն: Բժիշկն դժուարութեամբ էր կանգնում ստից վերայ. իսկ երբ տեսաւ՝ որ հիւանդն մեծազգի սնն է, ու մերձ ՚ի մահ ցաւոյ մէջ է, օրրան ահալ լցվաւ, խմելքի զօրութիւնն ևս առաւել աւելցաւ մանաւանդ տան տաքութիւնից: Սերջայէս մեծ դժուարութեամբ ինչպէս և իցէ մօտացաւ նա հիւանդին, քայց երբ նրան շնչերակն (նարգ) ունէր բռնած, յանկարծ վեր քնկաւ գետնի վերայ և ապա կամեցավ ներողութիւն խնդրել, սկսեց գոռալով առել, ինչ անեմ, ես մեղաւոր չեմ, արբեցութիւնն է պատճառ: Յետ սուրա դաւրա ելաւ շուտով ու գնաց: Սիւս օրն, երբ հիւանդն յու շէ գալով, իմացել էր զիշերի անցքն և երբ բժիշկն յարբեցութիւնից արթնանալով մեծ ախրութեան մէջ գլուխն ձեռեկոյ վերայ էր այնպիսի յաջող դիպումսն զբիւրեղոյն մասին, յանկարծ տուն մտաւ ծանօթ աղախինն և յետ խոնարհութեամբ գլուխ վեր բերելոյն, տուաւ բլ-

ժշկին մին թղթոյ փակարանն որոյ մէջն գրած էր հինգ
 հազար արծաթ ռուբլոյ գրամատան տոմսակ (բանկի թի-
 լեթ) և գրած էր, որ ամէն կերպիւ հիւանդն պատրաստ
 է օգնելոյ բժշկին մինչև իւր մահու օրն, միայն եթէ նա
 գիշերի անցքն այլոց չյայտնէ: Այս խորհրդոյ հանգա-
 մանքն այս էր. Հիւանդն... . . . կանի կինն էր, որ իւր
 ազգակցաց հետ անբաւականութիւն ունեցոյ պատճառաւ
 ինքնասպանութեան դարձելի ախտն յաղթել էր նրան.
 ուստի այն օրն խմել էր ափիսնի (Թիրեաքի) հետ խառն
 ցքի (արաղ), այլ նրանից նա միայն արբել էր, իսկ
 բում խառնած ափիսնի մասն շատ քիչ է կղել: Այս-
 պէս բժշկի գոտարն երկու միտք է ունեցել, և հիւանդ
 կինն կարծեւով թէ բժիշկին խնայել է նրան մտադրութեան
 և յուշադրութեան պատճառն, ՚ի հարկ է ամէն շափու
 եղանակն պէտք էր ՚ի գործ դնէր ծածուկ խորհուրդն
 յայտնի շինելոյն համար:

62. ԱՆԿԱՐԵՒՄԻ ԹԻՒՆ

Գաղղիոյ Ա. . . . զօրապետի կինն փարիզու բա-
 լոր կանանց մէջ երեւելի գեղեցիկն էր. բայց դժբաղդա-
 բար իւր ամուսնոյ սերիցն զրկուած էր այն պատճառաւ,
 որ նա վեց տղիկ էր ծնել, և արու զաւակ չունէր: Այս
 ատելութիւնս երբ չափիցն գուրս ելաւ, մարդն հարկա-
 դրանօք յառաջադրեց նրան արձակումն: Այս յօժարու-
 թեամբ պատրաստ եմ՝ ասաց կինն, միայն եթէ դարձ-
 նես ինձ ինչ որ ես իմ հետ բերել եմ՝ քո վերայ պսակ-
 վելոյս ժաւանակին: Այս նմանապէս մեծ ուրախութեամբ
 պատրաստ եմ՝ պատասխանեց մարդն, բոլոր բաժինը և
 միւս այլ ինչ որ քեզ պատկան բան ունիս մինչև վեր-
 ջին թեւն դարձնել քեզ: ՚Կա չէ՝ ասաց կինն, սխալ-
 ված ես, իմ պահանջելքն իմ անցեալ նորահաս տա-
 ըլեքն, գեղեցիկութիւն ու զգայութեանց զուարթութիւնն
 են. դարձրու ինձ իմ կոլուսան, ես այսօր իսկ պատ-

բնութիւն անառ և բեզբառ զամբողջ հանգստութիւնն: Այս
որովիտ պատասխանիս շարժեց մարդոյն խղճմանքն և
պատճառ դարձաւ նրանց մէջ երկար վիճմանց վերջաւոր
ութեանն:

63. ԱՌԱՏԱԶՆՈՒՆՈՒԹԻՒՆ:

Հատ ժամանակ չէ, որ Ամերիկայի օրագրաց
(կողէթը) մէջ տպված էր այս յետագայ յայտարարու
թիւնս, թէ մին ին բաւականին պատուելի ու հասարակաց
սիրական անձնցանկանում է գտնել ինչ տեղ և իցէ
հազար Փրանկ (Փրանկն 25 կողէկ արծաթ է): և թէ
այս գումարս նա համաձայն է համահասար բաժանել
նրան հետ, ով որ կարողանայ ցոյց տալոյ ուղած փողոյ
տեղն:

64. ՆՄԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆ:

Արուք և մօթք թեթև մին այրի կին խօսակցութեան
ժամանակին երևելի արբեցողի հետ ասաց նրան, թէ
չե՞ն զարմնում, որ յետմարդոյս վախճանելոյն ահա՛ վեց
տարի է անցնում, բայց մինչև այսօր ոչ մին անգամ
միաքս չեմ բերած կրկին մարդոյ գնալոյ: Աս նմանապէս
պատասխանեց արբեցողն, այն ժամանակից, երբ ես ինձ
ձանաչել եմ, բնա ին ծարաւած չեմ:

65. ԱՉԳԻՆՑՈՒԹԻՒՆ ԳԻՆՈՅ:

Առհաստիկ խալիֆայն շատ սիրող էր որսորդութեան:
Սա մին անգամ սախրական ձանապարհիցն մալորված՝
գուրս ելաւ անձանօթ գեղի մէջ, մտաւ մին փոքրիկ
ատն և յետ բարեհաճութեամբ ընդունվելոյն, ասնուտեղից
գինի պահանջեց: Հուսով մէջ տեղ գինուով լիքն
կուժ բերին: Խալիֆայն մին բաժակ (թաս) խմեց
ու հարցրուց ասնուտեղից, ձանաչում մէ նա ով է իւր
հիւրն:

(զօհադ) : Երևականն պատասխանեց՝ ոչ : Կո՛ ստաց, խալիֆայի երեւի զօրապեան եմ : Եւս կերպիւ ամէն մէն նոր բաժակ զինի խմելոց, սկսեց նոր հարցումն անել և նոր նոր մեծամեծ մարդկանց անուանին իրան վերայ դնելը՝ ծածկելով միայն իւր յատուկ անունն : Բայց երբ որ վերջին անգամն նոյն կերպիւ խմաց զինին ու ստաց ասանակ բռն, թէ ճշմարիտն խմացիր, ես ինքս իսկ խալիֆայն եմ, որոյ իշխանութեան ներքոյ է բոլոր աշխարհն, սրբմեղի շինականն յանկարծ տեղեցն վերթուս և ապա ձեռքն կուժին ձգեց, վեր առաւ ու թողցրուց : Օտրմացած խալիֆայն հարցրուց, թէ ի՞նչ է պատճառն : Սեանքթեասաց, դու՛ կարծեմ, եթէ վերք ինչ աւելի խմես, անպատճառ ինքդ Մահմետ Մարգարէին տեղն կը համարես, իսկ երբ կուժն գարտախես, սվ գիտէ, միւս ինչ բարձրագոյն աստիճանի պիտի հասցնես քեզ : Եւ լաւն այն է, որ ընկերս ու հանգստանաս :

66. ՅԱԻԱԿՅՈՒԹԻՒՆ :

Մին այգեգործութիւն սիրող պարոն երբեմն ծառոց տելարդ ճիւղքն յտակելոյ ժամանակին յանկարծ ձեռաց ունեցած մեծ դանակովն հարաւ իւր ռան վերաւորեց : Երա այգեպանն այս անցքս իմանալ բանին մօտացաւ ու տեսնելով՝ որ ոտիցն արխն է գալիս՝ անակոյժ ցաւակցութեամբ սկսեց անաւ վաճի զոչելով ասել՝ ի՞նչ արեիր դու պարոն, ախոս, գեղեցիկ կօշիկդ սնչացրիր :

67. ՀԱՕՈՒՆԳԻՒՏ ԴԻՊՈՒՆՕ :

Տիւրաբի իշխանի կինն մին օր զանազան դիպուածոց վերայ խօսակցութեան մէջ պատմեց մին անուանի կենդանագիր պատկերահանի, թէ երկու տարի յառաջ տան աւազանի մէջ լողանալոյ ժամանակին յանկարծ ամպն գողաց և սաստիկ կայծական ահից այնչափ միտքն թռաւ :

դ լինիցն, որ մերկանդամ օտազանից դուրս եկաւ ու փա-
 խաւ տանից դէպ 'ի դուռն: Պատկերահանն ոչինչ քան
 չ'իտելով բարձրացաւ տեղիցն ու մտանալով լուսամու-
 տին՝ սկսեց մտադրութեամբ նայել դէպ 'ի երկինքն: Ի՞նչ
 քանի ես, հարցրուց Տիբարայի կինն: Ուրիշ խորհուրդ
 չ'ունիմ, պատասխանեց պատկերահանն՝ ես միայն մտիկ
 եմ տալիս երկինքին, տեսնեմ կայծական նշան կայ թէ
 ոչ. եթէ քս պատմած դիպուածոյն կրկին պատահման
 յոյս լինի, ես մտադիր եմ սրբաբութեամբ մնալ քո մօտ,
 ի սրում պատկերահանի համար այնպիսի դիպուածքն յա-
 տուկ հաջուագիւտ պարզե են բնութեան:

68. ՆՇԽՄԻՄՏԵՍԻՍՈՍՈՒԹԻՒՆ:

Դու գովիկոս ժե՛ կայսրն երբեմն թուղթ խօղարջ
 ժամանակին իւր իշխանաց հետ խաղի մտին երկբայու-
 թիւն ծագեց, ուստի և սկսեց երկար միճարանութիւն
 անել: Ըստ միջոցիս յանկարծ տուն մտաւ կոմս Վրա-
 մօնն, խաղացողքն լուռ էին նստած, չ'համարձակելով
 կայսեր ընդդէմ պատասխան տալոյ: Յետոյ դառնալով
 դէպ 'ի կամն՝ կայսրն ասաց, զարմանալի՛ է, որ այս
 պարսնայքս չ'են հասկանում ստածս: Չերգ մեծութիւն,
 պատասխանեց Վրամօնն՝ Վուք իրաւ չ'էք: Ի՞նչ ես
 խօսում, կրկնեց կայսրն, թող խօսքս մերջարուութեան
 հասցնեմ, ապա դատիր, ո՞վ է մեղաւորն: Հարկաւոր չ'է՛
 ասաց կոմսն, մի՞ թէ՛ ձեր մեծութիւնն կարծու մէ, որ
 եթէ փզբ ինչ հնար լինէր ձեզ պահպանել՝ ճշմար-
 տութիւնն ձեր կողմն լինելոյ պատճառաւ, ապա պատ-
 ուելի խաղացողքն այսպէս լուռ կլինէին և չէի՞ն շտապել
 արդարացնելոյ ձեր խօսքն: Ճշմարտութեան զօրութիւնն
 մեծ պէտք է համարվի քան թէ թաղաւորութեանն:

69. ՆԵՒՆԻ ԿԱՐՆՈՒԹՅՈՒՆ

Մարիամ Տերեղեա թագուհին մին օր հարցրուց
մին նորածանօթ իշխանի, թէ համաձայն է նա հասարակաց
կարծեաց հետ, որ Ղ. է. . . . թագաւորի դուստրն աշխարհիս
եղեոնն շատ գովելի կինն է :

Չերդ միժուծիւն, պատասխանեց իշխանն, երեկ ճշմա-
րեա է, ես եւ այդպէս էի կարծում :

70. ՊԱՐԿԵՇՏՈՒԹԻՒՆ

Մին նորահաս ե շատ ունեւիլ մարդ պատահեց
գրանկանաղիաց հասարակութեան զանազան գիտութեանց
վերայ վեճարանելոյ ժամանակին, բայց որակեօնե ողջ ե-
րեկունն լուսնատաճ էր անանց խառնվելոյ նրանց խօ-
սակցութեան մէջ. ուստի յետոյ ընկերն հարցրուց նրան,
թէ ինչո՞ւ նա այնպիսի նշանաւ որ անձանց մօտ ցոյց չ'ը-
տուտ իր ոտմ մնահանութիւնն : Պատասխանեց նա, թէ
եւ երկիւղ էի կրում, որ եւ ես նմանապէս չ'ըստիմ այն-
պիսի բան, որոյ միտքն ինքս լուսն չ'եմ հասկանում :

71. ՆԵՒՆՆԵՍՈՒԹԻՒՆ

Պատեման ժամանակին եկեղեցո՞ւմ մին նորահաս
այճիկ շատ խոր մտածողութեան մէջ էր, ուստի երբ հար-
ցրին ինչ է պատճառն, պատասխանեց՝ մասմուսնքս
այն մասին է : որ եթէ մարդս վախճանելոյ լինի, ուժ
կարող եմ եւ կրկին մարդոյ գնալ :

72. ԵՆՍՈՒՈՐ ԵՄՈՒՄՆՈՒԹԻՒՆ

Երբայցոյց մէջ՝ յայտնի է, շատ է պատմ-
հում, որ ամուսնութիւն մտնող մարդիկ աւանց աղքատ
4

երես առ երեսն ճանաչելոյ նշանիս մ' են, միմիայն նկարա-
գրած պատկերն անտեղ չհետանց, որ 'ի հարկ է
պատճառ է լինում մեծ սխալմանց: Մ'ին Միգղիացի այս
սովորութեանս հետեւելով նմանապէս նշանով՝ էր մին
աղջկան հետ. բայց երբ երես առ երես անտառ նրան,
լաւ հասկացաւ, որ հմուտ պատկերահանն իւր դրէ բարձր
ջոնքն գործ է անել ընտ թեան անգթութիւնն ուղե-
լոյ: Հարսանեաց ժամանակն մտայեւ էր. այլ պոլմեւի
աղայն չգիտէր ի՞նչպէս հարկագրէ իրան համաձայնիլ
դնալ պատկելոյ: Ա' երջապէս առաւ իւր մօտն ելած աղ-
ջկան պատկերն, գրաւ թղթոյ մէջ ու յղեց նրա ծնողայն՝
գէշելով, թէ ես այս վայրկեանիս պատրաստ եմ ամուսնա-
նալ, միայն ոչ կենդանի օրինակի, այլ նկարագրած
պատկերի հետ:

73. ՏՊԵՐԸՆ ԹՂՈՐԸՅ:

Նապօլէան կայսրն մին անգամ Փարիզից պատե-
րագօրէ դնալով ժամանակին հրամայեց զօրապետաց, որ իրանց
հեան տպարանն ունենան և քանի մի գրաշար մարդիկ: Մ'իս
նորահաս աղջիկ այս բանս լսելով՝ ասաց, թէ տպարանն
և գրաշարքն երկի հարկաւոր են սպանով՝ զօրականաց
թաղման հրա իրական թուղթքն տպելոյ համար:

74. ՊԼՐԳՆԻՒ:

Մտղովիկոս ժո՛ղ կայսրն մին օր Կան Վրանկոնին
ասաց, թէ՛ ճշմարտութիւն ու բանալն շատ վաւճար կեղա
է, դու ևս մի՛ ծածկիր, որ քս հասակն սթառնից անց է:
Կանն ծնկան վերայ իջաւ ու համբարեւելով կայսր ձեռն
ասաց՝ ձերգ մեծութիւն քանի՛ սղարմած էք ծառայիդ վե-
րայ, որ երբեմն այդպէս մտաբերում էք նրա տարիքն:
Կայսր ասութեան յատուկ մտքն այն էր, թէ կանն
ճերութեան հասած լինելով՝ կարող է թալալ արբունի

Տառայու թիւնն այլ երբ միւս գլխաւոր ատիճ սմաւորքն չ'հասկանալով կայսեր աստ-թեան միտքն՝ սկսեցին շնորհաւորել, Պրամիճոն ծածկելով խորհրդոյ յայանու թիւնն, պատասխանեց, թէ շատ շնորհակալ եմ՝ ձեզնից պարսնայք, կայսրն ճշմարիտ է պարզեւեց ինձ. . . . երկու աւելի ասքի:

76. ԱՆԱՄԵՆԻ Ի ԿՆՏԱՐԱՆԻ ՈՒԹԻՒՆՆ

Փրկորիկոսի մեծին մին օր Մ. . . իշխանապետի կիճն ասաց, թէ ձեր փառք ու դովեանն բայր աշխարհի յայանի են, ինչո՞ւ նոր կաշխատք աւելի մեծաշքութիւն գտնել: Ամենքեան գլխեն, որ դու ևս շատ գեղեցկաւ գէմ ես, պատասխանեց արքայն. բայց չ'նայելով բնութեան առաա շնորհացն, դու երեսդ և գեղով ես զարգարում:

76. ՀԱՒԵՏԱՐԻՄ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆ

Ռամոնոս երեւիլի բանաստեղծն երբեմն հարցրուց Միդղեացի Ալլիսնոս մատենագրին, թէ հաւատարի՞մ է թարգմանելո՞ւ նրա շարագրութիւնն Միդղեացոց լեզուաւ: Այնքան հաւատարի՞մ է թարգմանութիւնն, պատասխանեց Ալլիսնոս, որ ուր բնագրումն չ'է հասկանալի, այնպէս և թարգմանութեան միտքն իմանալու հետք չիայ:

77. ԾԱԾԿԵՆԸ, ՀԵՏԱՅԻՔԻ ՈՒԹԻՒՆՆ

Մին կին յարգական ձեւով զոյց բանալով ճմանն յայանի տասմեականի հետ և կամելով հաճեւել թուել նրան՝ խօսքի մէջ սկսեց շնորհակալութիւն անել, որ նաքեր յօրինած Անդղեացոց լեզուի Ռապրումն երբէք անպարկեշտ բառ չ'ի խառնել: Ուրեմն գուք հետաքրքրու

Թեամբ որոնե՞լ էք ձեր սօսած բառքն՝ պատասխանեց
գիտնականն կծողական ձևով :

78. ԵՐԵՏ ՈՉ ԸՍՏ ԳՈՐԾՈՅ՝

Բարոյական շարագրութեամբք յայտնի անձն, որ
իւր գրածին և խօսած խրատացն բնաւին կատարումն չ'էք
տալի և որ աննեղելին էր, իւր կնոջ հետ բարբարոսական
վարմունք ունէր, մին օր մեծ բաղնու թեան մէջ սովորա-
բար իւր սիրելի առարկայից վերայ խօսելով՝ վեղն ամուս-
նութեան քաղցրիկ կեանքն, մալգոյ ու կնոջ փոխադարձ
սէրն և համաձայնութիւնն սկսեց գովել, ասելով՝ սով-
որք իւր կնոջ հետ վառ է վարվում, այնպիսին ալ ժէ, որ
նրա տունն այլ վե իրա հետ 'ի միասին: Բաղնու թեան
մէջից մին անյայտ անձն իսկոյն հարցրուց, թէ պարտն խրա-
տիչ, դուք ևս ձեր տան մասին ունի՞ք ապահովագիր:

79. ԵՆՆՈՎ ՈՐ ՓԵՓԵՂ:

Եանր հիւանդութեան մէջ երբեմն մին Լնդդիացի
շատ աղաչանք ինդրեց իւր խօստալանահօրից յետ մահուն
կարգադրութիւն անել, որ նրա փորն պատռեն ու լաւ
մտադրութեամբ մալի տան: Ի՞նչ է ինդրոյգ պատճառն՝
հարցրուց խօստալանահայրն. Պատասխանեց հիւանդն, թէ
բժիշկքն միմեանց հետ անհամաձայն կարծիք ունին իմ
ցաւոյ յատկութեան մասին: Եւստի և ևս կամենում եմ
ինմանալ, թէ սով է նրանց մէջ ճշմտրիւ և աւել բանա-
գէտն:

80. ՕՊՈՒՏ ԼՈՒՈՒԹԵԱՆ:

Ըստ մարգիկ խելօք են համարվում այն պա-
ճառաւ, որ քիչ են խօսում: Սի կին այսպիսի բնու-
թիւնն ունեցող անյայտ պարսնի մասին ասաց, թէ նա ճըշ-
մարիւ այնքան խելք ունի, որքան հարկաւոր է, որ ու-

բիշ որ չ'կարողանայ խմանալ նրա յի՛նար լինեցն :

81. ԵՐԱՉԱՀԱՆՈՒԹԻՒՒՆ :

Կարողա՞նք հայտնի երբեմն սրտորդութեան ժա-
մանակին ճանապարհիցն մոյրտիւմ ծմակի մէջ դառա մին
փոքրիկ տուն, որոյ բնակիչքն աւազակութիւն կանէին :
Սրանք Թաղաւորին տեսած պահուն բռնեցին ու տարան
կրանց մօտ միայն չճանաչելով նրան, և յետոյ սխեցին
ասել՝ մին ընկերն, լծէ ևս երազ եմ տեսել, որ քո վեր-
արկուդ իմ վերայ շատ յարմար կը գայ, ասաց ու աւա-
հագաւ : Միւսն՝ Թէ ես ևս երազումն տեսել եմ քո գը-
դակն իմ գլխի վրայ, ապա և սա գրակն ու
դրաւ գլխին : Երրորդն հաւանելով կօշկին և պատ-
մելով նամանակս իւր տեսած երազն շուտով հանեց
ու հագաւ ոտքին : Իսկ չորրորդն ձեռն ձգեց կայսեր վը-
զից րակի շղթայիւ կախած վշեւոյ սրտորդական փողն հա-
նել . բայց կայսրն ասաց այս վերջնոյս, համբերէր,
Թող յառաջ ցոյց տամ փշեւոյ կերպն և ապա հանէր :
Իսկ երբ փողն փչեց, քիչ ժամանակ անցա, Կայսեր
քսանից աւելի ծառայքն, որ վաղուց ման էին դալիս
ծմակումն, եկան ու յետ տուն մանեւոյն զարմացան, տես-
նելով Թաղաւորի համարեան մերկանգամ լիւնին : Մի
վախենաք՝ ասաց կայսրն, աւազակաց, հիմիկ հերթն իմն
է պատմել ձեզ իմ անցեալ գիշեր տեսած երազս : Յետ
որոյ հրամայեց կայսրն և ծառայքն առանց յետաձգու-
թեան կատարեցին նրան երազն, աւազակաց վըզիցն ծա-
ռից վերայ կախ աւազակ :

82. ԵՐԱՆ :

Արքունի դրան մին գլխուսը աստիճանուսը շատ
ցած աղբից էր, բայց երկար և հաւատարիմ ծառայու-
թեամբն հասել էր բարձր աստիճանի : Սրանից երբեմն
հարցրուց մին անյայտ անձն, Թէ ինչո՞ւ նրա կառաց

(կարէթա) վերայ սովորական պատուոյ նշան չկայ հիւս-
րած : Լ՛յն պատճառաւ՝ պատասխանեց նոր իշխանն, որ
իմ՝ կառքն առելի մեծ է (այսինքն՝ յառաջ է շինած)
քան թէ իմ՝ ազնուականութիւնն :

83. ՀՐԱՄԱՆԱԿԱՆՍԵՐ ՈՐԴԻ :

Մին գիւղական կին իւր որդին Փորէղ քաղաքն
ուսումն առնելոյ համար ուղարկելոյ ժամանակին աղաչանօք
ասաց նրան, թէ երբ հասնես տեղ, շատով նամակ յը-
ղի՛ր : Միամիտ շնականն հասաւ քաղաք, և միւս օրն երբ
տեսաւ, որ իւր վարժապետն կամենում է մին հին նա-
մակ կրակի մէջն ձգել՝ սկսեց աղաչել խնդրանօք, որ
այն այրելոյ նամակն տայ իրան : Չարմացած ուսուցիչն
հարցրուց, ինչո՞ւ է հարկաւոր ուզածդ : Պատասխանեց
աղայն, թէ մայրս գելից գալոյ ժամանակին շատ սա-
տիկ յանձնել է ինձ, որ ես քաղաք հասնելոյ բանին
չուտով նամակ յլեմ՝ նրան :

84. ԽՈՒՆԵՄ ԱՄՈՒՍԻՆ :

Մին դժբաղդ մարդ՝ սրոյ կինն չափազանց ատու-
ճանի լիւր ու կռուասէր էր, և որ ընդդէմ իւր կնոջ
բնութեանն բաց ՚ի լռութեանից արեւշափ ու եղանակ գործ
գնելոյ չէր սովոր, երբեմն իւր դրան դուրս քարի վերայ
տրտաստելոյ չափ արտում նստած էր : Տեսնելով սրա
խղճալի գրութիւնն՝ մտապաւ մին հին նրա ընկերն ու
սկսեց անարգել, թէ երբ պէտք է նա վերջ գնէ իւր
անտանելն համբերութեանն : Լ՛յն էլ զբայր ասաց նա, իմ
կինս ինձ այնքան երկիւղալի չէ՝ թուում, որքան նրա
խորձը ձայնիւ գուռն :

85. ԲԱՐԵՆՈՎԻՍՏՐՈՒՄ

Պարզու փողոցի մէջ մանգարայ ժամանակին մին
 օր տան վերնաթաղի լասամուտից անդգու շու թեանք Հ. . . .
 լատին քահանայի գլխայ վերայ եռացածի չափ առք ջուր
 էին թափել. ոտախ աղբակայն երեսն է վեցն տակ
 էր: Երբ սա տան հասաւ ու պատմեց գլխին եկած
 պատահանքն, նրա կինն հարկազրանօք պահանջեց, որ
 գանդատ դրէ ում հարկն է անգգոյշ ջուր թափողին պա-
 տիժ տալոյ համար, բայց քահանայն պատասխանեց, թէ
 գանդատաւ որ լինին նրա աստիճանին արժանաւոր գործ չէ:
 Եւ, դիցաք այդպէս է, կրկնեց կինն հարցնելով, բայց
 դու գոն է մին բան ասացիր այն անգգոյշ անգգու մին: Եւ
 միայն շորհակալու թիւն արի, սաաց քահանայն: Ինչո՞ւ
 համար էր այդ շորհակալու թիւնդ, կրկին հարցուց կինն:
 Բ. յն պատճառաւ, պատասխանեց քահանայն, որ ջրոյ հետ
 չձգեց է անանն գլխոյս վերայ, այն ժամանակն կար-
 ծեմ, աւել լատթար դրաւ թեան մէջ պէտք էր ընկնէի:

86. ԿԱՐՆ ԵՒ ԱՆՆԵՐԻՅԵԼԻ

Ան մարդ յետ իւր մահուն թողել էր օրինաւոր
 ձեւով գրած կտակագիր, սրոյ միտքն էր այս. կայք ես
 չ'ունիմ, իսկ պարաքս շատ է. մնացածն ո՞վ կամենայ, թող
 բաժանէ աղքատաց:

87. ՅԱՂՈՂԱԿ ԳՐԱՏԱՍԻՆԵՒ

Երբեմն իրլանդից ահլու թեան փոխարքայի ընտ-
 ըու թեան օրն կայսեր ու նախարարաց մէջ այնպիսի
 գժուարու թիւն պատահեց, որ միջև վիճարանու թեան
 վերջաւորու թիւնն կայսրն վերաւորված դուրս ելաւ ու
 վնայ իւր պալատն:

Մտխարարքն դժուար վեճակի մէջ լինելով՝ երկար մտածումնք արին և վերջապէս հասարակաց համաձայնութեանն վճռեցին կայսեր սիրան առնելոյ համար յղել նրան յայանի ճաղրածուն (մասխարայ)։ Սա յետ պայտան համ ելլին կամաց կամաց կայսեր սենեկի դռնն բացաւ ու ներս մտաւ, և յետոյ ստի մասանց վերայ մտանալով՝ ասաց, ետ եկել եմ իմանալ, ձերդ մեծութիւն՝ թէ ո՞ր մարդոյ անունն կրհրամայէք հրովարտալի մէջ զրել փոխարքայի պաշտօնն կատարելոյ։ Թանգ գրեն, թէ կուզեն սատանայի անունն, պատասխանեց բարկութեամբ կայսրն։ Բայց սղորմած թագաւոր՝ կրկնեց ծանր ու հաստատուն ձայնիւ ճաղրածու դեռպանն, եթէ այսպէս է հրաման ձեր, արեմն այսուհետև սատանայի տիազանն (անուն պատուոյ) պ'աք է զրվի՝ ինչպէս տէրութեան օրինօքն կարգված է։" սիրելի և հաւասարիմ ազգակից ձեր մեծութեանն"։ Անտ այն աստ թեան կայսրն չ'կարուցացաւ պահել համբերութիւնն, շատ սկսեց ծիծաղել և սպա ընտրութեան գործն իւր կարգաւն վերջացաւ սուանց վատ հետեւանց։

88 ԱՆՅՆԷԼՈՒՉ ՊՆՏԻՃ

Սվեթդ երեկել մատենագրին մին օր ձիոյ վերայ նստելոյ ժամանակին՝ ման գալ դնալոյ համար տեսաւ, որ կօշիկքն ավենեկն չ'են սրբած, հարցրաց իւր ծառայից այս անհոգութեան պատճառն։ Ի՞նչ հարկաւոր էր սրբել, պատասխանեց խելօք ծառայն, մի և նոյն չ'է պարնն, որ ահա՛ գնում էք և կրկին պիտի կեղտոտովն։ Սվեթդն լնա դուրս եկաւ տանից ու գնաց, բայց յետ վերադառնալն շատով ծառայն եկաւ մօտն ինդրելով, որ անբարի բանալքն շնորհէ, խկ երբ հարցրաց պարնն, ի՞նչ հարկաւորութիւն ունի՝ ծառայն ասաց, քաղցած եմ, տակելք պէտք է հանեմ։ Հարկաւոր չ'է պատասխանեց Սվեթդն

մինչև երկու ժամն դու պիտի կրկին քաղցենաս, ուրեքն
’ի զար է և հիմիկ ուտելն: Աստայն իսկոյն իմացաւ իւր
սխալմանքն և ասած անպատեհ խօսքն:

89. ԸՆՀԱՍԿՆԵԱԿ Ի ՉԱՐԱԽՕՍՈՒ-
ԹԻՒՆ:

Այս ինչ անձն շատ վնաս է խօսում քո վերայ, երբեքն
ասաց մին զբարատալ թիւն սիրող մարդ յայտնի գրաւոր
արհեստ ինացող: Օտրմանալի՛ է, պատասխանեց սա, ևս
բնաւին և ոչ մին զխպտածում քո յիշած մարդոյն գեռ
ևս լաւութիւն չեմ տրամ:

90. ԸՆՏՐՈՂ ՈՒԹԻՒՆ:

Այն զբողէտ մարդ՝ ունելով երկու հատոր իւր նոր
շարագրած պատմութեան փոքրիկ գրքոյն՝ տարաւ նրանց
կարդալոյ իւր ծանօթ ուսումնական աստիճանաւորի մօտ,
բայց սա առաջին հատորն կարդալոյն յետոյ և երբ շարա-
գրողն գրդանից (Չէք) երկրորդն գեռ ևս չէք դուքս բե-
րել, ասաց՝ թէ միւս հատորն ինձ շատ է հաւանելի երե-
ւում:

91. ՓՈՐՉԱՆԱԿՈՐ:

Այն շատ երեւելի իշխան երկու գեղեցիկ կանանց հետ
ծանօթութիւն ունէր: Ասա աջ նրան երթեկութիւնն
հատարակ կենցաղալարութեան կանոնաւոր էր և ապա այն
օր ըստ օրէ յայտնի հաճոյութեան կերպն ընկալաւ: Արդ
ես անգն շատ շուտով իրան նշանակութեան հասանելոյն
յետոյ այն կանանց հասակաւ փոքրոցոյն և բնութեամբ
խորամանկն անդապար ցանկանում էր իմանալ թէ իշխանն
(որ ինչպէս նա լաւ գիտէր ունի՛ բարեհաճութիւն և ուրիշ
կնկան վերայ.) նրանցից որն է աւելի սիրելի համարում

Բայց երբ բոլոր գործածած հնարքն ոչինչ վերջապա-
 թեան չ'հասաւ, որովհետեւ իշխանն շատ աշխարհագէտ անն
 էր, ուստի այն կ'ինն յաջողակ դիպուած գտնելով՝ հարցրուց
 թէ խոտալանիլին լաւ սովորութիւն է, եկեղեցի ու սիրա-
 կանն իշխան, առանց թագոյնելոյ ասան ուղղակի, եթէ ես ե
 քո միւս... գեայ մէջ ընկած խեղդվելոյ վերայ լինելովք,
 կարծեմ, քո օգնութիւնն աւելի կ'լինէր նրան... փրկելոյ
 համար: Եւ յիշատակել է, ասաց իշխանն, քառ որում
 ես լաւ եմ, որ դու լողան լաւ գիտես:

92. ՀԱՏՈՒՅՈՒՄՆ

Արմինի էլ իշխանի կ'ինն անուանի էր իւր ժամանակին
 շուտ, սոր ու յաջող պատասխան տալոյն մասին: Արան
 մտ երբեմն եկել էր վաղուց ծանօթ Տէսէն—լու աղնուա-
 կանի կ'ինն, որ յետ երկար խօսակցութեանն յանկարծ սկսեց
 իւր ուրախութիւնն յայտնել Արմինի էլ կ'ինն, ասելով թէ՛
 փանք Եւտոճոյ, որ քաղաքիս մէջ տարածված համբան,
 սրպէս թէ դու խելացնորութեան հիւանդութիւն ունիս՝
 հիմն չունի, այլ զրպարտութիւն է եղած: Հապան այսու-
 հետեւ մի հաւատար ամէն համբաւու, ասաց Արմինի էլ
 կ'ինն, ես ես լսել էի, սրպէս թէ ե քո խելքն գլուխդ է
 գարծել, բայց այսօր հաւատացի, որ սուտ է եղած ե իմ
 լաւս:

93. ՆԱԽԱՊԱՆ ՏՈՒՈՒԹԻՒՆ:

Երկու Ենդղեացի պատանիք գողութեան համար Տէրու-
 թեան վճռահատութեանքն պիտի խեղդուէին: Արանց հա-
 սակաւ մեծին արած գողութիւնն շատ մասնաւոր էր, իսկ
 միւսին, որ փոքրագոյնն էր՝ չափազանց աւելի: Պատժելոյ
 օրն, երբ նրանց մեղադրանաց վճռահատութեան թուղթն
 կարդվում էր բազմութեան մէջ՝ յանկարծ պատժապարտաց
 շատ յանցանք ունեցողն կռիւ բացաւ միւսին հետ, (ըստ

որում սա նրանից վերջ էր կանգնած) ասելով թէ՛ յիմար, մի՞ թէ քաղաքավարութեան կանոնն չեա իմանում, որ առաջին տեղն մեծին կրպատեանի: Ս՛չնչ մին ժամանակ՝ պատասխանեց միւսն, ես այս տեղ կանգնելոյ այնքան իրաւունք ունիմ, որքան և դու, որոյ ազայցուցութիւնն այն է, որ ես այսօր քեզ չեա մի և նոյն պատիժն պիտի կրեմ:

94. ԱՆԿԵՂ ԵՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գաղղիոյ Կայսերու Տի Գարիամ Գերեզիան մին օր առաց Կառնիս զնուորական նախարարին թէ՛ արժանի չեմ յառաջադրելոյ բարձրագոյն աստիճանաւ վարձատրելոյ համար այն զնուորականքն, որ արտաքոյ ծառայութեան և պաշտօնի անխորդ կեանք են վառում: Չէրդ Կեճութիւն՝ պատասխանեց նախարարն, եթէ Չեր հանգաջեալ հայրն այդ կանոնն պահէր, ապա և ես մինչև այսօր չէի կարող ստանալ այլե՛ առաջին ցած աստիճանն:

95. ՊԵՏԻՆՆԱՆՈՐ ՀԱՄԵՍԻՍՄԻԹԻՒՆՆԵՐ

Առաջին նախարար (կանցլեր) Կանուանինն երբեմն շատ սատիկ ձեռք անարդանք էր տալիս Տուլուզոյ դատարանի անդամոցն նրանց խոտարարութեան մասին. բայց որում Կաղատոս անուամբ պարմել յանցուորկն վճառհառած էին կախ տալոյ: Գլխաւոր անդամն դատարանին՝ կասեց ընդդէմ անարդանացն արդարացնել իրան և ընկերաց սխալմունքն, ասաց, թ՛նչ պէտք է արած պարնն կանցլեր, մի՞ թէ երբեմն չի՞ սայթաքվում (սիրդիլ) այլև դովելի ձին: Ետտ բարի, եթէ միայն մի ձին լինէր, պատասխանեց Կանուանինն, այլ դժբաղդարար ողջ ձիարանն է (թափելայ) սայթաքվել:

96. ԱՆԵՆՈՐԻ ՎԱՍՏԱԿ

Երբեմն հասարակաց ուրախութեան հանդիսի ժամանակին մին ազնուականի կին, որոյ գովելի գեղեցկութիւնն յայտնի էր ողջ քաղաքին, վառահեղ ու ինքնահասան ձեռով շարժմունք էր ցոյց տալի կամելով ամէնին նրանով հաւանելի թուիլ: Ընդոյս անձն՝ տեսնելով նրա այս վարմունքն, ատոց իւր մտա նստած ընկերին թէ՛ ուզնորդ որ չափազանց գովելի գեղեցկութիւն ունի այդ կինն, օրհնեալ լինի բնութիւնն, որ իւր առատ պարգեօքն անխնայ վարձատրել է նրան: Բայց միւս ընկերն կցեց այս բանին, աւելով թէ իմ աչացո դա աւելի ևս հաւանելի կըլծու էր, եթէ նա ինքն չ'լինէր հաւատացած իւր գեղեցկութեանն:

97. ԱՐԳԵՆԵԱՆ ԱՊՐԱՆԵՐ

Կապուէօն Միզդէոյ հետ պատերազմ բացած ժամանակին (՚ի 1814 ամին) իւր հպատակաց արգելել էր այն տէրութեան զանազան ապրանքն, նմանապէս և զահուէն, գինեղոյ վաճառելոյ: Յիշեալ Կոյսրն այն միջոցին պատահարաբար մտեւ էր մին գիւղի քահանայի տանն, իսկ երբ տեսաւ, որ տանուակերն իւր ձեռաց զահուէ էր բալում, զարմանալոյ պէս հարցրուց նրանց թէ՛ դա ի՞նչ համարձակութիւն է, որ արգելված ապրանք ևս գործածում: Ղշմաբխէ՛ Չերդ Մեծութիւն, բայց տեսնում էք, որ և ես այդ իսկ պատճառաւ այրում եմ ձեռացս ապրանքն՝ պատասխանեց սրամիտ քահանայն:

98. ԴԱՆՏԻՆԻ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ

Իսկըք ուսումնական քահանայից երբեմն հարցուցին, թէ քանի՛ են բարեկամի պայմանքն: Պատասխանեց նա, թէ բարեկամաց համար պէտք է միշտ բաց պահած երեք ինչ, այսինքն սիրտ, երես և փողոյ քսակն:

99. ՍՐՏԵՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մին զուոյց ու ազեղ կին իր հօրն մեծ նորահաս աղջկան հետ կուտի ժամանակին սրանից շատ նե լաւրամբ լինելով, զուայ նրան վերայ թէ՛ երեսգ պարզ, զպեղ ընուծիւն ունիս, արժէ . . . լաւ աղջիկ էս, իսկ դու ինքդ՝ պատասխանեց հանգարտօքէն նրան հակառակօրդուհին, ոչ լաւն են և ոչ աղջիկ:

100. ՂԱՐՏԱՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետրոս, ո՞ր են, ճայն տուաւ երբեմն մին պարոն իւր ծառայինս Հրամայի՛ պատասխանեց նա: Սպառն շաւառաւտաց զարժեցուր ինձ՝ հրամայեց: Մշտցս վերայ, ստաց ծառայն, միայն նեղուծիւն կրեք սան զանգափն հարել, որ ժամանակն իմանամ:

101. ՀԱՐԿԱՒԻՐԵՒՄ, ՍՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հին ժամանակին մեծատուն մարդկանց հացկերտ թի սեղանի վերայ ստորա թիւն կայր, որ հիւրոց (զնաղ) գինի խմելոյ հրաւիրումն պէտք էր տանուտէրն անէր: Պատահեց երբեմն, որ մին ազնուական իրանց նահանգի կառավարչի տանն ճաշի պատահեցաւ, միայն նրան դժբաղդութիւնից հացկերութի սկզբից մինչև վերջն շահաւոր առարկայից վերայ երկար խօսակցութիւն բացուաւ . ուստի այս զբարձրանց մէջ սղորմելի ազնուականն չարժանացաւ և ոչ մին անգամ տանուտիրջ գինի խմելոյ հրաւիրանն: Կերածն շատ էր. բայց ծարուածութիւնն ևս առեկէ ինքն իրան անիծում էր այսպիսի կերութումի պատահելոյն համար: Համբերեց, համբերեց, վերջն երբ տեսաւ, որ բնաւին յոյս չ'է մնացել նահանգապետի խլճմտանացն, հարկազրկեցաւ հարցնել իւր յետի կողմին կանգնած ծառայից թէ՛ պարսնիդ ձկոյն, երբ կերակուրն ուտում ու վերջացնում է, ուրիշ ի՞նչ են տա-

Թէ՛ Մ. յո հարցմանս ծառային զարմացած՝ վազը ինչ մաս-
 ծեկոյն յիտոյ, պատասխանեց, Թէ՛ հեծնում են ու տանում
 տղաքիւրը Զուր տալոյ, Հապան. ՚ի սեբն Մշտուծոյ՝ տասց պա-
 պակիմձ ազնուականն, նաալիւր և իմ ուսոց վերայ, տա՛ր
 ուր կամեհաւ միայն Թէ՛ հնար գտիւր ծարաւութիւնս զ-
 վացնելոյ:

102. ՆՐՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ

Երկար ու բարակ միտք էի անում՝ տասց երբե՞նսն
 յայտ անձն իւր բնիկերն, Թէ՛ ի՞նչու պահապանաց ոչտո-
 բակաց (բուրձ) ծայրի վերայ միշտ արձակ են շինում
 ու կանգնացնում և սչ հաւ (մարի): Բնիկերն, որ ու-
 շեի իրաւունք ունէր բնութեան նրան տուած պակաստար
 պարգևացն մասին գանդապելոյ, պատասխանեց մեծամտա-
 բար Թէ՛ այդ դժուարին և երկար մտածմանց արժանի խոր-
 հուրդ չէ, յայտնի է, որ և Թէ՛ հաւ կանգնացնէին, նա-
 այն բարձրութեան վերայ ձու անելոյ հնար չէր գտնիլ:

103. ԳՆՐՕՒՄՏՈՒԹԻՒՆ

Մին պարսն հրամայեց իւր ծառային գնալ ու մտիկ
 տալ արեգակն ժամացոցին (սհաթ) Թէ՛ քանի՞ ժամն
 է: Ի՞նչ մտիկ տալոյ ժամանակն է. չիմիկ գիշերի կէսն է՞
 պատասխանեց ծառայն. Մաւ. ինչ դժուարութիւն կայ
 ճրագով գնան, կրկնեց խելօք պարսնն:
 Աւրիշ սրան նման մին խորագեա պարսն հրամայեց
 իւր ծառային գիշերն քնել իւր մօտ սենեկումն (օթակն).
 Քայց յետ քանի մի րոպէ անցնելոյն հարցրուց. Ղ մեկաւ (ու-
 նուն ծառային) ես քնե՞լ եմ, Հրամարես, ինչպէս չէ,
 պարսն՝ պատասխանեց ծառայն: Շատ լաւ, կրկնեց խելօքն,
 ապա քնիլ և դու:

104. ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆ՝

Գաղղիոյ հարուստ և երեւելի Ս․․․ զօրախորն պարտական էր մին արհեստաւորն զանազան շինած իրաց մասին, որ երբեմն զայլով այն իշխանի մօտ, շատ աղաչանօք խընդրեց հասուցանել հասանելի փողն: Ի՞նչպէս, մի թէ մինչեւ հիմիկ սչինչ չ'ես ստացել քո հաշուիցն, հարցրուց զարմանալոյ ձեռով իշխանն: Ո՛չ, Չերդ Ողբումս թիւն, ասաց արուեստաւորն. իմ՝ երես է միայն արժանացել՝ ստանալով երկու փափուկ ապտակ (սիւլէ), ձեր ծառայից վերակացս իցն:

105. ՊԱՏԱՀԱՄԱՆ ՅՐՏԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ՝

Հա․․․ Փաշայի կինն հարցրուց դեսպանից, որ հոք վերագործել էր Ռուսաստանից, թէ ճշմարիտ է, որ այն անիւց կանայքն ուրբան սպիտակի, այնքան և ցուրտ են, ինչպէս իրանց երկրի ձիւնն: Ի՛սկ է, պատասխանեց դեսպանն, կցելով թէ՛ ես քանիցս սաստիկ մտնելուց խորըուղև եմ՝ ստացել միայն նրանց հետ 'ի միասին մին սենեկում՝ (օթաղ) լինելոյս պատաճառաւ:

106. ՆՒՂՂՐ՝

Մին ծաղրատէր պարոն, որ շատ անգամ անպատեհ ու ուելորդ խօսելոյն պողպաւ անպատիւ էր եղել, մին օր կերուխումս թիւնից փոքր ինչ գլուխն ծանրացած՝ Փարէզ դաւնաւոյ ժամանակին, ասաց մտքստաան հարկաժողով վերակացուն թէ՛ ստացի՛ր ինձանից հասանելի սուրբն, ինձ մօտ գինի կայ: Ներեցէք, պարոն, պատասխանեց վերակացուն, կժոյ և կուլայի մէջ գինւոյ մասին մտքսանողին սուրբ չ'է հասնիլ:

107. ՀԵՏԵՒՄՈՒՆԻՐ ՊԵՏԵՐԵՕՄԻ.

Ընդայս անձն երբեմն ասաց մին կնոջ թէ պատե-
րագո՞րք ժամանակ լինե՞լայ մասին ճրագու ի գինն շատ թան-
կացե՞լ է. Ի՞նչ պէտք է արած՝ պատափախանեց նա, կա-
րել է մեր զօրքն կռիւ են տալիս ճրագի լուսով:

108. ԻՈՒՍԼԿԱՆՆ ՕՋՐՈՒԹԻՒՆԻՐ

Մին Ընդդիմացի բժշկի իւր ծանօթ պարսնի հետ այդուոյ
(բազ) մէջ ման գալոյ ժամանակին, գորմանալոյ պէս հար-
ցտոց նրանից թէ՛ Ի՞նչ է ծառոյ առ հասարակ շատ շատ
մեծանալոյն պատճառն. Օգորմանալն պէտք է՛ն՝ ասաց ընկերն,
պատճառն միմիայն ակն է, որ նրանք բաց ՚ի մեծանալոյն
ուրիշ աւելն ոչինչ գործ չունին:

109. ԼՄՈՒՍՆԿԱՆ ՀԼՄՆՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ.

Մին Լուսերական քահանայ երբեմն խրատ էր տալիս
միմեանց հետ անդադար կռիւ անող մարդոյ ու կնոջ, որ
նրանք սիրով ու միարանութեամբ վարվին. Չեր վեճմունքն
այն մասին աւելն աններելի են, յաւելցոց նա, որ դուք
երկրքեանքդ այժմ, այսպէս ասե՛լ, մին էք. Ընդդիմացի է
հարկաւոր ասե՛լ, մին եմք, պատասխանեց մարդն. բայց
ակն, Հայր Տէր, եթէ դուք նեղութիւն կրէիր երբեմն կանգ-
նել մեր ասն լուսամուտի մօտ, երբ մեր միմեանց մէջ կը-
ռիւն բացվում է, այն ժամանակն մեր ձայնն լսելով աներկ-
բայ կըկարծէիր, որ մեր գոնեա՛ն քսան անձինք եմք:

110. ԽՈՐԿՄՏՈՒԹԻՒՆ.

Պատահամբ ձիոյ վերայից ընկած ու կտորտված մին
Ընդդիմացի գանգաւորում էր բժշկին, որ ամէն տեղեց աւելն

մէջքն է ցաւում: Կարելի՛ է՝ ասաց բժիշկն մէջքի ուղե-
ղն վերայ եւ վեր ընկել: Ա՛յ, ո՛չ, պատասխանեց հիւանդն. քարի
վերայ եմ վեր ընկել:

111. ՎԵՐՁՆԻՆ ԳԻՆՆ:

Մին Գաղղիոյ դահիճ (ջէլլաթ) երբեմն մահապարտ
մարդոյ կախ տալոյ համար պահանջում էր քօան դահեկանի:
Օ արմատացած այս աւել պահանջման վերայ դատաւիճակի կատարօզ
մեծաւորն ասաց՝ ի՞նչ եո խօսում, սիրելի՛, շատ թանգ եւ
ուզում: Ըւաջին ու վերջին գինն է՝ պատասխանեց պատ-
ժակատարն, հաւատացէք պարսն, որ եթէ ձեզ եւ կախ
տալոյ լինէի յնմանապէս ասած իցս աժան գնով չ'էի համա-
ձայնվել:

112. ԲԵՂԱԲԵՆՎԱՐ:

Ըստ գեղեցիկութիւնն ունօղ մին փաշայի կին երբեմն
Պօլոյ փողոցայն անցնելոյ ժամանակին տեսաւ, որ մին ան-
ձանօթ զինուորական հեռուանց հետն ման գալով՝ չափա-
զանց մտադրութեամբ իրան մտիկ է տալիս: Չ'իմանալով
անձանօթի այս տեսակ գործողութեան խորհուրդն, կինն
կանգնեց ու ձայն տուաւ նրան, ասելով՝ ի՞նչ հարկուո-
րութիւն ունիս ինձ մօտ: Օ ինուորականն այս ձայնս լսելով՝
խսկոյն շտապաւ վազեց ու մօտանալով կողք՝ հանեց ծոցեց
ձխախտախ փոքրիկ ծորակն (չճրուխ), եւ ապա աղաչելով ու-
սաց, թէ Մարգարէի գլուխը կրտսերէ՞ տիկին (լսանում), թ'իզ
արէք ծորակս ձեր գեղեցիկ աչաց կրակոյն կպցնեմ:

113. ԼԻՒՊԸՆԻ ԱՌԱՆՅ ՄՏԱՆՈՒԹԵԱՆ:

Մին հարսնացու աղջիկ թուզթ էր գրել իւր նշանածին,
որ ուրիշ քաղաքումն էր լինում՝ խնդրելով յղել իրա հա-

մար փող այլև քանի մի ինչ, Վամակի վերջին յաւելցրել էր այս յետագոյ լուսար, թէ այսպիսի յանձնարարութեամբք ձեզ նեղութիւն տալոյ մասին՝ ճշմարիտն տեսմ, ես ինձ շատ անօթ եմ համարում, և թէ ինչ անեմ, որ ծառայիս թէև յիւր էի նամակատարն յետ առնելոյ ու բերելոյ այս իմ թուղթս, այլ անբաղդս թիւնիցս (նամակաց յեղելոյ) ժամանակն անցել էր ուստի և չկարողացայ ուղղել իմ սխալմունքս, խնդրեմ ներեք:

114. ԻՏԻՐ Ի ՄԷՋ ԱՅԳՒՆՑ:

Երեք մարդոյ, որք ջոկ ջոկ ազգից՝ այսինքն Անգղեացի Վաղղիացի և Վերմանացի ելին, երբեք մի և նոյն ժամանակին յանձնված էր շինել ուղտու ստորագրութիւնս Անգղեացին նոյն իսկ օրն առանց մտածելոյ գնաց մտն գալոյ հետաւոր տէրութեանց մէջ, որ այս կենդանիս ծնվում է: Վաղղիացին գնաց անկարանական այգին (բաղ), և այն տեղ մտիկ տալով ուղտուն, գրեց իւր դատարութիւնն. իսկ Վերմանացին փակեց իւր գրատենեակն (կաբլետ) և մտած ներս՝ որքան գրեանց մէջ տեղեկութիւն գտաւ, այնքան և աւելի իւր մտացական ընդունակութեամբն հնարեց և ուղտ շինեց երկար շարագրութիւն ուղտու տեսակի, ապրտտաի և այլ ուրիշ սրտլուտութեանց վերայ:

115. ԳԵՂ ՂԱՆՃԻՑ:

Գուքոն Կարգլու Սիրտեմբերգու երբեք յորտորգութիւնից դատնալոյ ժամանակին Շարքլալի հիւրանոցս մնալ էր ուսում: Այն տեղ այնքան ճանճ կային, որ հաց ուտելոյ բնաւին հնար չկայր: Երկար նեղութիւնից յետոյ գուքոն կիտած իծաղ անբաւական ձեով ասաց հիւրանոցի տիրոջն, թէ վաս չբնեւէր, եթէ դու այս քաղցած ճանճից համար ջոկ սեղան պատրաստելը ներքե վտարանի (բախտի) մօտ: Հնուտ սրբա ինձ աղատութիւն անբայն ան-

Կոչ հնոց Ենոքիցն

Եւթօր ասուածին շատ շատ կատարու մնաստ աստ-
ցած հրամանին և յետ քոյր պատգաստա թիւնն անանելն ,
սեռացաւ . յարգանք դաքինն ու ասաց . ողորմած , ամէնն
պատրաստ է , հիմիկ թող բարեհաճի ձեր սրբմածա թիւնն
հրամայել ձանձկոյ , որ վեր կենանն ու գնան գէպի իրանց
անգանն :

116. ԲԱՐԱՍՏԱԿԱՆ ԹԻՒՆՆԵՐ

Մին հին զնուարական կամեցլ հասարակութեան մէջ
էր քաջարտա թիւնն գոյեղոյ յետ զանազան պատերազմաց
անցքն պատմելոյն ասաց . թէ Տաճկաց հետ վերջին կուռի
ժամանակին նա ինքն մի թշուառաց երկու ձեռք ու ոտքն
սրով կտրել է . Հասարակ իրանն ի նշու չքորեցելը , հարցոց
անյայտ ոմե . Ըն պատմուտ . պատասխանեց քաջասիրան .
որ (գլուխն) վարաց էր կարած .

117. ՉԻՒՆԻՄԻՍ

Մին վաճառական յետքանի մի ժամանակ արանելոյն գտել էր
իւր պարտականին հերքանոցումն . որ նա անչոյ ու արախ
նստած իրան համար կերուխու մութեան մէջ էր . Այդտ
մոտիկ առեց նրան առաստիկն գինի խմելոյն , և վերջացէս
համբերութիւնն հասած ասաց , այն անիրաւի զաւակ , այդ
ինչ բնութիւն է , վեց սարուց աւելի է ինձ հասանելի պատարք
չես հասուցանում , ու այսօր այդպէս պտրտել պէս նստած
գինին գաւաթով ես գլխիք քաշում . Ուղղող է՛ կղբայր
պատասխանեց պարտականն , անհաւճ ես գինի խմելու բայց
չես անհաւճ իմ նրա համար վաղ ասու :

118. ՉԻՒՆԻՄԻՍ

Սիւրա թիւնն ոմեք միշտ մին շնական մարդ , որ երբ

գլխից ուտելիք ինչ կրքերէր քաղաք վաճառելու, առանց գին հետան այցելու թեան յետ չ'էր դառնալ: Սա մին օր ինչպէս սովոր էր՝ գինւոյ ծաղառութիւնն հասնելոյ ժամանակին մտաւ գինեվաճառի խանութն և որովհետեւ այն օրն յայտնի չ'էր, ինչ քանի վերայ աւելի ուրախ էր, փոխանակ չորս դոստ թի վեցն համարեալ միատեղ ածաւ ներս: Արջն խանութի տէրն վեց խմած գաւթի հասանելի փողն պահանջեց. այլ պատուելի շինտանն, որոյ գլուխն ըստ բաւականին ծանրացած էր թոթովախօս լեզուաւ սկսեց առել նրան, թէ խմած ես, ի՞նչ է, սոյ օրհնեալ մարդ. վեցն Երբ եմ խմել, ես լու եմ՝ շանաչում իմ սաամբաս, քանիցս անդամ չափելով, որ չ'իս գաւթից աւելի չ'է լինիլ նրա մէջ սեղաւորել: Արջը է պարսն, պատասխանեց գինեվաճառն, որ քո սաամբասն մտել է միայն չորս գաւթ, բայց երկուսն դէպ ՚ի գլխոյդ ուղեղն է բարձրացել:

119. ՊԸՏԸՍԻՒԼՆԻ ԲՆԵԴԴԻՄ ԹՐՊԸՐ - ՏԻԹՆԵՆՆ

Առաւ անուամբ ազնուականի վերայ երբեմն շատ զորպարտութիւն էին խօսել Գերմանիոյ Տիրապետողի մօտ: Եւ յա միջոցումս Տէրութեան սղաորութիւն պատահեցաւ, որոյ մատին և ըսրը երեւելի անձինքն սև հանդերձ էին հագել, միայն Առաւն առանց փոխելոյ ունէր իւր սովորական կայմը վերարկուն: Տիրապետան անբաւական լինելով Առաւի այս հատարակ սովորութեան վերայ ունեցած արհամարհման մտախն, երբ պահանջեց ու հարցրուց, թէ ի՞նչ է պատճառն, պատասխանեց նա, թէ ձերդ բարձրութիւն, ինձ չ'է հարկաւոր սև հագուստն, ըստ որում առանց նրան բաւականապէս ինձ ձեզ մօտ սև են ցոյց առել:

120. ԻՆԻՒՆՑԻ ՊԸՏԸՍԻՒԼՆԻ

Լուդովիկոս ԺԷ երբեմն իւր տէրութեան նահանգաց

այցելութեան ժամանակին մին գիւղէ մօտ վեր եկաւ կառ-
քիցն հանդատանայոյ, և ապա քաղցած լինելոյն պատճառաւ
հրամայեց քանի մի ձու դնել առ ու բերել այն շէնիցն :
Փոքր միջոց անցաւ բերին երկու հատ երկած ձու . բայց երբ
կանցաւ, որ ձու վաճառող շինականն ամէն մին ձուոյ գինն
յիսուն սակի է պահանջում, զարմացած կանչեց նրան իւր
մօտ ու հարցրուց, թէ ի՞նչ է պատճառն այս չափազանց
թանկութեան և մի՞ թէ ձուն այնպէս հազուադիւր է այն
գիւղէ մէջ : Շինականն յարգանքով պատասխանեց, թէ նե-
րեցիք ձերդ մեծութիւն, ձուն շինումն երբեք հազուա-
դիւր է, բայց հազուադիւրան կայսեր այժմոյս այս անդ
լինելն է :

121. ԸՆՅՅՐ ԸՍՏ ՊԸՏԱԼՆԵՆՆՆ

Մին ծառայ անձրևի ժամանակին իւր պարտնի եղա-
նակացոյց գործին շա կայլց (բաղար) տուն էր բերում, բայց
յանկարծ սան սոյթ աղվեցաւ և ձեռացն պահած եղանակա-
ցոյցն վեր ընկաւ ցեխի մէջ : Ողորմելի ծառայն պարտնի եր-
կիւղեց մեծ յուսահատութեան մէջ լինելով՝ սկսեց արտա-
սուիլ . բայց ճանապարհաւն մին անցանող մարդ կամելով
մխթարութիւն առ նրան, ասաց, մի վախենար, սիրելի, ո՛չինչ
միտա չ'է . այդ եղանակացոյցդ սովորաբար միշտ վատ եղանա-
կի ժամանակին վեր է ընկնում :

122. ԸՆԳՐԸԻԸԸԸ ԶՐԿԱՆՆՐ

Մին երկտասարդ պատահելով անձանօթ գիւղացի
աղջկան, որ քանի մի էշ բարձած բշտ մէր դէպի քաղաքն,
հարցրուց, թէ որ անդեց ես գալիս, գեղեցիկ աղջիկ : Սօսիկ
գիւղեցն՝ պատասխանեց նա : Ուրեմն դու ճանաչումն քո
հարևանի աղջիկն . յառուկ խնդրեմ՝ նրան բա-
րև ու համբոյր մատուցանելս իմ կողմանէ : Այս խօսքս ա-
սեւոյ բանին երկտասարդն մտացաւ և կամեցաւ մէյ համ-

բոբէլ աղջկայ երեսը բայց սա արգել տարով նրան՝ ա-
սաց, թէ հարկատր չ'ի, լուսն միջն է, որ հասկարես իմ
այս իշոց որին որ հաւանեալ մեա, բաւ սրմ' նրանք ինձանից յա-
ռաջ պիտի դառնան տուն, և 'ի հարկ է պատուելով ձեզ
հեա բարեկամս ին, շատ և շատ յօժարութեամբ կրկատա-
րին ձեր խնդիրքն:

123. ՊՏՈՒՂ, ԳԹՈՅ:

Գերմանիոյ տէրա թեան մէջ երբեմն նարավարժ զօ-
բականաց մէջ ժողով կայր: Մին պատու կնոջ միտի որդին՝
որ լա գերձակի արհեստ գիտեր, նմանապէս նշանակած էր
ծառայութիւն մանկոց: Այս մայրն մեծ յառահատութեան
մէջ վազելով դնաց քաղաք, որ բողոքի յաջողութեամբն
գիպած ոտնելով ներկայանալոյ Ապստերն, արտաստ ախառն
աշաշանօք խնդրեց որդւոյն ազատութիւն տալ: Եւ չ'եմ
կարօզ օղնել քեզ՝ առայ Ապստրն, իմ որդիքս նայնպէս ծա-
ռայում եմ: Հաւատում եմ աներկբայ՝ պատասխանեց պա-
ռան, բայց միայն ձեր մեծութեան որդիքն նշնոյ չ'են
սովորել, իսկ իմ որդին լա ոտնալ գերձակ է: Պատասխ
պատասխանին Ապստեր ծիծաղն և ցաւակցութեան գա թն շար-
ժեց, որ պատճառ եղև այլև խղճար այն որդւոյ ազատութեանն:

124. ՊԵՏՆԱՌ ԵՐԶԵԿՄԵՆ:

Հին ամօք մարդ ու կին յօժարակամ հանձնայնու-
թեամբ Քահանայապետի մօտ էին դնացիլ ու խնդրում էին
արձակման հրաման տալ նրանց: Արդիք՝ առայ Քահանայա-
պետն ի՞նչ խորհուրդ ունի այդ ձեր մտադրութիւնը, լա
միտք արէք, կարծեմ քառասուն տարի է, որ գաք ամուս-
նացած կենակցութեան ունիք միմեանց հեա: Եւ յո երկար
կեանք էր և մինչև հիմեր մնալն շատ բաւական է մեզ հա-
մար, առային միտքան մարդ ու կինն: (երեխ շատ սելալ էր
նոցա ամուսնութեանն):

125. ԲԻՆԵԼՈՐԳ՝ ՍԱՍՏԻԿ՝

Մին յայտնի բանաստեղծ երբեմն նստած էր սեղանի վերայ տասն և երեք անձանց լուսամբն: Այս թիւս հաց կերտ թի ժամանակին՝ ինչպէս Աշուղայիք կարծէր ունին, վատ բերաննց նշանակու թի նստնի: ոտախ երբ մի սրն մեծ ահիւ սկսեցին խօսել այս ասարկայի վերայ, բանաստեղծն նրանց քաջալերու թեան յոյս տարով՝ ասաց անհանդուտու թիւն մի կրէք, ես պատրաստ եմ երկու անձանց տեղ ուսուել ու լսուել:

126. ՍՐՈՒԹԻՒՆ ԵՏԱՄԵՆՅՑ:

Մին տրախտախրա կին՝ որոյ առաջին աստամո նքն թախտած էին, երբեմն երկար ծիծաղում էր իւր ծանօթ կնատղլու (քէչալ) մարդոյ վերայ, որ կեղծ մտղ ունէր: Սոյն յիտ փոքր ինչ համբերելոյն ասաց այն կնոջն, թէ ինձ շատ զարմանալի է երևում, որ չ'նայելով թախլած ատամանցդ, քո ծաղաբանու թիւնն այդքան վիրաւորիչ զօրու թիւն ունի: Այս ես շատ եմ զարմանում՝ պատասխանեց կինն, թէ ի՞նչ է պատճառն, որ այս տեղ մեղ մօտ լոյս է, բայց լուսինն այժմ ամպոյ մէջ է ծածկւած:

127. ԲՐՈՒՄԵԼԿԱՆ ՀԱՄԷ ՀԱՆԱՄԵՐՈՒԹԻՒՆ:

Մին սղքատ հազագործ վարտցանքի ժամանակին անդատանումն անձրեկից բոլոր հազուտան մինչև մերթին լըջւած ու ջրտած երկիղյեան պահուն իւր տունն դառնալով՝ տեսաւ, որ կինն դրան դուրսը նստած էր: Աղբակներն դեռ չ'մօտացած՝ կինն բարձր ձայնիւ սկսեց ասել, այ՛ որհնեալ, ի՞նչու այդքան յեռացար, ծարատ թիւնից ես և երկխայքդ կտարլում եմք, այսօր տատիկ անձրեկ էր, չ'կարողացայ տանից դուրս ելնուել, Վառ վաղոց ես թըջւած, քեզ համար մի և նայն է, եկ, դնա՛ մին կուժ ջուր բեր: Մարդն արտեց

նչինչ ընդդիմական բան խօսելոյ մտաւ տուն, ու կուժն ուսոյ վերայ դրած գնաց աղբււրն: Յետ դառնալոյ ժամանակին կինն փառաւոր ձեռք նստած կրակի մօտ՝ տաքանում էր: Այս լուռ մտացաւ նրան և յանկարծ կըժի ջուրը մինչև վերջին կաթիլն թափեց կնոջ գլխոյ վերայ: Այժմ նմանապէս և դու՝ ասաց նա, անկրաւի աղջիկ, թրջված ես ինչպէս ես, այսուհետև կարող ես գնալ ջուր բերելոյ և քո միտանգամ թրջվիլն վնաս չ'է:

128. ԿՐԿԻՆ ՅԱՂԱԳՍ ԿԱՆԱՆՆՑ:

Հատ զիտուն մարդիկ շատ վատ և բարի բան ունին տաած և դրած կանանց մասին. բայց մին խորամիտ մարդ երբեմն նմանապէս յետ երկար դատողութիւն անելոյն կանանց յատկութեանց վերայ, վերջն ասաց, թէ կնոջ սիրան նման է վարդի, ամէն մին նրան երկրպագուն (օտար սիրօղն) ստանում է մին մին տերև, իսկ իւր մարդոյն միայն փուշքն են մնում:

129. ՊԼՏԻԺ ԿՆՆՆՈՒԹԵԼՆ:

Մին վաճառական ագահութեան գարշելի ակտին այնքան դերի էր եղել, որ չ'նայելով իւր ունեցած անչափ հարըտութեանն, շատ անգամ ողջ օրն քաղցած կըմնայր և այս պատճառաւ յանկարծ հիւանդութիւն էր ստացել: Ահա կանալով իւր ցաւն՝ նա բժշկից խնդրեց օգնել նրան. բայց հմուտ բժիշկն՝ որ լաւ կըճանաչէր նրան, գրեց ու տուաւ դեղատո՞նակ (նոսխոյ) ասելով՝ որ անպատճառ այն իսկ օրն թիթեռութիւն կըտանայ: Ահապատմանին յղեցին դեղանոց: Յետ փոքր ինչ անցնելոյն ծառայն շալակած բերաւ զամբիւղ սրոյ մէջին էր հաց, պանիր, իւղ, խոզի սպուխտ, գինի և այլն: Ագահ հիւանդն երբ տեսաւ՝ զարմացած այս նոր տեսակ դեղօրէից վերայ, կիսամեռ դրուժեան մէջ էր և ան ու վախ էր կանչում: Ահա՛ դեղաղանց դեղ ու արժանաւոր պատիժ աղահին:

130. ՅԱՐԳԱՆԻ ՀԱՍՆԻ:

Մի շատ կարճահասակ մարդ իւր ծանօթի կողմանէ դատարանումն եղած դործոյմանին խօսելոյ յանձնարարութիւն ունելով (վատարան) զնայել էր ներկայանալոյ դործոյ վերահաստ թեան և վճռահաստութեան ժամանակին: Գատաւորն՝ որ անտօլոր բարձր հասակ ունէր, հարցրուց նրան, դու ո՞վ ես, բայց երբ պատասխանեց նա, թէ ես օրէնագէտ եմ, դատաւորն ճիծաղելով կրկինեց, թէ դո՞ւ ես օրէնագէտ, այ՛ սղորմելի, քեզ ես կարօզ եմ գրպանիս (ջեզ) մէջ դնել: Շատ ճշմարիտ է, ասաց կարճահասակն, բայց դուք՝ պարնն դատաւոր, այն ժամանակն ձեր գրպանումն աւելի իրաւագատութիւն կուեննաք, քան թէ գլխոյդ մէջ:

131. ԳՆԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ ԲԱՋՈՒԹԵՆ:

Փրեղբիկս մեծ կայսրն երբեմն իւր մին զօրապետին թուղթ էր գրել, թէ ես ձեզ 60,000 զօրախնօք յղումեմ ընդդէմ թշնամոյն: Յետ վերահաստութիւն գործելոյն բոլոր զօրքն միայն էին 30,000 մարդ, ուստի երբ զօրապետն յայտարարութեան թուղթ գրեց այս պակասորդի մասին, կայսրն պատասխանեց, թէ ես միայն ձեզ եմ համարում 10,000 մարդոյ սեղ:

132. ՀԱՄԻՆԻՈՒԹԻՒՆ:

Չինացւոց թագաւորն պատահելով երբեմն մին սուպ, բիրտ և բարձրահասակ ձեր մարդոյ՝ որ հարիւր տարեկանից աւելի էր, և սրոյ արենակիցքն անչափ շատ էին, զոր օրինակ որդիքն, թոռունքն, եղբորորդիքն և այլն, հարցրուց նրան զարմանալով, թէ նա ի՞նչ կերպիւ կարողացել է

նրանց հետ վարվել առանց վատ հետեւմանց: Այս որն փոխանակ այս հարցմանս պատասխանի տալցն, ձեռն ~~առ~~ լիզանակազրկչն (գրիֆել) և դրեց տախտակի վերայ՝ համբերութիւն, համբերութիւն, համբերութիւն:

153 ՍԵՐՏ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆ:

Աստուծոյ Գալսեփոս ի կայսրն Ռուսստտանի մէջ ճանապարհորդութեամբ ման զայս ժամանակին ունէր իրան ճանապարհակից կոսմ Պ. Մ. Քա մեանցովն և սրա շատ իւրազեա և աշխարհի տեղեակ լինելցն վերայ անչափ զարմացած սիրահարվեցաւ: Կայսեր սէրն այն աստիճանի էր հասել, որ յետ բաժանմանն Քա մեանցովն հետ քաց ՚ի շատ անգամ նրա անունն յիշելցն, հրաման էր տուել միշտ իւր հացիկերս թի սեղանի վերայ դնել մին աւելորդ աման իւր ամէն պատահանել իրօքն: Չինանայլ այս անավոր կարգադրութեան խորհուրդն՝ երբեմն մին պաշտօտական աստիճանաւոր հարցրաց, թէ ի՞նչ է պատճառն: Այս աւելորդ դրած աման՝ պատասխանեց կայսրն, իմ սիրելի կոսմ Քա մեանցովն համար է:

154 ԵՐԿԳԻՄԻ ԲԱՆ:

Փարէշ քաղաքս մն 1819 թուին տէրութեան գործքն խառն ու անկարգութեան մէջ լինելոյ աղաղաւ նախարարն շատ յաճախ փախտախա մէլին, ուստի մին սրամիտ սղքատ քաղաքացի իւր ասն դրան վերայ թուղթ էր կախ արել, ուրոյ մակագիրն էր այս, "եթէ ես տան չեղած ժամանակին հարկաւոր լինիմ ինձ յայանելոյ մասին, որ ես նշանակիլեւ եմ զինուորական կամ արքունի զանձուց նախարարի պաշտօնն կատարելոյ ինդրեմ ինձ իմացումն տալ այս ինչ մարդոյ զինուոյ ամբարանոցումն, ուր ես լինում եմ շատ անգամ:

155. ՀԵՉՈՒԹԻՒՆ

Կան Քուստանցովն հայտնապ տան մէն սենեկի մէջ
 որ շատ մեծ գնով զարդարանք կային, դրած էին և քանի
 մի անառաշ ու կոպիտ շինած կազնի վայրաց աթոռք, որք միւս
 զարդաց հետ ոչ է լծէ միայն անյարմար էին, այլև շատ
 անվայելուց և ազեղ էին երևում աչոյ: Այգանիւնքն երբ
 զարմանալով այս անասլոր կարգի վերայ, հարցուցին պատ-
 ճասն, Կանն պատասխանեց, թէ երբ հարաւս կեցո թիւս
 և այս մեծագին զարդարանքս երբեմն ինձ հարկադիր են լե-
 նում մտանալ և կարծել, թէ ես իմ չորս կոյս պատող
 մարդկանց վերայ գլխուսը և բարձր եմ, այն ժամանակն
 այդ հասարակ աթոռքն իմ միտքս են բերում, որ ես նմա-
 նապէս այնպէս մարդ եմ, ինչպէս միւսն. բայց գուցէ և
 աւել մեղաւոր Աստուծոյ մօտ քան թէ նրանք:

156. ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆ

Հասարակաց հացիկերս թի ժամանակին մէն այլազգի սո-
 տիճանուսը վաքը ինչ գլուխն գինեով ծանրացած լինելով
 խօսակցութեան մէջ շատաց իւր մօտ նստած Հայ ընկերին,
 թէ ես վատ սովորութիւն ունիմ և պէտք է դաք ներարս-
 միս լինիք, որ եւք գինեով զարձանում եմ, չեմ կարո-
 զանում համբերել, այլ կըտրեմ Հայոց հայհային: Ի՞նչ
 վնաս՝ պատասխանեց հայազգին, ես շատ ուրախ եմ ձեզ
 ներելոյ այդ մասին, մանաւանդ որ և ձեր կողմանէ պէտք է
 ինձ այդպիսի ներումն լինի, լստ որում ես նմանազէս նոյն
 ցան ունիմ, որ սվ որ իմ մօտ Հայոց վասն խօսի, սովոր-
 եմ միշտ նրա քիժն ու բերանն ջարդել թէ հարբած և
 թէ չխմած լինիմ, ինչքոյ այլազգին յետ այս պատասխանիս
 լսելոյն տեսաւ, որ մանկապէս քորի դիպաւ. ուստի և հար-
 կազրկեցաւ մինչև կերտ խօ. մի վերջն լուս նստել անխօս
 հարսի նման:

137. ԲԱՆՆԵՆ ԵՆԿԵՆ ԵՆՐԳՆԵՐ

Մին շինական կովի հորթ էր տանում դէպ 'ի քաղաք, բայց հորթն չ'կամեւոյլ յօժարակամ գնալ ճանապարհ, շատ անգամ յետ էր փախչում. ուստի խեղճ շինականն հարկադրութեմ երկու ձեռօք բռնած ունէր հորթի գլուխն: Այս միջոցն հանդիպեցաւ ձիոյ վերայ ճանապարհի անցնող մին կաթուղիկի քահանայ, Սա յանկարծ բարձր ձայնիւ գոռաց շինականի վերայ, թէ լի՛րբ, տնդգամ, մի թէ դու կոյր ես, չ'ես անտնում ո՛վ է անցնում, գդակդ շէն վեր առնում: Այս բոպէիս՝ ասէր հայր, պատասխանեց շինականն, նեղութիւն կրեցէք միայն ձիոց վեր գալ և մինչև այն՝ որ այս անբաղաքաւար հորթի գլուխն բռնէք:

138. ԻՍԿԵՆՆ ԵՊԸՏԵԿ

Ի ուղովեկոս Բօնապարդէի փոքրիկ որդին մերձ 'ի մահ հիւանդ լինելոյն՝ ալազաւ քաղաքի և նահանգաց բոլոր երեւելի բժիշկէն հրաւիրված էին հիւանդին ցաւոյ վերայ խորհրդակցութիւն անելոյ: Մին Պէտնա անուամբ բժիշկ՝ նմանապէս հրաւիրված՝ հին կարգի մարդ էր. ուստի և եկել էր նշանակած օրն իւր հասարակ հագուստովն և առանց մէջքն սուր կապելոյ, որ ընդդէմ էր արքունի դրան սովորութեանն: Պալատական ծառայքն արդեւեցին բժիշկն մանել ներս. իսկ երբ յետ շատ աշխատելոյն հնար չգտաւ թոյլատուութեան՝ սասաց, այ՛ մարդիկ, ի՞նչ է ձեր միտքն և ինչ հարկաւոր է սուրն. զիտէի՛ որ ես եկել եմ ո՛չ թէ սպանելոյ, այլ մահից ազատելոյ համար:

139. ԵՐԸՆԿՈՒԹԻՒՆ ՍՐՈՅ

Կոնտէոս արքայորդին երբեմն հրաւիրել էր իւր մօտ հացկերութի Մ. . . . զօրապետին, որ հիտեւելով զնորարական կանոնաց՝ սեղան նստելոյ ժամանակին մէջքի կա-

պաճ սուրն ունէր իւր վերայ. այլ որովհետեւ նա այլ դուրս
 թեան մէջ չ'էր կարողանում արձակ նստել ու ուսել. ուս-
 տի արքայորդին ծիծաղողէմ ասաց նրան, թէ ուզորդ է,
 սիրելի՛ զօրապետ, որ սչինչ չ'է լինում այնպէս արդելիչ և
 անյարմար ինչպէս սուրն պատենի (գըն, թրի բուն) մէջ եղած
 ժամանակին:

140. ԵՐԿՊԻՄԻ ԲՆՆԵՐ:

Գուգո՞ Գըրացիոսն փարէզումն գեսպան լինելոյ ժա-
 մանակին պատահաբար իւր ստին մնատ էր տուել, ուստի և
 ման դալոյ դժուարանալով կաղտ մէր: Օգի՛յշ կացէք, վեր չ'ընկ-
 նիք՝ ասաց նրան երբեմն ծիծաղելով Գաղղիոյ թագաւորն:
 Չե՛րդ մեծութիւն՝ պատասխանեց Գըրացիոսն, ես վաղուց
 գիտեմ, որ Գաղղիոյ հողն շատ լայրձուն (սլքահատ) է:

141. ԿԼԲՃ՝ ՊԼՏԱՍԻՆԵՆԻ:

Ի՞նչ տեսիք Յունաստանի մէջ, հարցրին երբեմն մին
 ճանապարհորդից, որ նոր էր վերադարձել յարևելից կող-
 մանէն: Պատասխանեց նա, թէ ժամանակն միայն տեսի, որ
 լուռ ու գաղանի ոչնչացնումէ:

142. ՕԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ:

Շատ մեծ բողմութեամբ տղայք և աղջկուհիք քաղաքից
 մին օր դուրս ուրախութիւն անելոյ էին դնում, ճանա-
 պարհին տեսին մին բարձրահասակ և ողջանգամ ոչխարարած,
 որ անհոգութեան մէջ հայեցողութիւնն միայն իւր ոչխա-
 րաց արածելոյն վերայ ունէր: Եւրբ որ շատ մօտացան ոչխարա-
 րածին, այն բազմութեան մէջից մին նորահաս խելօք կին
 սկսեց ծիծաղելոյ աղաղաւ հարցումիորձ անել նրանից և
 վերջն թէ ամուսնացած է նա թէ ոչ: Ո՛չ, ասաց ոչխար-

արածն: Ընտրութիւնը կրկնեց կիրնն, եւ թէ կամենաս իմ վերայ պատկիլել, եւ պատարաստ եմ: Աշխարհարածն ոչինչ պատասխան չատրով զլուին շարժեց աւ փոքր ինչ հեռացաւ: Բայց մին աւել չափահաս կին մտապաւ նրան ա սկսեց խրատել, թէ որ նա համաձայնի այն խորհրդոյ կատարումն տարոյ, կնոջ հետ ՚ի միասին մեծ հարստութիւն կըստանայ, եւ թէ յայնմ հետեւ կարող է բնակու թիւն աւնենալ քաղաքի մէջ, լաւ հազնովել, աւել աւ խմել: Աշխարհարածն փոքր ինչ քրքրած թծաղ տարով պատասխանեց, թէ մին բանիւ չեմ կամենում: Ի՞նչ է պատճառն հարցրին կրկին երկրորին կանայքն ՚ի միասին: Հան, հան, հան անելով ծիծաղեցաւ ոչխարարածն եւ ապա ասաց, եւ թէ ես ձեզ ինձ կնիկ աւնեմ, այն ժամանակն ձեր վերայ տասնապատիկ աւելի հայեցողութիւն պէտք է աւնենամ քան այս հազարաւոր ոչխարացս վերայ: Ընտրութիւնը խօսք յիմարի բերանեց՝ ասաց չափահաս կիրնն, յետ սրոյ եւ երկրքեանքն հեռացան ոչխարարածէր:

143. ԵՏԵՂ ՍԻՒՍԻՒՆ ԵՄՈՒՄՆՈՒԹԵԱՆ:

Յիմար ի՞նչն էս լաց լինում, բարեպաճ երբեմն աւտում էր մին շրջայ (Չըհաթ) իւր սրբույն, որում խրատ էր տալիս կին աւնեւոյ մասին . . . ի՞նչն էս երկիւղ կրում, նայիլը ինձ, ի՞նչ վատ է, որ ես կին աւնիմ: Բայց որդին հի, հի, հի անելով՝ լացեց չղագարեց եւ յետոյ սկսեց աւել հօրն, թէ հապան. զլուսա ի՞նչ քարի տամ . . . քեզ համար ՚ի հանրի է շատ լաւ է, որ պատկիլել ես մօրս հետ, բայց ես պէտք է ամենեւին ուրիշն աւնեմ:

144. ԲԱՂ ԵՒ ԲԱՆԱՄՈՒԹԻՒՆ:

Մին ուսեալ պատանի երբեմն ծովն մէջ լողանալոյ ժամանակին աւնեւելով, որ ճաւապարհաւ անցնող մին կտուք յանկարծ շուռ եկաւ եւ նրա մէջն նստած կիրնն վեր ընկաւ:

Տրիցն շուտով դուրս թռաւ, զնոց այն կնոջ մտաւ ու օգնե-
լով նրան սասց, ներեցէք, որ ես համարձակեցայ մտաու-
նալ ձեզ առանց ձեռնոցի (թաթպան) :

145. ԵՆԵԼԱՍԱ ՀԻՄՆՈՒԹԻՒՆ:

Քանիցս զողութեան մասին պատժված մին Հրեայ
վերջն երբ որ աաներորդ թէ աւելի անպատնէր, նմանա-
պէս իւր վարձն ստացած էր, ինքն իրան հետ մամաւով խո-
սում էր այսպէս, թէ Օտրմանալի է, կարծեաւ թէ զողու-
թիւնն ինձ նախատահմանսլ թիւնից արգելված լինի:

146. ԵՐԴԱՐԱՅԻՆ ՏՈՒԹԻՒՆ:

Մին դատաւոր երբեմն գլուխն զին ալ ծանրացած
դատարանն գնալոյ ժամանակին ձուկն գնոց աւ ուղարկեց իւր
կնոջն՝ հրամայելով՝ որ առաջ ելիէ աւ յետոյ խորովէ:
Երկուր նստելով դատարանումն զգտտաւ և օրէնսգէտ դա-
տաւորն սկսեց ննջել և սպա մտաւ խոր քնի մէջ, բայց
երբ միւս անդամքն մին գլխաւոր յանցաւորի գործն զննելով
կամեցան իմանալ քնած դատաւորի կարծիքն, և երբ զար-
թուցին՝ նա քոչքստելով (ճլօնի տալով) և որոշալով ա-
սաց՝ չէ թէ ասացի, որ պէտք է առաջ ելիել աւ յետոյ
խորովել:

147. ԲԱՅԱՐՉԱԿ ԲԱՆԻՐ:

Երբեմն մին կին հարցբուց երեւելէ պատկերահասնի,
թէ կարո՞ղ էք պարնն նկարագրել իմ երեսի կարմրութիւնն:
Մեծ յոյս սենիմ՝ պատասխանեց նա կնոջն, պատճառ որ ես
նմանապէս կարմիր ներկն զնա մեւ՝ այն խանութից, աւտի
և դուք բերել էք աալիս ձեզ համար:

148. ԽՕՍՆԿՅՈՒԹԻՒՆ ՍԻՐԱՀԱՐՈՒԹԵԼՆԵ՛

Մին պատանի իւր ծանօթի տանն կերուխումի ժամանակին սիրահարվել էր անյայտ մարդոյ գեղեցիկ աղջկան հետ: Յաջող դիպածոյ սպասելով յայտնելոյ իւր սրտի ծածուկ խորհարդն, սիրահար տղայն երբ այջիկն դուրս ելաւ իրանց տունն գնալոյ, գնաց և ինքն և ճանապարհին սկսեց շատ երկար պատմել ու հաւատացնել նրա իւր սիրոյ հաստատութեան մասին, խոստանալով այլև շատով պատվել նրա հետ: Աղջիկն առաջ սովորաբար ընդգէմ խօսաց. իսկ յետոյ համաձայնութիւն տալով՝ սկսեց ուրախութիւնից արտատուել: Սիրահարն երկնչելով սրտէս թէ այջիկն մտադիր չ'է կատարելոյ նրա առաջարկութիւնն, աղաչելով ասաց, թէ լաց մի լինել, 'ի սէրն Արտուծոյ, քո կամքն է Ո՛չ՝ պատասխանեց աղջիկն, արտատուելու ուրախութիւնից է, բայց սրում մայրս շատ անգամ ինչպէս և այսօր հաւատացում էր ինձ, իբր թէ ես այնքան յիմար եմ, որ չ'եմ կարօղ այլև էշ աննել իմ հետ սիրահարլած, բայց փառք Արտուծոյ, որ այսօր տեսի :

149. ԱԿԵՄԵՅ ԽՈՍՏՈՒՆՆՈՒԹԻՒՆԵ՛

Քաղաքական դատարանի երկու գործակատար անձինք երբեմն յանձնարարութիւն ունեւելով բռնել ու բանտի մէջ դնել մին երեւելի աւազակ մարդոյ, գնացել էին մտել նրա տունն, բայց աւազակի զօրութիւնն աւել լինելով, նա նրանց երկոցունց քիթ ու բերանն ջարդած տանից դուրս հանեց և յետոյ ինքն փախաւ: Գործակատարքն այս անցքն յայտնեցին դատարանին թղթով, որոյ մէջ գրած էր. " Մեք 'ի ներքոյ ստորագրեալքս այսօր ինչպէս հրաման էր մեզ այս ինչ աւազակիս գտնելով իւր տանն՝ յայտնեցինք նրան տէ՛

բութեան հրամանն, որ նա գայ և ներկայանայ դատարանին՝
բայց նա չհատարելով մեր պահանջողութիւնն՝ ջարդեց մեզ
ու տանից դուրս հանելով ասաց, թէ մեր յիմար, անպի-
տան, խարերայ, անզգամ, դող և աւաղակ եմք, որոյ ճշ-
մարտութեան մասին վիայում եմք մեր իսկական ստորագրու-
թեամբն:

150. ՀԱՐՑԱԲՆՆՈՒԹԻՒՆ:

Հարցաբնութեան ժամանակը մին ուսուցիչ շատ
սատիկ հետաքրքրութեամբ հարցրուց բժշկական արհեստ
սովորող իւր աշակերտին, թէ ի՞նչ դեղորայք կան քրտունք
բերող: Աշակերտն պատասխանեց մին մին, ինչ որ իրան
յայտնի էր: Հապա՛ կրկնեց ուսուցիչն, եթէ այդ ստած ա-
մէն դեղորայքդ օգուտ չ'բերեն, այն ժամանակն ուրիշ ի՞նչ
հնար կը գտնես: Աս հիւանդին կողարկեմ ձեզ մօտ հարցա-
բնութիւն անել, ասաց աշակերտն:

Ուրիշ աշակերտի հարցին սրբազան պատմութեան
հարցաբնութեան ժամանակն, թէ ի՞նչ գամ ինչի՞ համար
պտղիցն կերաւ: Այն պատճառաւ՝ պատասխանեց աշակերտն,
որ դանակ չ'ունէր:

151. ՀԱՄԱՆՄԱՆ ՎԻՃԱԿ:

Երբեմն մին մուրացկան ողորմութիւն խնդրեց ճա-
նապարհի անցնող աղքատից: Այն, բարեկամ իմ՝ ասաց
անցաւորն, եթէ գու յառաջագոյն չ'խօսելիր, ես ինքնս էի
մտադիր քեզանից ողորմութիւն խնդրելոյ:

152. ՊԱՐՉԱՄՏՈՒԹԻՒՆ:

Ոմն շինական երբեմն տեսնելով՝ որ մին խելացնոր
մարդ իրան ձգեց ջրոյ մէջ խողովել, շատ մեծ վտանգա-

ւոր եղանակաւ նրան ազատեց, ըսյց երբ այն իսկ խեղա-
ցնորն շուտով յետ այս դիպուածոյս իրան կոխ տուաւ ծա-
ռից, միամիտ շինականն չ'արգելեց նրան: Մարդիկ հաւարվե-
ցան և սկսեցին հարցնել՝ ինչի՞ նա և այս վերջն անգամ
չ'ազատեց խեղացնորին: Պատասխանեց միամիտն՝ ես այնպէս
կարծեցի, թէ նա կոխ տուաւ իրան միայն այն պատճառաւ,
որ թրջած հագուստն չորացնէ:

153. ԶԳՆԱՏՈՒԹԻՒՆ.

Մին քաղաքապետ ուշ հասնելով հրկիզութեան ժա-
մանակին, և երբ տան մեծ մասն այրվել էր, սաստիկ բար-
կութեամբ անարգանք էր տալիս այն թաղի պահապանին,
թէ ինչի՞ սա շուտ չ'է յայտնել նրան օգնութիւն հասցնել
և այլն. իսկ երբ պահապանն երդմամբ հաստատել սկսեց, թէ
նա իւր ժամանակին է իմացումն տուել, զգաստ քաղաքական կա-
ռավարիչն ասաց, լռի՛ր անբժաւ՝ դու երկու ժամաչափ յառաջ
մինչև հրկիզութիւն պատահելն պարտաւոր էիր յայտնել ինձ:

154. ՈՒՂԻՂ, ՏԱՐԻՆՐՈՒԹԻՒՆ.

Հարցրին երբեմն մին իմաստասիրի, թէ ո՞րն է նա-
խապատուելի, զօրութիւնն թէ առատաձեռնութիւնն: Պա-
տասխանեց նա, թէ նախապատուելին առատաձեռնութիւնն է,
քստ որում ո՞վ որ առատաձեռն է, զօրութեան հարկաւո-
րութիւն չ'ունի. իսկ ձեռն՝ որ ոսկուով լցլած է, զօրեղ
ձեռից շատ լաւ ու աւելի է համարելի:

155. ՀԵՌԵՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.

Պետրոս մեծ Կայսրն Ռուսաց շատ հազիւ անգամ
արձակումն կըսայր պաշտօնից գործակատար ատտիճանաւորաց
ասելով՝ թէ երբ ճանձքն կշտացած են լինում, այն ժա-
մանակն նրանք այնքան թուելի չ'են կճում, որքան քաղցածքն:

156. ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՏԱՐԱՌԻՒՆՆԵՐ

Արահարութեան պատճառաւ մին ազնուական պատանի յանձնել էր պատկերահանի դնալ իւր գեղեցիկ սիրուհւոյն մօտ և նկարել նրա պատկերն, բայց երբ այս գործովս զբաղված էր պատկերահանն, կնոջ մարդն յանկարծ վերայ հասաւ ու սկսեց հայհոյանօք նրան տանից դուրս հանել ասելով, թէ պատկերի նկարումն մին մեծ բան չ'է, բայց երկիւղ եմ կրում, որ պարօն ազնուականն յետոյ տանել չ'առայ իւր մօտ և խկնս:

157. ՊԱՏԻ ՀՆՈՒԹԵԼՆԵՐ

Սուվորով երեւելէ կռտակալին երբեմն խորհուրդ էին տալիս զօրաց հին քահանայի փոխանակ մին նոր յայտնի քարոզիչ ընդունել. բայց նա չ'համաձայնեցաւ ասելով, թէ ո՛չ, թո՛ղ մե՛ս իմ մօտ հիւնն, ի՞նչ որում ուրիշնոր քարոզչի՞ ճշմարիտ է, լեզուն կարող է տաք լինիլ, այլ վայ թէ սիրան ցուրտ լինի սառուցի նման:

158. ԿԱՆՈՆ ՊԱՏԵՐԱԳՄԻ

Մին զօրացիտ սուվորովին ունէր, որ պատերազմական գործոց վերայ դատադրութիւն լինելոյ ժամանակին օրադրութեանց և լրագրից մէջից անդադար օրինակ կըբերէր: Արջապէս Սուվորովն ասաց նրան, թէ խղճալի է այն զրամբան, որ օրագրութեանց համեմատ կըպատերազմի: Հա՛տաւ որիչ խորհուրդք կան, որ նա պէտք է իմանայ, բայց օրագրաց մէջ տպած չ'կան և տպին հնարին չ'է:

159. ՍՐԵՄ ՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հնդկաստանի Հաճիւհ իշախիւայն, որ կատաղի ընտրութեամբն պատիժ էր իւր բոլոր հպատակաց համար, երբեմն

մենակ առանց ճառայից և իշխանական հագուստի ման էր
դալիս իւր ակրութեան մէջ: Սա պատահեցաւ մին անա-
պատարնակ Հնդկի, որոյ հետ և սիսեց խօսակցութիւն ա-
նել հարցնելով, թէ նա ճանաչու՞մէ, ո՞վ է Հաճիահն,
որ ինչպէս պատմու՞մ են՝ շատ վատութեամբ է վարվում
իւր հայատակաց հետ: Հաճիահն՝ պատասխանեց վայրենա-
բնակն, մարդ չ'է, այլ մին հրաշք է աշխարհ եկած: Ի՞նչ
մեղք են դնում նրա վերայ, կրկնեց Հաճիահն: — Ըն-
պատմել է՝ ասոց Հնդկին, նրա անխելճ բռնակալութիւնն:
հազարաւոր մարդիկ նրա արիւնարբու բնութեանն պատա-
րագ են եղել, մին բանիւ՝ Ղստուծոյ առած պատիւ ու
պատուհասն է: Գու տեսել ես նրան, հարցրուց Հաճի-
ահն: Ո՛չ, պատասխանեց Հնդկին: Հապա՞ մտիկ արա՞ ինձ:
ես եմ քո ասած Հաճիահն: Հնդկատանցին այս բանս
լսելոյն յետոյ աներկիւզ երկար նայեց նրան, և ապա հար-
ցրուց Հաճիահն: Բայց զխեղ և դու, ես ո՞վ եմ, սա ասաց ո՛չ:
Կրկնեց Հնդկին, թէ ես Զոբէրայի ցեղիցն եմ, որոյ բոլոր սե-
րունդքն յորգուց յորդիս տարին մին օր խնչայնոր են լինում:
Ը. յօր իմ օրս է: Հաճիահն շատ հաւանելի թուեցաւ
վայրենաբնակի այսպիսի սրամտութեամբ ներողութիւն խնդ-
բելն, որով և նրա կեանքը փրկվեցաւ:

160. ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՀՄՏՈՒԹԻՒՆ:

Քանի՞ տարի կարող է սպրել մարդ առանց գլխոյ
ուղեղի, հարցրուց բժշկական արհեստի ուսուցիչն հարցա-
բնումութեան ժամանակը իւր մին աշակերտին, որոյ փերայ
շատ ատելութիւն ունէր, ու միշտ աշխատում էր, որ ու-
սումնարանից գուրս հանէ: Համբերութիւն հատած աշակերտն
ասաց համարձակութիւն չլինի հարցնել՝ պարնս վարժա-
պետ, դուք քանի՞ տարեկան էք:

161. ՀԱՆԳԱՄԱՆԻ ԲՍՏ ԱԲՐԵՆՆԵՆ՝

Մին նորահաս աղնուականի ուսմանց վերջաւորութեան ժամանակն հասել էր, յետ որոյ պէտք էր աստիճանի իրաւամբք մտնել զինուորական ծառայութեան մէջ: Ապրիլէք անուամբ վարժապետն նմանապէս չ'ունէր այն խեղճի շեռուտի իմանալով՝ որ աղնուականն լեզուագէտ չ'էր, սկսել էր հարցուփորձի օրն զանազան դժուարին հարցմանք տալ նրան և շատ անգամ իրան մեծ յուսահատութեան մէջ ցոյց տալով, բարձր ձայնիւ կրգուայր, ա՞յն Արտուած ասելով, մի՞թէ դու իչինչ ուրիշ լեզու չ'ես իմանում բաց ՚ի Գերմանացոցն, Գիտեմ, ի՞նչպէս չ'պատասխանեց աշակերտն: Ո՞րն է քո իմացած լեզուն, կրկնեց վարժապետն: Չինացոց լեզուն, ասաց աշակերտն: Ե՛ւս բարի, ուրեմն ասա՛, Չինու լեզուան ինչպէս է անուանվում էջն: Աշակերտն հանդարտ պատասխանեց, թէ Արբիէր:

162. ՕԳՈՒՏ Ե՛ԱՆՕԹՈՒԹԵԱՆ՝

Հայմէր զլուաւոր իշխանի մօտ երբեմն եկել էր մին Հրէայ: Հայմէր նրան քաղցրութեամբ ընդունելոյն յետոյ սկսեց գովել, որ քանի՛ տարի է ճանաչում է Հրէային, միշտ բաւական է եղել նրա ճշմարտասէր և անշահախնդիր բնութիւն ունելոյն վերայ: Ենթո՛հ ցոյց տուէք ինձ, պարմած իշխան՝ ասաց Հրէայն, եթէ կարելի է այդ ձեռ տասձի մտօք ինձ մին վկայական թուղթ շնորհէք, լըսում նրա միջնորդութեամբն ես կարօղ եմ քանի մի տարի ինչպէս հրամանացդ հեշտ կերպիւ և շտաբերն խաբելոյ:

163. ՉԱԻԱՌՈՒԹԻՒՆ՝

Այսպս անձն երբեմն տեսնելով մին շատ հոյակապ տուն, որոյ շինութիւնն նո՛ր էր վերջաւորութեան հասել, սկսեց գովել, կցելով միայն թէ արտաս, որ խոհակերոցն

(աշխատեա) չափեց առ սուել վարքը ու նեզէ շինած : Իսկ ետ պէտք է միասնոր թիւն տամք . քեզ , ասաց տանուտէրն , թէ միայն նեղ և փոքրիկ խոհակերոցն է ինձ օգնել , որ այս մեծ բնդարձակ տունն շինել եմ :

161. ԱՆԻՐԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ԵՂԵՏԻՑ .

Այր Միլտոնն երրորդ անգամ ամուսնացել էր և նմանապէս անբաղդութիւն էր հասել նրա վերայ ինչպէս առաջին երկու անգամն : Երբ Բուսինհէմն երբեմն ասաց նրան , թէ կինն վարդ է , Պատասխանեց Միլտոնն , թէ գոյնին նայելով՝ ևս չ'եմ կարօղ վարդն ճանաչել , բայց բոս փշոցն զգումեմ , որ ձեր խօսքն ճշմարիտ է :

165. ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ .

Եկատարինէ Ապսերուհին մին գիւղաբաղաքից դուրս գնալոյ ժամանակին՝ կառքի մէջ նստած սկսել էր գովառանութիւն խօսիլ և շորհակալութիւն ցոյց տալ այն տեղոյ աստիճանաւորացն : Երբայրդին Տէլին ասաց՝ ձերդ մեծութիւն , մի՞թէ դուք աներկբայ բաւական էք տեղոյս աստիճանաւորներէցք : Դուք չ'հասկացաք իմ միտքն , պատասխանեց Ապսերուհին , ես երեւել զովում եմ , իսկ ծածուկ անարգում եմ նրանց :

166. ՊԵՏՆՆՈՒԹԻՒՆ ԲՆՆԱԼԻՈՅ .

Պարոն , պարոն , մեծ դժբաղդութիւն է պատահել մեզ , սայլ յետին ծայրին կապած մեր սնդուկն գողացել են ու սարել , գողալով մտաւ մին ծառայ հիւրանոցի մէջ իւր տիրոջ մօտ , որ այն ըտպէին նոր էր եկել այլ տեղից : Անաս չ'ունի՝ պատասխանեց պարոնն , անհոգ կաց , աւազակաց ձեռն շահչի հասնիլ , բանալին իմ մօտս է :

167. ՈՒՂԻՂ, ՀԼՇԻՒ՛

Քանի՜ ամաց ես՝ հարցրուց մին զինուորապետ իւր մօտ
կանգնած զօրականին: Քսան և երկու տարեկան եմ՝ ձերգ
ազնուականութիւն՝ պատասխանեց զօրականն, թէ և իսկա-
պէս քսան և երեք պէտք է լինելի, բայց մին տարի հիւան-
դանոցի մէջ պարկած եմ մնացել:

168. ՍԼԻՐ ԼՌԻ ԿԼՆՆՅԱ՛

Չափիցք դուրս մին զիննհար մարդ երբեմն կերտ խո-
մից դարձած տեսաւ, որ (ինչպէս երեւցաւ նրան) իւր տանն
երկու կանայք կան, յանկարծ սկսեց գոռալով ձայն տալ,
նորմած Մտուած, ի՞նչ է իմ մեղքս, որ դու այսպէս
սաստիպպէս ինձ պատիժ ես տալիս: Ես դժոխքի չարչարա-
նաց մէջն եմ մին կին ունենալով. բայց դու պարգևում ես
ինձ և մի ուրիշ ևս:

169. ԳԼԻՄԼԻՐ ԿՄԼՆՈՒԹԻՒ՛Ն

Բալակիրեվ յայսնի ծաղրածուն երբեմն ուրախ խօ-
տակցութեան մէջ ասաց ՄԵՆՉԻԿՈՎ իշխանին շատ մեծ պատ-
ուելի անձանց բազմութիւն հաւաքված ժամանակին, թէ
գիտե՞ս՝ Գանեկչ (անուն ՄԵՆՉԻԿՈՎԻ հօրը), որ կառաց ա-
նիւքն (ակնեքը) և դատաւորքն նմանութիւն ունին միմեանց
հետ: Ի՞նչպէս՝ հարցրին շատոնքն միաբան, դու սուտ ես
խօսում: Ո՛չ՝ ասաց Բալակիրեվն, բնաւին սուտ չ'է, եթէ
նրանք կամ միւսքն խղով քսված չ'լինին, այնպէս կձուձուան,
որ մարդոյ սկանջքն կը խրլացնեն:

170. ՄԻԼՏԵՍԼԻ ԿԵՑՈՒԹԻՒ՛Ն

Առանց կայից և կալուածոց մին կոմս կամելով ծի-
ծաղել եպիսկոպոսի վերայ, որ նմանապէս վիճակ կամ

այլ ինչ պաշտօն չունէր. երբեմն հարցրուց նրան, թէ հայր սրբազան, քանի՞ տարի է որ ձեզ հետ ծանօթութիւն ունիմ, բայց մինչև այսօր ես չեմ իմանում, թէ ձեզ պատկան վիճակն ո՞ր տեղ է: Օտրմանալի է, որ յայտնի չէ ձեզ, պատասխանեց եպիսկոպոսն, մի՞թէ մտաշե՛ւ էր, որ իմ վիճակս ձեր կայից միջատահմանումն է:

171. ԱՆՆԱՆՈՅ ԸՆԿԵՐԱՒԹԻՒՆ:

Մին Ամերիկացի և մին Իսպանացի ընկերացած մտաեզ ճանապարհ էին գնում, և երբ կախազանի (տարազա՝ ճի) մօտից անցնում էին, առաջինն հարցրուց իւր ընկերին, թէ ի՞նչ զանազանութիւն կլինէր քեզ համար, եթէ այս կախազանս իւր պատկանելին ունենար: Այն ժամանակն ես մինակ առանց ընկերի կը գնայի իմ ճանապարհս, պատասխանեց Իսպանացին:

172. ԳԱՂՏՆԻ ՅԱՒ:

Երեսուն տարեկան հասակ հասած հիւանդ աղջկան մօտ մին նորահաս և գեղեցկադէմ բժիշկ նստած մեծ համբերութեամբ ականջ էր գնում նրան երկար իւր ցառոց վերայ դանդառանքին. իսկ երբ խօսքն վերջաւորութեան հասաւ, բժիշկն սասց, թէ քո ցառազարութիւնն մի միայն մարդկային բնութեան տկար բերմունքն են: Քեզ ո՛չինչ գեղ օգտակարութիւն կարօղ չ'է բերել, և իմ խորհուրդս քեզ միայն ան է, որ կարգուիս (մարդու դնաս), յայնմ հետէ բոլոր գլխոյդ և անդամնդ ցառքն շատ հեշտութեամբ կ'անցանեն: Բժշկի այս առութիւնը երևելի կերպիւ հաճոյ թուեցաւ աղջկանն. որ յետ վայրկենաչափ լուս լինելոյն աւսաց, թէ քո խօսքն՝ պարնն բժիշկ, կարելի է ճճմարիտ լինի, ես պատրաստ եմ կատարել այդ քո խորհուրդը. . . . շատ բարի, միայն ինքնդ ամուսնացի՛ր ինձ հետ: Ի՞յդ չ'է իմ խորհուրդս

կրկնեց հանդարտ բժիշկն, մեր բժշկաց պարտաւ որս թիւնն
զեզ զրեւն է, բայց նրա խմեւն մեր գործն չէ:

173. ԵՐԴ. ԵՐԵՒ. ԵՏՈՒԹԻՒՆ.

Պետրոս խոստաւիրա անուամբ Խաղանիացւոց Վայսեր
ժամանակին մին հոգեւորական անձն կոչեալարի սպանե-
լոյ մտախն դատարանից վճռահատութիւն էր ստացել, որ
մի տարի եկեղեցական պաշտօն չ'կատարէ: Սպանած կոչեա-
կարի սրգին այս անիրաւ վճռոյ վերայ անբաւական լինելով
և կամելով իւր հօր վեճժինդրութիւնն առնուլ, քիչ ժա-
մանակ անցաւ, սպանեց յիշեալ հոգեւորականին: Խոստա-
ւիրա Պետրոս Վայսը՝ որում յաւաճարած էր շատ սաս-
տիկ վճիռ այս գործոյ մտախն, փոխեց գատարանի մտա-
զրեալ վճռահատութիւնն, հրամայելով միայն՝ որ կոչեա-
կարի յանցաւոր սրգին իրաւունք չ'աւնենայ նմանապէս մին
տարի կոչելի կարելոյ:

174. ՆՈՅՆ ԲԱՅ Ի ԵՐՆՆՈՅՆ.

Անն այրի կին իւր հետ անուռակ կեանք վարող մար-
դոյ խորհրդոյն նայելով՝ չ'էր կամեաւում մտան ընդունել
իւր մտակ սրգին, որ նոր ազատված գերութիւնից դարձել
էր իւր հայրենիքն: Ըստ երկար վիճմունք անցին, բայց
անիրաւ կինն ամենեւին չ'յօժարեցաւ իւր մօտ թողալ որդ-
ւոյն: Արջապէս այս հանգամանքս յայտնեցին Պետրոս
կայսերն, որ հրամայեց յիշեալ կնոջն պատիվել իրան չհա-
մարած որդւոյ հետ. բայց այս ընդդէմ՝ ընտ. թեան ա-
մուսնութեան առաջարկութիւնն զարթեցրաց կնոջ խղճ-
մբտանքն, ուստի և նա հրապարակաւ խոստաւանեց ճշմար-
տութիւնն:

175. ՅՆՆՊԵՏՐԱՍԻ ԲՆՆՆ

Արևարանու թեան մէջ տուարական դործոց մասին մին շրէայ իւր հախաակորդ վաճառականին անգողար պատասխան էր ապիս, ոչ, ոչ, այդ առակ է, ասելով: Շատ աշխատեց խեղճ վաճառականն վերջ դնել այս վեճմանց, և ոչ, ոչ, այդ առակ է ասու թեանն, խի երբ հնար չ'եղև, համբերութիւնն հատած ասաց շրէային՝ այժմ գար շէլի, ի՞նչ շուտ շուտ ոչ, ոչ, ես անում, հատկանում ես առակ ասած խօսքն: Ինչպէս չ'եմ իմանում, պատասխանեց շրէայն, շատ լաւ գետեմ, առակն այն ասել է՝ վար օրինակ, երբ ալուէան խօսում է իշոյ հետ, ինչպէս որ և ես հիմիկ քեզ հետ:

176. ՕՐԻՆՍԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Իշտարից զնուորական օրինօքն հնուց արդելված էր, որ ծառայո թեան դործ կատարելոյ ժամանակին ոչ որ ջը համարձակվի ում և իցէ դու ասել: Մ. . . զնուորական ելբեմն բարկացած լինելով մին զօրականի վերայ, որ զնուվարժութեան կանոնն լաւ չ'էր կարողանում ստանիլ, մօտացաւ նրան ու կամաց ականջն ասաց. դու կատարեալ էչ ես: «Նիւրեցէք» ձե՛րդ ազնուականու թիւն, պատասխանեց զնուորականն, ակրութեան օրինաց համեմատ ձեզ պէտք է ասել, դուք կատարեալ էչ էք:

177. ԲՆՆՄԵՆԲՈՒԹԻՒՆ

Մին օր կարողու ելին պատմում էին, թէ այս ինչ Խոզանիացի զնուորականն շատ պարծենալով հաւատացրնում է, որպէս թէ նա իւր կեանքումն երբէք ոչ չ'նշեց չ'է վախեցել: Շատ կարելի է՝ պատասխանեց կարողու, թէ այն պարծենկոտին բնաւ ին պատահած չ'լինի, որ իւր ձեռօքն ճրագի քիթ կտրած լինի:

178. ԿՇՈՒՆԴԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ստասիկ քամի փչելոյ ժամանակին մին Հրէայի զգակն գլխեցն վեր էր ընկել : Նրանից փոքր ինչ հեռի կանգնած մին զնուորական կամեւով օգնել խեղճին, որոյ ծայրին կանգնեցրոց զգակն, բայց անզգուշութեամբ երկու տեղեց ծակեց : Ո՛հ, սիրելի՛ ասաց Հրէայն, որքան վնաս հասցրիք ինձ, լաւն այն էր՝ զլուխ ծակելիք քան թէ գգուիս, պատճառ որ վերաբուժի հեռ ես փոքր ինչ փողի հաշիւ ունիմ, իսկ գգակախարն ինձ ոչինչ չ'է հաւատում :

179. ԻՆԲՆԱՀԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ

Մին պատանի երբեմն կանանց ժողովման մէջ սկսել էր պարծենկոտութեամբ դուրել իւր քաղցր ձայնիւ երգելն, բայց միւս ընկերն կամաց ասաց, ճշմարիտ է, դա վատ չ'է երգում, միայն լսողոց շատ զլուրելի է թուում :

180. ՀԵՏԵՒՈՒԹԻՒՆ ՕՐԻՆԵՑ

Փրանցիսիս ան Գաղղիացոց թագաւորն ահաւ թեան ժամանակին յեան Ժ Հռոմայ Պապին հեռ զարկոցած նրա մեծաշաք) հարուստ և փառաւոր կեցութեան վերայ՝ ասաց, թէ Լստաւածաշունչ դրի մէջ գրած պատմութեանց նայելով, հին ժամանակին հոգեւոր հովիւքն պահառաւոր և անզարդ կեանք էին վարում : Ուղղորդ է, պատասխանեց Պապն, բայց այդ կեցութիւն այն ժամանակին էր, երբ թագաւորքն ոչխարարած էին :

181. ՊԱՏՈՒՆԱԻՐՈՒԹԻՒՆ

Մին երկտասարդ անբաւական լինելով իւր սիրտիանի վերայ՝ երբեմն սպասուելով ասաց նրան, ահա, զլլոյդք ինչ փորձանք կը բեկեմ, այսօր իսկ հրատարակելոյ եմ օրագրոց

մէջ քս իմ վիճ դրած նամակաթղթոց միտքն: Այս նամակ գրե-
լայս մասին չ'եմ ամուշտ մ' պատասխանեց աղջկէն, բայց ինձ
անօթ է համարել նրանց մակաղերն:

182. ԱՌՐ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ.

Շատ մարդկանց պարտական լինող մին վաճառականն
մեռել էր. ուստի քանի մի նրան փոխատու անձինք իրանց
մէջ զանդատում էին՝ առելով, մինն՝ թէ մեռաւ նա և
սարաւ իւր հետ իմ այսքան գումարն, իսկ մեւսն՝ թէ
այսքան և այլն: Մին անյայտ անձն լսելով այս զանգա-
տանքն՝ կցեց նրանց խօսակցու թեանս հետ, թէ ես այժմ աեւ-
նում եմ, որ մարդ թէպէտ աշխարհ զալոյ ժամանակին
իւր հետ ոչինչ չ'է բերում, բայց ինչ որ կամենայ, կա-
րող է ասնել այն կեանքն:

185. ՀԱՄԵՄԱՍՈՒԹԻՒՆ.

Աստուծոյն Ալբրտ կղզումն ասն շինել տալոյ ժամա-
նակին մին սլանագիր (բաննահ) յանկարծ երկրորդ տառիճա-
նի բարձրութիւնից ներքե զեակնն ընկած շատ մեծ վնաս էր
պատճառուել մէջքին: Արբ Աստուծոյն իմացաւ այս պա-
տահմանքս, եկաւ հիւանդի մօտ և յետ փոքր ինչ հարցա-
փորձութեանն ստաց, մի՛ վախենար զլիսոյդ եկած փորձանքն
այնքան երկիւզալի չ'է. ես շատ աեւի բարձրութիւնից ան-
կայ, բայց աեւնում ես, որ և հիմիկ սալց վերայ եմ:

187. ՂՐԱՄԱՐՏԱԽՕՈՒԹԻՒՆ.

Մին բժիշկ ել բեմն հաստատարար ստումբր, թէ ոչ
մին հիւսուղ չ'է կարող ինձանից անբուական լինել. բայց
ուրիշ մին մարդ պատասխանեց նրան, թէ ՂՐԱՄԱՐԻԱ է, ոչ
որ չ'է կարենալ այլի բերանն բանալ, որովհետե քս հոգ ա-
ցալս թեամբն մաշն վալոյց է նրանց լեզուն կարել:

185. ՓՈՒԵՂԻՆԲՆՈՒԹԻՒՆ:

Երկար ժամանակ մին հրատարակիչ օրագրու թեան աչ-
խատում էր լիթվինդիկ լինել իւր հակառակորդ ատիճա-
նաւորին, որ շատ անգամ ընդդէմ նրան շարագրու թեանց
կծողական գրուածք էր ցրուել, բայց երբ սչինչ հնարիւք չկա-
րողացաւ հասնել իւր գիտաւորութեանն, անձաբ մնացած
գրեց թղթոյ վերայ մեծ տառիւք էշ խօսքն և ծածկարար
բերաւ իւր հակառակորդի գրան վերայ կայցրաց: Սիւս օրն
տանուտերն տեսնելով այն թուղթն, իսկոյն հատկացաւ ս'յր
գործն է, և նոյն իսկ օրն դնաց ու յանկարծ մանկելով օ-
րագրու թեան հրատարակիչ տունն, սխեց բարեւել նրան ինչ-
պէս ջերմեամոգ բարեկամ, շնորհակալ լինելով՝ որ նա
այցելաւ թեան է եղել երամ էայլն: Իսկ երբ նա դադաւ-
նալոյ եղանակաւ հարցրաց, թէ ի՞նչպէս է խնայել նրա
գալուտան, հակառակորդն ասաց, թէ քս այցելաւ թեան
տանակիցն իմացայ, որ թուղել էիր իմ գրան վերայ:

186. ՀԵՏՈՒՅՈՒՄՆ ՊԵՐՑՈՒՑ:

Քանի մի փոխառու մարդիկ իրանց պարտականին
բանտարկութեան մէջ էին ձգել և ինչպէս տերութեան
օրհնօք սահմանված էր, շարաթն երկու մանկթ արծաթ
դրամ ծախք էին սալիս նրան: Սերջն պարտականն գրեց
նրանց թուղթ այս պայմանաւ, թէ քանի՞ որ գաք ինձ
բանալ մէջ պահէք, յայանի է, որ պէտք է ամէն մին շա-
բաթ յիշեալ գումարն հաստցանէք, բայց ես համաձայն
եմ, որ բանդից ինձ հանէք և միայն շարաթն ասք կէս
մանկթ, իսկ մնացորդն հաշուէք իմ պարտոց հաստցանն:

187. ՊԵՏԼԵՆ ՀԵՄԵՐ ՉԱԿՈՒԹԻՒՆ:

Ըստ Երբա Պապ'ց թողաւորն ս'նէր Քեան խաթ-
անաւոր զոտըն'նաւ ծաւայ, որ երբեմն ատանց հրամանի

կնի ազգային իր ձին կապել էր Գահի տեսնին (Թովիյա) մէջ: Գահն ճիճաւիոյ համար հրամայեց Քեալնիաթի ձիոյ ազնի կարեն: Սո աննեկով իւր ձին այս գրաթեան մէջ, խեղճն գնաց և Գահին քանի որ ջարէք ունէր ամէնի վերի շթմանքն (պռոշներն) կորատեց: Գահն իմանալով այս նոր համարձակութիւնս, պահանջեց իւր մօտ և շատ անարգանք տաւ Քեալնիաթին, բայց դուարձութեան սկսեց ապաշել, որ Գահն հրամայե ձին և ջարէքն դուրս բերն տեսուց տակով, թէ այն ժամանակն յայտնի կըլինի, սվ է մեղաւորն: Երբ հանեցին նրանց, Գահն անշափ ճիճաւեց տեսնեկով որ ձին ազի չունէր, և ջարէքն որպէս թէ նրա վերայ ճիճաղամ էին: Տեսէք՝ Գահն սը լինի, ատաց զուարձութեան, եթէ դուք ինքեանքդ էք ճիճաղամ իմ ձիոյ այլանդակ դրաթեան վերայ, ապա ինչո՞ւ էք պահանջում, որ ձեր ջարէքն ձեր մեծութիւնից աւելի պարկէշտ ու մեծութեամբ լինին:

188. ՆԼԻՆՏՏԵՂ ԵԿՈՒԹԻՒՆ:

Մին տղնուական իւր այդոյ մէջ կէսօր ժամանակին ման գալով տեսաւ, որ այդեզանն հանդիստ իրան համար ընկած քնած է ծառի շուքումն: Ինչո՞ւ վերայ ես՝ անըզգամ, գուաց այդոյ տէրն, դու փոխանակ աշխատելոյ քնած ես: Ճշմարիտն ասեմ, շատ անպէտք մարդ ես և արժանի չես որ արեղակի լոյսն քեզ վերայ ծաղի: Գիտեմ պարն, պատասխանեց այդեզանն, աչքանքն սրբելով, այն պատճառի և ես շուքումն եմ պարկած:

189. ԱՆԴՐԱՒԱԲԶ ԶԼԿԱՆԻ:

Սիճակի այցելութեան ժամանակին մին կողիկապոս նոր դորձակալութեան պաշտօն ստացած քահանայի անուսումն լինելոյ, աղապա, որ նա և հասարակ կորդակն չէր իմանում, շատ սասի՛կ բարկութեանը նախա սինք տաւ նրան

և յետոյ քանի մի հեշտ հարցմունք արեց նրանից. այլ որովհետև քահանայն պատշաճ պատասխան տալոյ դժուարացաւ, ուստի եպիսկոպոսն համբերու թիւնն հատած՝ ասաց, որ էջն է քեզ քահանայ կարգել: Չեր սրբապետ թիւնն՝ պատասխանեց քահանայն խոնարհ ձեռով և հանդարտ ձայնիւ:

190. ՓՈՒԵՂԻ ԵՐՁՈՒԹԻՒՆ:

Մին փոքրահասակ մարդ երբեմն սաստիկ վեճաբանու թիւն էր բացել ուրիշն հետ, որոյ հասակն շատ բարձր էր. վերջապէս այս վերջնա խիստ բարկու թեամբ գոռաց առաջ նոյն վերայ՝ ասելով, եթէ այս վայրկեանիս չ'ըսես, յառուկ ի մայրի, որ առանց այլևայլես քեզ կըլտաթու թեմ՝, կգնեմ գրպանիս (ջիպ) մէջ: Մտալ ես խօսում՝ պատասխանեց կորձահասակն, լաւ է որ գլխիդ մէջ դնես, որովհետև նրանում դատարկ անդ շատ կայ:

191. ՄՆԸՓԸՆՈՒԹԻՒՆ:

Իւր արգաստահմի մեծութեամբն շատ պարծենող մին ազնուական մերձ 'ի մահ հիւանդութեան մէջ էր: Խոստովանահայրն հաղորդութեան սուրբ խորհուրդն կատարելոյ ժամանակին սիսեց նրա հետ խօսիլ խրատաբանութեամբ աշխարհիս ոչնչութեան վերայ, մխիթարելով վերջն, որ հիւանդն շուտով թողնելով աշխարհիս անցաւսր կեանքն յաւիտեականին կարժանանայ, լինելով երկնքի քաղաքացի և այլն: Բայց պատուելի ազնուան երբ ընեց քաղաքացի բառն, խիտն որպէս թէ խթանու հարած շարժեց անկողնոյ մէջ և ասաց, ի՞նչպէս կարելի է՝ անք հայր, բնաւ չ'եմ համաձայն, ես ազնուական եմ և պէտք է, որ միշտ այս աստիճանի մէջ լինիմ:

192. ԻՍԿԱԿԱՆ ՅԱՆՈՒԹԻՒՆՔ:

Փիլիպպոս Մակեդոնացւոյ մօտ յլած Աթենացոց գեոպանքն յետ իրանց հայրենիքն դառնալոյն՝ շատ մեծ գովատանք էին աւելն այն Թագաւորին՝ առելով, թէ նա գեղեցիկ է և ճարտարասիտ և շատ խմել գիտէ: Այդ գովատանքդ՝ ասաց Վիմոթենես, վայել չեն Թագաւորի, պատճառ որ առաջին ասած նրա յատկա թիւնն կըզատականի կանանց, երկրորդն հրապարակախօսի, եւ վերջինն սպունդկ (սինկար):

193. ՄԵՐՉԱՒՈՐ ԳՆԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ:

Արքեան մին ծագրասէր վաճառական պատահելով աւրիշ երկրացի երիտասարդի, որոյ հոյսենեաց մէջ դայացող ինչոյ աւեսան շատ գովելի էր, սկսեց ծիծաղելով հարցուփորձ անել նրանից, առելով, թէ շատ գլխաւոր էն ինչ գնով կարելի է գնել: Արիտասարդն յետ փոքր ՚ի շատէ մասձեղոյն սկսեց հարցանողին սոից մինչև ՚ի գլուխն մտիկ առլ և ապա պատասխանեց, եթէ քո ազած էն քո հասակիդ չափ լինի և քո մազն ունենայ, կարծեմ տասն և հինգ մանէ թից պակաս կարելի լինի գնել:

194. ՎԱՍՏԱԿ ԸՐՀԵՍՏԻ:

Գաղղիոյ աերութեան մէջ մին շինական բժիշկ կամուրջով շինել իւր համար նոր տուն, կարգադրել էր, որ ամէն մին նրա բժշկած հիւանդն այն շինութեան վերայ մշակութիւն անէ ինչքան օր նշանակած էր: Շինութիւնն քսան և հինգ տարի ձգվեցաւ և վերջաւորութեան յոյս չկայր: Առտի մին խելացի մարդ ասաց, եթէ տան շինութեան սկիզբն լի էր բժշկի սոյանած մարդկանց սոկերօքն, այն ժամանակն շինութիւնն անպատճառ վաղուց վերջացած կըլինէր:

193. ԿՆԻԳՈՐՆՈՒԹԻՒՆ ԲՆՐՈՉԻ

Մին հարուստ մարդ՝ որ իւր չափազանց ազահոյ-
թեամբն յայտնի էր, բարեգործութեան վերայ քահանայի
ասած քարոզը ընկուց յետոյ ասաց իւր մին ծանօթ մարդոյն,
թէ այսօր իմ լսած քարոզութիւնն այնքան սիրատ շարժել
է, որ ինքնս պատրաստ եմ ողորմութիւն հաւարել:

196. ՓՈՍԵՒՆԻՐՈՒԹԻՒՆ:

Գիողինէս խնատասիրին երբեմն հարցրին, թէ
որ գաղանն է աւելի վտանգաւոր: Եթէ վայրենի գաղանաց
մասին է ձեր հարցումն, պատասխանեց նա, ամենից երկիւ-
ղալին բամբաստօղն է: Իսկ եթէ ընտանեաց մասին, — կեղ-
ծաւորն է:

197. ԴԻՒԲԻՆ ԱՇԽԵՏԱՆԵՐ:

Մին մարդ՝ որ այլոց շարագրութիւնն անխնայ սրբա-
գրելով աւ իրան սեպհականեւոյ սովորութիւն էր արել,
երբեմն գովելով իւր կարծիքական ընդունակութիւնն և սր-
պէս թէ իւր գրած ոտանաւորաց թեթեւ ոճն, վերջն ա-
սաց, թէ երկար բանաստեղծութիւն շարագրելն իմ համար
նշխնչ չ'աժէ: Շատ հաւատալի է՝ կցեց նրա բանին մին
անյայտ անձն, ըստ որում ինչպէս յայտնի է, գողին դո-
ղացածն ձրի է լինում:

198. ԱՐԳԱՐ ԿՆԻՉԻՐ:

Ուրախութեան հացկերութի ժամանակին մին մարդ
խօսակցութեան մէջ հարցումն արաւ իւր սեղանակցաց, թէ
պատճառն ի՞նչ է, որ կանայք մօրուք չունին: Դա ի՞նչ
մեծ խորհուրդ է, պատասխանեց միւսն, ասելով՝ այն

է պատճառն, որ ոչ որ չէր կարող ածիլել (Թրաշել), որովհետև նրանք այլև մին ըուպէ բերան փակել ու անխօս մնալ չեն կարենում:

199. ԱՆՁԼՓԱԿՅՈՒԹԻՒՆ:

Մին երեւելի հարուստ՝ բայց չափազանց դժուծ իշխան երբեմն հացկերութի հրաւիրված տասնից աւելի մարդկանց առաջին դրել էր սեղանի վերայ մին փոքրիկ շէշ լեքն հին գինուով և չէր դադարում գոլտասանելոյ գինոյ հնութիւնն: 'Ի հարկ է, ասաց նրա մօտ նստած հիւրն (ղօնաղ), հին լինին ուղորդ է, միայն այդքան տարեկան լինելոյն համեմատելով՝ հասակն չափից առաւել փոքր է:

200. ՄՏԼԴԻՒՐ ՈՒՆԿՆԴԻՐՈՒԹԻՒՆ:

Մին քահանայ երբեմն հրամայեց իւր ծառային գնալ 'Դաւիթ անուամբ մտալաճառից միս բերել և ինքն դուրս էլաւ տանից ու գնաց դէպ 'ի եկեղեցին քարոզ աւելոյ: Շատայն մտալաճառի մօտից յետ դառնալոյ ժամանակին՝ կամելով լսել իւր արտօջ քարոզութիւնն, մտաւ եկեղեցւոյ մէջ: Քահանայն՝ որ մինչև ծառայի դառն քարոզն սկսել էր և դեռ ևս չէր վերջացրել, փոքր ինչ միջոց անցնելոյն յետոյ յանկարծ երեսն սովորաբար շրջելով դէպ 'ի այն կողմն, ուր կանգնած էր ծառայն, բարձր ձայնիւ դռնեց, թէ 'Դաւիթն ի՞նչ ասաց: Միամիտ ծառայն կարծելով որպէս թէ այս հարցումն իրան է վերաբերում, ժողովրդեան միջից պատասխանեց, թէ 'Դաւիթն ասաց, մինչև քահանայն անցեալ կիւրակի օրն տարած ոչխարի տանի ու գլխի համար հասանելի փողն չուղարկէ, ես ապսպարած միտն չեմ տալ:

201. ՀԱՄԼՈՒՄԻՆԱՆԸ ԱՒՃԱՆԻ

Երբեմն մին դերձակ իմանալով իւր հարեան Հրէայի դժբաղդութեան մէջ լինիլն, որովհետեւ խեղճն զընկած բոլոր կացութիւնից, վերջին աղքատութեան ստախճանին էր հասել՝ ծաղրածութեամբ ասաց նրան, թէ ան՝ հարեան, ես շատ կըցանկանայի ունենալ քո հարստութիւնն: Իսկ ես՝ պատասխանեց Հրէայն, կը կամե՞այի տէր լինիլ քո խելաց ու սրամտութեանն, և այն ժամանակն մեր երկօցունց մեա ոչինչ չէր մնալ:

202. ՅԱՒԼԿՅՈՒԹԻՒՆ

Մին Գաղղիացի զորագլուխ երբեմն խօսակցութեան մէջ զնուորական զործոց վերայ իւր ծանօթ իշխանի կիսջնասաց, թէ Գաղղիացոց զօրքն՝ որպէս և նա ինքն Մոսկոյի մէջ լինելոյ ժամանակին, այն ստախճանի ուտելեաց արօտութեանն էին հասել, որ հարկադրված ձիոյ միս էին ուտում: Իշխանի կինն շատ սկսեց ցաւել ու ավտտալ այս դրութեան վերայ: Երբ քաղաքաւար զորագլուխն քաղցր կերպիւ իւր շնորհակալութիւնն ցոյց տուաւ այս ցաւակցութեան մասին, կրկնեց կինն ասելով նրան՝ թէ ոչ, սխալված էք, պարոն զորագլուխ, ես ոչ ձեզ, այլ ողորմելի ձիոց համար եմ ցաւում:

203. ՅԱՐՄԵՐ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆ

Մին զուարճախօս և ուրախասիրտ Հրէի երբեմն հարցրոց իւր ընկերն, թէ դու ստախճութիւն և ուրախութիւն սիրօղ մարդ ես, երեկ կամ՝ այսօր ի՞նչ նոր բան ունիս ասած: Ա՛խ, սիրելի՛ պատասխանեց նա, սիրտս շատ տրտում է, այսօր ես մեծ յիմարութիւն եմ զործել քո և իմ ծանօթից մօտ աններելի ստասացութեամբս, թէ դու խելօք մարդ ես:

204. ԼՊԸԺԼՄ ՆԵՒԵՆՕԳԸՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մեծ յանցաւորութեան մէջ ընկած մին մարդոյ հա-
մար դատաստանի վճռահաստութիւնն վերջաւորութեան էր
հասել և պահապանքն տանում էին նրան որ կախ տան,
այց մինչև կախալանի անդ հասնելն պատժապարտն յան-
կարծ փռշտոց, ուստի փոքր ինչ կանգ աւելով՝ սոսոց, թէ
ոյս փռշտալս, ինչպէս փորձառութեամբ գիտեմ՝ գժբալս
բութեան նշան է. լու կլինի, եթէ այսօր ես յես դառ-
նամ սուն և ոչինչ տեղ դուրս չգնամ:

205. ՂՇԳՐԻՏ ԵՕՐԸՅԸՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ճալու արեկածութեանց վերայ խօսակցութեան ժա-
նանակին երբեմն հարցրին մին գիտնականի, թէ մը նաւքն են
անվտանգ համարելի: Եւ յնաւքն՝ պատասխանեց նա, որ
ուրս բերած զանաքումն են դրած:

206. ՄԵՆԸՆՀՈԳԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մուսթալիտի Խալիփայի զօրապետն՝ որ յաղթե-
լ Յունաց զօրացն՝ ունէր զերի վարած իւր մօտ նրանց
այսերն, հարցրոց նրան, թէ ի՞նչպէս ես կարծում,
նչ պէտք է լինի նրան յաղթողի կողմնէ: Եթէ քս պա-
տերազմի կարգն թաղաւորաց համար սահմանվածն է՝ պա-
տասխանեց կայսրն, ապա ես պէտք է ազատութիւն ստա-
ամ, եթէ կախ գ վաճառականի կտրգաւ է, պէտք է ինձ
տղով վաճառէք, իսկ եթէ աւաղակաց կերպիւ՝ այն ժա-
նանակն իմ փրկութեան այլ հնար չ'իմնօցել և ես պիտի
պանվիմ: Յետ այսպիսի պատասխանուոյս կալսրն ազատե-
թիւն ստացաւ առանց փող հատուցանելոյ:

207. Վ.Բ.Գ.Չ ԱՆՎՃԻԱՊՐՈՒԹՆԵՆԷՐ

Արևմտաքսեհոս փիլիսոփայն երբեմն պատահելով ճանապարհի վերայ մին անձանի թ աղքատն, բարեկեցիկ բարեմաղթա թիւն արաւ նրան ու անաց, ուրախ եմ, որ անունում եմ աղքեկ, և տեսածս գեղեցիկ է: Աղքեկն լաւ չլաւ լինելով փիլիսոփայի խօսքն՝ կարծեց սրբի, թէ նա ծաղիկ է անում իւր վերայ: Աստի և պատասխանեց, թէ իսկ դու գուհիկ ես, յիմար և ագեղ: Ահա նոր յանցանք կրկնեց փիլիսոփայն, ես դժուարա թեամբ կարողացայ երկուսուս ասել, բայց դու այդպէս հեշտ երեքն ասացիր:

208. ԱՐԺԱՆԻ ՊԱՏԱՍԻԱՆԷՐ

Արբեմն մին երեկել իշխանի մօտ բերել էին ցոյց տալոյ եօթն տարեկան երեկայ, որ ողջ քաղաքին յայտնի էր իւր շատ և խելօք պատասխանի տալոյ սուսնձին բնդուհան կո թեամբն: Իշխանն ասանց զարմանալոյ երեկայի խելոց այն անտարր աստիճանի հասնելոյն վերայ՝ ասաց, այսպիսի երեկայք չախահաս լինելոյ ժամանակին ստիճարբար յիմարանում ես: Վաք ինչպէս, պարսն իշխան, երեկայու թեան ժամանակին շատ խելօք եկք, հարցրուց սրամիտ երեկայն:

209. ԱՆՄԵՎ, ԱՂԱՀՈՒԹԻՒՆ

Մին երեկել թագաւորի արու զաւակ ծնելոյ պատճառաւ հրաման էր, որ հարիւր նշանած աղքատ աղքեկանց ետխա (բաժինք) բաժանեն: Մին այսպիսի բայց պատաւած աղքեկան անունն ցուցակի մէջ գրելոյ ժամանակին, հարցրին, թէ նրա նշանածն ո՞վ է, Վեա ևս յայտնի չէ պատասխանեց աղքեկն, բայց ես այնպէս կարծեի, թէ բաժինքի հետ պէտք է ինձ տան և փեսայոցուն:

210. ԵՆՈՐԱԶԵՒԻ ՏՈՄՍԱԿ՝

Մին Հրէայ հանգստութիւն չ'էր տալիս իւր պարտական ազնուականին՝ անդադար պահանջելով, որ հառաջանէ նրան հասանելի փողն : Պարտականի ճարն հառաժառու փողն, միայն ձեռին սուր բռնած հարկադրեց Հրէային ծամել ու կուլ տալ փոխառութեան ձեռագիրն : Երկար ժամանակ չ'անցաւ, որ ազնուականն հարկառութեան պատահելով գնաց նրա մօտ և խնդրեց, որ կրկին փող փոխ տայ : Պատրաստ եմ տալ, որքան հարկաւոր է՝ ասաց Հրէայն, միայն այն պայմանաւ՝ որ դուք ձեր ձեռագիրն գրէք քաղցր կարկանդակի (բիշի) վերայ :

211. ԵՆՍՈՎՈՐ ՍԵՐՄՆԵՅՆՆՈՒԹԻՒՆ՝

Մին ծաղրածու՝ բայց շատ խելօք մարդ անբաւական լինելով իրանց վիճակի հոգեւոր առաջնորդի յիմար և անվայել գործալութեամբն, երբեմն եպիսկոպոսական անդատանի մէջ ման գալով, մանր քարինք կը սերմանում : Մին արեղայ տեսնելով այս գործալութիւն՝ ասաց նրան, թէ լաւն այն չ'է որ քարանց տեղ դու խելօք մարդիկ ցանես : Ես առած մի՛ արտայէ՛ պատասխանեց ծաղրածուն, մեր եպիսկոպոսի հօլն այդպիսի բուսական զօրութիւն չ'ունի :

212. ԵՆՐԻՆ ԹԳԵՑՈՂ ՈՒԹԻՒՆ՝

Մին քաջաքարոզ քահանայ երբեմն եկեղեցւոյ մէջ սուրբ Կրօց վերայ այնպէս զգալի ձևով քարոզ ասաց, որ բոլոր ժողովրդականքն արատաւք թափեցին բաց 'ի մին շինական մարդոյն : Սրա մտ կանգնած ընկերն զարմացած այսպիսի ցրտասրտութեան վերայ՝ հարցրուց նրան, թէ ի՞նչ է պատճառն, որ այսքան հասարակութեան մէջ միայն դու լաց չ'ես լինում : Ի՞նչ պարտքս է՝ պատասխանեց շինականն, երբ ես այս տեղոյ վիճակի ժողովրդական չ'եմ :

213. ՊԵՏԻ ԲԵՂ ՅՐԵՉԱՅՆՈՒԹԵԼՆ՝

Ատակազրի մէջ մին երեւելի իշխան իւր սեպհա-
կան ձեռօքն գրած էր, թէ այս ինչ բարեհաղի սարկաւա-
դին իմ մարմնս գերեզմանատան յուղարկաւորելոյ մասին
յանձնում եմ առ ՉՊ մանէթ արծաթ դրամ, մկայն այն
պայմանաւ՝ որ նա շարական երգելոյ ժամանակին լուս լինի,
պատճառ որ նրա զաղրալն ձայնն ինձ շատ ընդդէմ է:

214. ՆԼԻԵԼ ՔԳԵՑՈՒԹԻՒՆ՝

Աւագակոթեան մէջ բռնված մին մարդ դատատու-
նատուն տանելոյ ժամանակին հարցու փորձաթեան տղապա-
խր ձեռին բարակ սև լաթ էր կապել, և երբ հարցրին
ի՞նչ է սրա պատճառն՝ պատասխանեց, թէ իմ սգոյ նշանն
ես յառաջադոյն ինքնս եմ կապել իմ վերայ, ըստ որում
լաւ գիտեմ, որ յետ իմ մահուանն դժուար թէ ուրիշ
ցաւող լինի:

215. ՍԵՐՏ ԿԵՐԵԿՑՈՒԹԻՒՆ՝

Ճախլային պատերազմի վերջանալոյն յետոյ մին նաւի
ղնուորական վեր բարձրացրաց իւր վերաւոր ընկերին որ ծով
մէջ ձգէ: Կրեղձ՝ վերաւորն բացաւ աչքն ու հարցուց,
թէ նրան ո՞ւր է կամեում տանել: Քջի մէջ ձգել,
պատասխանեց: Ա՛յ անողորմ մարդ՝ ասաց ողորմելին, անե-
նում ես, որ դեռ ևս մեռած չ'եմ: Սուս կարծիք է կրրի-
նեց միւսն, բժիշկն հրամայել է, որ քս շունչ վաղուց է
հատել և յայտնի բան է, որ նա աւելն հասկացողութեան
ունի քան թէ ես կամ դու:

216. ԱՐԳԻՒՆԻ ԲՍ ԳՈՐԾՈՑ՝

Մին բժիշկ երբեմն ման դալոյ ժամանակին երեսն

գարձուցի, էր դնալ գէպ 'ի գերեզմանատան կողմն: Հե-
 ոտանց նրան տեսնող մին մարդ սխեց ախտապատասխան
 ինչ՞ մարդ, տնաքանդ եղեր: Իսկ երբ հարցրին ո՞վ է այն
 մարդն, պատասխանեց, թէ ես ինքնա ես չեմ ճանաչում,
 բայց սվ ե լցի խոճալի է, ի՞նչ որում բժշկի գէպ 'ի հան-
 գրատարան գնալը պատճառն աներկբայ իւր նոր հիւանդին
 թաղելը սեղ յառաջագոյն նշանակելը համար կլինի:

217. ՍՈՎՈՐԵԿԱՆ ՀԻՆՇԻՔ:

Հանգարտ, հանգարտ ման էի, 'ի սերն Աստուծոյ,
 մայրս շատ ծանր հիւանդութեան մէջ է, այսպէս մին գե-
 սահատ աղջիկ երբեմն խնդրում էր իրանց տուն այցելու-
 թիւն եկած բարեկամ մարդոյն: Ե՛րբ ե ինչո՞ւ է հիւան-
 դացիւ մայրք՝ հարցրուց բարեկամն: Ելելի երեկոյեան պա-
 հուն յետ յերկանց ազատվելոյն, պատասխանեց աղջիկն,
 Ի՞նչ ես խօսում, ի՞նչպէս կարելի է այդ, հայրք ահա
 երկք տարի է, որ հետի քաղաքում օտարութեան մէջ է,
 սասց բարեկամն: Ղշմարթեա է, բայց նա ամէն ամիս թաղվ
 է գրում մօրս, կրկնեց մտամիտ աղջիկն:

218. ՀԱՄԵՄԵՏՈՒԹԻՒՆ:

Մին գիւղատէր ճուղ ուտելոյ ժամանակին մօտին կանգ-
 նած իւր կոյից կառավարչին հարցապարծութիւն էր անում
 շինականաց դրութեան ե իւր սեպհական տնտեսական գոր-
 ծոց մասին: Կառավարիչն յետ շատ հարցմանց պատասխա-
 նելոյն վերջն կցեց, թէ պարսն, ձեր մեծ խոցն ցնկնել է
 տասն ե երեք խողքորակ (Չուտ), այլ մայրն միայն տասն ե
 երկու ծիծ ունի: Շատ սրախ եմ, սասց գիւղատէրն,
 բայց առանց ծրծի խեղճ խողքորակն ի՞նչ է անում, կրկնեց
 գիւղատէրն: Այսպէս, ինչպէս ես այժմ ձեզ մօտ, պատաս-
 խանեց կառավարիչն, դուք ուտում էք, իսկ ես մտիկ եմ սաղի:

219. ԵՐԿՐՈՐԴԵԿԱՆ ՊԵՏԻՃ

Երկրայ քաղաքի մէջ մին երեւելի գող մարդոց ա-
 կանջքն ինչպէս դատաստանի վճռահաստ թխնն էր, պէտք
 էր կարել տային: Եւ յոյս յանցաւորն՝ երբ բերին պատիժն
 կատարելոյ համար, դահլիճն նրա զգալին բարձած ժամն
 նակին տեսին, որ դռն առանց ականջաց էր: Եւ յոյս դիպ-
 ուածոյս վերայ ամէնքն զարմացած մնացած էին: ուստի յոյս-
 ցաւորն ասաց նրանց, իմ ինչ մեղքս է, մի թէ դաք այն
 կարծիքն ունէիք, որ ամէն ամիս ինձ համար նոր ականջք
 կարող էին բուսանիլ:

220. ՎԵՀԱՆՉՆՈՒԹԻՒՆ

Կարողս ք Մեղիացոց թագաւորն երգիմն տեսնելով՝
 որ մին անյայտ մարդ կանգնած կայր ահրաժեան օրինօք
 կարգած նախատանաց սիւնին ներքեւ, հարցրոց նրան, թէ
 ինչ յանցանոց տէր ես: Եւ անձին մեղք չունիմ բաց ՚ի
 նախորարաց վերայ ծաղրական թուղթ շարադրելոյս, պատաս-
 խանեց յանցաւորն: Ինչ կլինէր, սիրելի՛ ասաց Կարողս,
 որ այն ծաղրն իմ մասին գրէիք և ազատ լինէիք այդ ան-
 պատուութիւնից:

221. ՀԱՄԵՄԵՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՍԿԻ

Մին երկտասարգ գալով սովորաբար՝ իւր սիրուհի
 կնոջ տեսութեանն, տեսաւ նրա մօտ մին ուրիշ սիրական
 մարդ, որ ծեր էր հասակաւ: Ըստ անբաւական լինելով
 այս դիպումս վերայ, կամեցաւ սրամիտ ծաղրածութեամբ
 ամուշացնել իւր հակառակորդին, ուստի հարցրոց նրան,
 թէ քանի՞ ամաց կլինի: Սոյգն չիմ կարող ասել, պա-
 տասխանեց հակառակորդն, բայց միայն հաւատացի՛ք, որ
 քսան տարեկան էջն շատ աւելի ծեր է, քան թէ այն մարդն:

ը վաթսուն տարեկան հասակին հասած ըննի:

222. ՏԱՐԱԳԻՉՊ ԱՆՅԻՐ:

Թատրոնական խաղուց ժամանակին մին խաղացող
պէտք էր իւր ընկերին ապտակ խփէր (սիլլէ), ինչպէս
տաղու հարկն էր պահանջում. բայց նա յառաջ կատարեց
այս կարգ.ս) ուստի երբ ընկերն նրա միան ձգեց, որ շատ
տապով սրաւ՝ պատասխանեց նա, թէ քնտո չ'ունի, երբ
համանակն գոյ, միւսանգամ կարող եմ կատարել:

223. ԳԵՂ ԵՅԻԿ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ:

Մին զինուորական աստիճանու որ երբեմն Ղ ուղովիկոս
էր Գաղղիացուց թագաւորին յաղթութեան ուրախարար
համբան բերելոյ պատճառաւ խնդրեց, որ շնորհէ նրան
սշխտատանաց վարձու մասին Ղ էպէնի պատուանշանն: Ղ ու
ղովիկոսին այս խնդիրս ընդդէմ՝ թուեցաւ, ուստի ցուրտ
նկով ասաց զինուորականին, թէ դու դեռ ևս նորահաս ես:
Ղշմարիտ է) ձերդ մեծութիւն, պատասխանեց ուրախ համ-
աւ բերովն: Բայց առհասարակ ձեր զօրականքն երկար չեն
սպրում:

224. ԳՆԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՐԱՏՈՒԹԵԱՆ:

Երկու Լ.թենացիք՝ յորոց մինն հարուստ էր, այլ
յիմար, խի միւսն աղքատ, բայց խելօք, ցանկանում էին
Թէոդոս զօրապետի աղջկին նշանել: Թէոդոս վերջին նը-
անն ընդունեց և երբ սղգակիցքն մեղադրում էին նրան,
ասաց, թէ ինձ շատ հաւանելի է մարդն առանց հարստու-
թեան, քան թէ հարստութիւնն առանց մարդոյ:

225. ՊՂՆԼՍԻՐՈՒԹԻՒՆ:

Պետրոս մեծ կայսրն Ռուսաց Վարէզ քաղաքու մն եղած ժամանակին տեսնելով՝ որ արքունի դրան մին աստիճանաւ որ ամէն օր նոր ձեռով հագուատ է փոխում, ասաց, կարծեմ՝ այս ազնուականս իւր շոր կարօղ դերձակիցը անբաւական է:

226. ՕՊՈՒՏ ՊԱՐՏԱՒՈՐԻ:

Մին թեթեամիտ պատկերահասն շատ մարդկանց պարտական էր, բայց իւր ազգակցաց օգնականութեամբն բոլորին պարտքն ինչպէս և իցէ տուած վերջացրել էր: Յետ որոյ երկար միջոց չանցաւ հիւանդացաւ, և երբ ընկերն այցելութեան էր եկել նրա մօտ, հիւանդն շատ զանգատեց իւր մէնակութեան վերայ, և թէ ոչ ոք հոգս չ'է ասնում նրա մասին: Վա գեռ ևս քիչ է՝ ասաց ընկերն, քեզ ի՞նչ պէտք էր հատուցանել քո պարտքն: Եթէ տուած չ'լինէիր նրանց, իո՞ն տուողքն անպատճառ ամէն օր կը գային քո տեսութեան, և դու ինչպէս հիմի՛կ այդքան չ'էիր նեղարտել:

227. ՕՐՈՐՈՒԹԻՒՆ ՍԻՐՈՅ:

Շահ Աբաս Պարսից թագաւորն մին օր իւր զաւակունքն ուրախացնելոյ համար ինքն նրանց հետ ձողն վերայ նստած խաղում էր: Այս դիպուածումն նրան տեսաւ մին երեւելի զօրապետ և շատ զարմացաւ, բայց Շահն ասաց, մի՛ զարմանար սիրելի իմ՝ այս զործողութեանս վերայ, և ինչ որ տեսեր, այլոց չ'ը պատմես, մինչ որ ինքնդ երեկայ չունենաս:

228. ՅԱՐԳԵԼԻ ՊԱՏՆԱՒ:

Երկու պատանիք՝ յորոց մին էր Յոյն, իսկ միւսն

վենետիկացի միտեանց հետ վիճարանելով իրանց հայրենիքն
 դաժմ մէին: Յոյնն կամեւելով հաստատել, որ խոր հայրենիքն
 ամէն կողմանց վերայ գերազանց է, սասոց. թէ **Յունաստա-**
 նից են դարս եկել բոլոր իմաստան և փելխտփայ մարդիկն:
Սանդ է՝ պատասխանեց **Սենետիկացին**, և խոյ պատճառն
 այդ է, որ այն անշ հիմեի միտայն յիմարքն են մնացել:

229. **ՂԵՐՏԱՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ.**

Ար զնոս սշահան ծառայո թեան մէջ մնամք քանի
 մի նորահաս արեա ակամք երբեմն պատերազմ՝ դնարց ժա-
 մանակին տեսնելով՝ որ իրանց զօրապեան ձկոյ վերայ նստած
 էր ծերտ թիւնից մէջքն ծառ, սկսեցին երկար ծիծաղել:
 Օրօպեան երբ իմացաւ այս ծաղրամտ թիւնս, յետ դար-
 ձած հարցրուց, թէ ինչո՞ւ են այնքան ծիծաղում: Ըզնո-
 ւ ականաց մին վարբադոյնն պատասխանեց, թէ ինչ թաղցնեմ,
 պատճառն այն է, որ դուք նստում էք ձկոյ վերայ մնա-
 վաճառ ի նման: Արիշ կերպ նստել ինչ հարկաւար է, հան-
 դարտօրին սասոց զօրապեան, երբ ես այնքան հորթ ու
 մոլէք եմ՝ տանում հետս սպանդանոցն (գաստապխանէ):

250. **ԳՆԵՀԱՏՈՒԹԻՒՆ.**

Իրիտ տեառախան մարդիկ միտեանց հետ վիճ-
 էին քոցել, թէ նրանց որն է խելացի և ժիր: **Աերջա-**
 պես մինն սասոց, թէ միջև դու ինձ գնող մարդ գանիրք
 ես հարխոր անդամ քեզ կը վաճառեմ: **Օ** պրմանք չէ՞
 պատասխանեց միւսն, լը որում ոչ սք կես դահեկանաւ ևս
 ճի գնել քեզ:

251. **ՂՇՄԵՐԻՏ ՀՈԳԵՒՈՐԸԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.**

Ըստ սուրան Հիսկին Պարսից թաղաւ որն ծանր
 հեանդա թեան մէջ եղած ժախնակին ուխտ էր դրել

յետ ողջու թիւն ստանալոյն բաժանել Տոբեւրական անձանց մեծ գումար ուրբմու թեան: Փոքր միջոց անցաւ, ուղացաւ և կատարելով խոտամուկն տաւա իւր ծառային մին քսակ սուկի հրամայելով, որ տանէ աւ բաժանէ Տոբեւրականաց: Պատայն շատ յետ դարձաւ սոկոյ քսակն ձեռքին բռնած և յայտնեց, թէ նա չ'կարողացաւ Տոբեւրական մարդ գրտնել: Ի՞նչպէս չ'կարողացար, ասաց Շահն, քաղաքիս մէջ կարծեմ նրանք հինգ հարիւրից աւելի լինին: Ուղարկ էք հրամայում Շահն ուղ լինի՝ պատասխանեց ծառայն, նրանք հազարի հազուստ ունին և ես ամէնին յաւաջարեցի սուկին, բայց նրանցից ոչ մինն չ'ատաւ թէ չ'է հարկաւոր, ուստի և խմայայ, որ նրանք հազար չ'են:

232. ԱՐՅԷԻՔ ԲԱՋՈՒԹԵԱՆ:

Կազդիսցւոց զօրքն մին բերդաքաղաք սրտարելոյ ժամանակին՝ զօրաղլուխն մեծ գումար նշանակեց այն զօրակաւնին, որ կարողանայ զնալ բերդի մօտիկ փորած փոսի ընդարձակութիւնն իմանալոյ, ի՞նչ սրում այս անդեկութիւնս շատ հարկաւոր էր պատերազմի յաւաջարիմութեանն: Եւ յաւաջարիկութիւնն կատարելոյ ոչ ոք չ'համաձայնեցաւ, ուստի եւր զօրաղլուխն մեծ անարգանք էլ տալիս զօրաց նրանց վախկոտ լինելոյն մասին, մին երկար ժամանակ ծառայող զինուորական ասաց այն մեծաւորին, թէ ոչ մեք վախկոտ չ'եմք բնաւին և ամէնքս սերտութեամբ կերթայինք այդ գործոյդ, եթէ միայն նրա պինն փողով սահմանած չ'լինէր:

233. ՉԼՔԱՋԼՆՑ ԲԱՐԵՄԵՂ ԹՈՒԹԻՒՆ:

Յակովբա աւ Միզդիսցւոց թաղաւորութեան աւթուն ժառանգելոյ ժամանակին Շրիւորեր քաղաքի բնակիչքն նրա տէրութիւնն հարհաւորելով լսօքի մէջ առացին, թէ հազար ջանխնում են նրանք, որ թաղաւորի իշխանութիւնն երկարանայ այնքան, սըբան արեգակն, լուսինն և

ազատուիք պիտի լըյս ասն աշխարհիս: Անբիւք՝ պտտասխա-
նեց թագաւորն ասելով, եթէ ձեր սրտի ցանկոյ թիւնն կա-
տարվի, այն ժամանակն իմ սրդին պէտք է ճրագի լուսով
թագաւորս թիւն անի:

254. ՍԵՒ, ՅԵՆԴԻՍՆԵՈՒԹԻՒՆ:

Ըստ աստարանոյ թեան արհեստի նոր ուսումն ա-
սած մին սարկաւազ երբեմն կամելով սկսել իւր քարոզն
քարձրից, ասաց, ինչն իսկ ես սկսեմ. ինչու վերայ խօսիմ:
Մին պառաւ կին կարծելով իբր թէ սարկաւազն քարոզ
ասելոյ չի պատրաստվել, ձայն ասաւ նրան, թէ սիրելի,
հիմիկ ուշ է քարոզաւ թեան ասարկայի մասին նոր մաս-
ձեղէ. այդ պատրաստութիւնն դու պէտք է ասնդ անսնէիր:

255. ՅԵՌԵՂԵՂՈՅՆ ԴԵՍՍՏԵՆ:

Եթէ ես թագաւոր լինէի, այն ժամանակն կը
հրամայէի անպատճառ, որ բոլոր Հրէից վըզեցն կտա սային
ստոյ երբեմն մին թեթեամիտ մարդ իւր ծանօթ Հրէային:
Մեծ երկբայս թիւն ունիմ՝ պտտասխանեց վերջինն, պատ-
ճառ որ եթէ դու թագաւոր լինէիր, կարծեմ խեղդ ա-
ւելլ պէտք էր լինիլ:

256. ՊԵՏԷՆԻՆ ԻՆՅԵՏԻՈՒԹԻՒՆ:

Երբեմն մին բժիշկ դժուարանալով ոտով անց կենալ
գետոյ միւս կողմն ջրոյ շատու թեան աղագա, խնդրեց մին
ձկնորսից, որ շալակաւ անց կացնէ նրան: Չկնորսն ընդ ո-
նեց այս խնդրա, այլ երբ կատարման մասին պահանջեց
նրանից հինգ դահեկան, բժիշկն բարկացած ասաց, թէ ա-
ռաջն անգամն չէ, որ ձկնորսաց անխղճմտութիւնն անս-
նոււ եմ. ինչպէս կարելի է այդքան փող ուղել քանի
մի քոյլ փոխեց համար: Սոյդ կը հրամայում, պարն

բժշկա՝ պատասխանեց ձկնորսն, բայց դուք այն միտս աշխարհն
անց կայնեւոյն համար տասնապատիկ և աւելի թանգ էք
աւնում:

237. ԳՈՍԸՆԻ ՈՒՍՈՒՄՆԵՆԱԻՐՈՒԹԻՒՆ,

Փրօթրիկս մեծ կայսրն ունէր մին շատ հաւատա-
րիմ ծառայ, որ միայն չափազանց ծանրաշարժ էր և դրել
կարգաւն ո՛չ իմանայր: Այսրն նրան ուսումն տալոյ համար
փարժապետ էր նշանակել. ուստի յետ երկար միջոց անց-
նեւոյն մին օր հարցրաց նրան, թէ Գաղղիացոց լեզուն
սովորել ես թէ ո՛չ: Ինչպէս չ'է, ձե՛րդ մեծութիւն, պա-
տասխանեց ծառայն, և սկսեց իւր զէտութիւնն հաստա-
տելոյ մտօք Գաղղեացոց լեզուաւ անուանել էչ, եզն,
խող, արջ, և այլն: Այսրն ծիծաղելով ասաց, թէ շատ
զովելի է, որ դու յառաջագոյն քո բարեկամաց անուանքն
ես սովորել:

238. ՎԱՏԱ Հ ԳԹԱՐԿՈՒԹԻՒՆ,

Մին Սպանիացի զինուորական երկար ժամանակ ծա-
ռայութեան մասին ո՛չինչ վարձ չ'էր ստացել և աշխատում
էր յաջող դիպուած դանեւ դիմովն խօսելոյ Փիլիպպոս Թ
Թադաւորի հետ: Սերջապէս՝ երբ նրա սպասելի ժամա-
նակն հասաւ, ասաց՝ ձե՛րդ մեծութիւն, ես երեսուն տա-
րի է ծառայում եմ, բայց այնպիսի աղքատութեան մէջ
եմ, որ ո՛չինչ չունիմ ստեղծ: Այսրն իսկոյն նշանակեց
առանձին ուժիկ, որ նա ստանայ մինչև իւր մահն. բայց
փոքր միջոց անցնելոյն յետոյ այն զինուորականն կրկին եկաւ կայ-
սեր մօտ: Ի՞նչ է, մի՞թէ և հիմիկ անբաւական ևս դու, բարձր
ձայնիւ հարցրաց կայսրն, և մի՞թէ կրկին պիտի նշանակեմ
քեզ համար նոր ուժիկ: Ը, յդպէս է՝ ձե՛րդ մեծութիւն,
պատասխանեց զինուորականն, բայց ես մտացել եմ յայտ-
նել ձեզ, որ ես և իմեւելոյ ո՛չինչ չունիմ: Փիլիպպոս ծի-

Տաւրեցու և հրամայեց աւելցնել նշանակած ուժիկն:

239. ՍՐԼՄԻՏ ՊԸՏԵՍՈՒՆՆԻ:

Մին անկայտ մարդ տեսնելով հրեական կանոնաւ թաղման հանդէսն՝ ասաց իւր ընկերին, որ Հրեայ էր՝ թէ ես բնուին չեմ սիրում տեսնել Հրեկց թաղումն: Ես նմանապէս՝ պատասխանեց սա, և շատ ուրախութեամբ պարտաւ եմ մտիկ տալ տասն Քրիստոնէկց թաղման քան թէ մին Հրեայի:

240. ԸՆՆՈՒՄ ԿՏԸԿ:

Երկար ժամանակ ցաւագարութեան մէջ լինելով մին արհեստաւոր մահն հասած օրն ասաց իւր կնոջն, որ դառն արտասուք էր թափում, թէ Հովիտիմէ, իմ վերջին ինդիրն քեզանից այն է, որ եթէ ես մեռնելոյ լինիմ, դու բաց 'ի Պետրոս աշակերտիցս ուրիշ մարդոյ չ'գնաս: Ինչ շատ բարի բնութեամբ և աշխատասէր տղայ է: Ո՛հ, միամիտ կայ՝ պատասխանեց կինն, ես ինքնա շատ վալուց է, որ այդ մասին մտածում եմ:

241. ՄԵՐՉԼԻՈՐ ԵՒՆՈԹՈՒԹԻՒՆ:

Մին ատտիճանաւոր երբեմն իւր ծառայակից ընկերի և նրա այրի քրոջ հետ ճաշ էր ուտում: Հացկերութի ժամանակին այն կինն սիրտն խառնովելոյ պատճառաւ ուշաթափութեան մէջ անկաւ: Ետտիճանաւորն կամելով ցոյց տալ իւր ցաւակցութիւնն՝ ասաց, դուցէ տկարութիւնն յղութեան հետեւումը լինի: Ո՛չ, պարոն՝ պատասխանեց ընկերն, այդ անհնարին է, որովհետեւ քոյրս ահա՛ չոյս տարի է, որ այրի է: Ըն, մեղաւոր եմ, ներեցէք, կրկնեց ատտիճանաւորն, դարձնելով երեսն դէպ 'ի կինն, ես այնպէս էի կարծում:

Թէ դոք դեռ ևս աղջիկ էք :

242. ԼՆԿԼՐԳ՝ ՊԼՏԵՐԸՊՍ՝

Շտէիննարիլի մօտ պտաեբազմի ժամանակն Արնդիտս արքայորդւոյն երկու լաւ հեծնել ձիանքն սպանվեցան : Օտր մանալի սովորութիւն ունին անիրու թշնամիքն՝ սրաննկած ասաց Արնդիտս, կուլում են մարդկանց հետ, բայց միայն ձիանքն են կոտորում :

243. ՎԵՐԳՂՆ ՄԻՒԹՒԼՐԸՆԻՒՐ՝

Մին մահապարտ աւազակ կախման պատիժն ստանալոյ սրն շատ սաստիկ դառնութեամբ իւր օրհասի վերայ դանդատուում էր : Որդեակի իմաստաց խոստովանող քահանայն, դու ինքնդ քեզ մնիթարկիր : Մահն մին բողբի չափ ժամանակ ունի : Վախաւորն այն է, որ դու քո մեղաց մասին զղջաս : Քեզ ևս յայտնի է, որ մեք ամէնքս մահկանացու եմք : Թէ թաղաւորք և թէ նրանց հպատակքն այդ ճանապարհաւ դ պէտք է գնան : Ուղջորդ է ուղջորդ, տէր հայր՝ պատասխանեց աւազակն, միայն զանազանութիւնն այն է, որ նրանց կախ չեն աւելս :

244. ՄԵՆՆԸՄ ՏՈՒԹԻՒՆ՝

Պետրոս Մեծ կայսրն Ռուսաց յետ յաղթութիւն անելոյն 1708 թուին կարողս ժԷ կայսեր մօտ մարդ յղեց հաշուութեան պոյմանօք : Բայց կարողան՝ որ սովոր էր ինքն հրամայել իւր թշնամեաց ընդունել այնպիսի դաշինքն՝ պատասխանեց, թէ նա հաշուութեանն խոսակցութիւն մտադիր է վերջացնել Մոսկովայի մէջ : Երբ Պետրոս կայսրն իմացաւ այս սովբարտաւան պատասխանիս, ասաց՝ կարողս եղբայրս միշտ կամենում է Լ՛ղէքսանդր լինել, այլ ես յոյս ունիմ, որ

Գարեհ չ'լնիմ:

245. ՏԵՐԵՐՈՒԹԻՒՆ ՎԻՃԱԿԻ

Չախից առաւել աղքատութիւնից երեւելն հարստութեան և պատուոյ աստիճանի հասած մին մարդոյ սրդին որ դեռ ևս երեսոյց էր, երբեմն փող խնդրեց իւր հօրիցն, այլ հայրն ասաց նրան, թէ ես քո հասակիդ եղած ժամանակին ինքս էի պարտաւոր փող աշխատելոյ, և հայրս բնաւին ինձ կէս դահեկան ևս չ'է տուած: Կարելի է, պատասխանեց սրդին, բայց քո հայրդ իմ հօրս հետ չ'է կարող համեմատուիլ:

246. ԻՆՔՆՆԱՆՈՒՄ ԵՎ ԻՆՈՒՄ

Ի ոգովիկոս ժամ թագաւորն երբեմն ասել էր, թէ ողջ տէրութեան գլխաւոր խորհրդարանն իմ գլխոյ մէջն ունիմ տեղաւորած. ուստի և սչ մին մարդոյ խորհրդոյն չեմ կարօտ ես: Բրեզ անուամբ ծովապետն մին օր տեսնելով որ Ի ոգովիկոս փոքրիկու շատ նուազ ձիւց վերայ հեծած ման էր զալիս՝ ասաց, թէ այս ձիս, չ'նայելով ինչպէս արտաբերն երևոյթն է ցոյց տալիս, պէտք է աւելի զօրեղ լինի, ի՞նչ որում նրա վերայ հեծած են թագաւորն և բոլոր տէրութեան խորհրդակիցն:

247. ԿԼԻՒՄ ԵՎ ԳՐՈՒՄ

Սին վաճառական զնայել էր իրան հասանելի փողն պահանջելոյ նորահաս աստիճանաւորից, որոյ տաւիքն այլոց չափազանց շատ էր: Ի՞նչ է քո անունն, հարցրաց աստիճանաւորն: Քրիստափոր՝ ասաց վաճառականն: Ի՞նչպէս ես գրում անունդ թ թէ * տառիւ կրկնեց աստիճանաւորն: Ք եմ գրում պատասխանեց վաճառականն: Ուրեմն պէտք է ներես՝ ասաց ազնիւ պարտականն, ևս դեռ ևս չեմ

կարօղ քեզ բաւականութիւն տալ, ըստ որում իմ պարտուց
հաստուցո մն այլաբեհի կարգաւ է, և մինչև հիմիկ մեծ դժ-
ուարութեամբ միայն դ տառին եմ հասցրել:

248. ԵՆՈՒՆԳՈՒԹԻՒՆ ՅԵՏ ՄԵՀՈՒ:

Ես ներքոյ ստորագրեալը և այլն և այլն, (գրած էր
մին կտակագրում) իմ բոլոր շարժական և անշարժ գոյք
ու կայքս նշանակում եմ իմ սիրելի հարազատ եղբորս 'ե
վայելու մն և ժառանգութիւն յաղգէ աղգ: Բայց որովհե-
տև ինձ իսկ յայտնի է, որ եղբայրս շուայլ կեցութիւն սի-
րելոյն պատճառաւ շատ շուտով իմ ողջ կայքս պիտի մնիս,
այն մասին յայտնում եմ իմ կախք ու պայմանս, որ կըտա-
կաւ նշանակած կայքս յանձնեն նրանք վախճանութեացը յետոյ:

249. ԵՆՆԿԵԼԻ ՍԵՐ:

Մին զնուորական թուղթ էր գրել իւր սիրական
կնոջ վերայ, բայց կամեալով ծածուկ պահել սիրականի ա-
նունն, կիքել էր թուղթն առանց հասցեն գրելոյ և տարել
էր նամակատունն տալ, որ յղեն: Կամակատան աստիճա-
նաւորքն տեսնելով այն թղթայն երեսագիր չ'ընենն՝ երբ
յայտնեցին, թէ ընդունենն հնարին չ'է, լսելոցի զնուորա-
կանն անբաւականութեամբ ասաց, թէ զարմանալէ հետա-
քրբութիւն է, որ ամէն յիմար իմանալ է կամենում,
թէ ո՞վ է իմ սիրականն:

250. ՅՆՆՁՆԵՊԵՍԵՆՈՒԹԻՒՆ:

Կապուէնն Կայսրն երբ պատրաստութիւն էր տես-
նում Իսպանիոյ վերայ կռիւ գնալ, Կալէիքան անուամբ
խորագէտ զլիաւոր աստիճանաւորն աշխատեց, որ Կայսրն
այս դիտաւարութիւնա թողու, և երբ Կապուէնն ասաց,
է՛հ այն կռիւն ինձ համար հասարակ նախաճաշիկի նման է:

պատասխանեց նա, թէ վախում եմ, ձերդ մեծ թիւն, որ ձեր ասած նախաձառչելին վերայ հանդիսաւոր հայցերաւ թի պէտք երկար նստեալ:

251. ԱՐԷՄԻՏ ՊԵՏԱՍԻՆԵՒ

Կաթուղիաց երկու վարդապետք երբեմն Ռատիայէլ յայտնի պատկերահանին յանդիմանում էին, թէ նա իւր մին նկարած պատկերս մն Պետրոս և Պողոս Առաքելաց երեոի գոյնն չափից աւելի կարմիր է ձեացրել: Այս յանգիմանս թեամբս շատ անբաւական լինելով՝ արհեստագէտն ստաց, թէ նրանց երեոի կարմրութիւն դուրս է առել ամուշլոյ պատճառաւ, որ եկեղեցին այժմ վառ է կառաւ վարվում:

252. ԸՆԴՐԸԴԵՐՁՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՈՒՆԻՎԵՐՍԻՏԵՒ

Մարիամ Դերեղեա թագուհին ծագածաւ թեամբ հարցրուց մին Եփեսոս ատօխճանաւորի, որոյ վերայ շատ շնորհ ունէր, թէ ճշմարեա է, որ Եփեսոս ազգն իւր աստուծոյ ծագումն ունի Բաբելոնացոց Կարադողոննատք անուամբ թագաւորիցն, և այն խի ժամանակից՝ երբ սա իւր հպարտաւ թեան պատճառաւ Մասսոսոյ հրամանաւ գաղան էր դարձել: Այդ հանդամանքդ՝ պատասխանեց Եփեսոս, կարծեմ ձեր մեծ թեան պէտք է աւելի լաւ յայտնի լինի, ըստ որում ձեր աղբատոհմն (Նորընթացու) մերիցն շատ հին է:

253. ԱՇՄԵՐՏԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ

Պատճառն ի՞նչ է՝ հարցրուց երբեմն Կարգինաւ Ռիչլեին Լոր անուամբ երեկելի իշխանին, որ իմ գլխոյ հերքն (մուղ) նախատկացել են, և մարաքս սե է մնում: խի էք մօրաքն սե է, և գլխից սպխատի: Պատճառն այն է՝ պատասխանեց իշխանն, որ դու գլխից ես շատ գործ ածել խի ես ծնուս (չէնէ):

254. ՅԵՐՄԵՐ ԼՆԸՐԳԼՆԵՐ՝

Երտուածաշնչէ մէջ գրած հրաշքիցն որն է աւելի գլխաւոր՝ հարցրուց երբեմն մին հետաքրքիր պատանի իւր ծանօթ և ուսման ճաշակն առած աղջկան։ Մինչև որս պատասխան տալն ուրիշ մին երիտասարդ, որ ինքն իրան շատ սրամիտ մարդ կը կարծէր և սալոր էր ամէն իօտակցութեանց մէջ խառնուիլ, շուտով առանց մտածելոյ պատասխանեց, թէ Եղիա մարգարէի չ'այրվին, երբ նա հրեղէն կտօք յերկինքն վերացաւ։ Ո՛չ, ասոց հարցնող պատանին, — մեծ հրաշքն այն էր, որ Բաղդասու կէն մինչև նրանից բան հարցնելն խօսել սկսեց։

255. ԿԻՐԳ՝ ՓՈՒՍԼՈՒՈՒԹԵԼՆ՝

Մին ազնուական՝ որ սովորութիւն ունէր շատ փող պարտք առնելոյ և ամենեկին չ'էր հոգալ հատուցման մասին, երբեմն գնաց մին երևելի վաճառականի մօտ և խնդրեց փող փոխ տալ։ Վաճառականն լուտ տեղեակ լինելով պարտնի ազնիւ սովորութեանն, ուրախութեամբ խոտացաւ կատարել նրա խնդիրն, ուտի և հեռն առած գնաց իւր հաշուէտունն։ Երբ հասին, խելացի վաճառականն հարցրուց այն պարտնին, թէ ի՞նչ ապահովութիւն, այսինքն գրաւ կարող ես տալ ինձ։ Պատասխանեց նա, թէ ես ինքնա թեզ գրաւ։ Շատ բարի՝ ասոց վաճառականն, և ապա բանալով փողոյ մեծ երկաթի անդուկն, խնդրեց նրան մտնել մէջն։ Ի՞նչպէս թէ մտնել, ի՞նչ ես խօսում զարմացած հարցրուց պարտնն։ Իմ կարգ ու սովորութիւնն այսպէս է, պատասխանեց հանդարտօրէն վաճառականն, թէ ինչ որ փող պարտք տալոյ մասին առած գրաւ ունիմ, այս տեղ եմ պահում։ Ե՛ս կերպիւ թողեց ու հեռացաւ պարտառու ազնուականն։

256. ՀԱՄԵՄԱՆ ՏՈՒԹԻՒՆ

Երբու զեղացի մարդիկ միմեանց հետ փողոցի մէջ պատահելոյ ժամանակին մինն հարցրաց, ինչո՞ւ եղբայր, այդպէս ախար ես, պատասխանեց մեան, թէ ինչպէս ախար չ'լինիմ, որ այսօր էջ ստակել է: Ի՞նչ՝ շատ մատծելն հարկաւոր չ'է՝ կրկնեց առաջնին, մեք ես մահահանացու եմք: Երբու օր չքայ, որ իմ կինս նմանապէս մեռել է:

257. ՊԼՐՕՒՄՏՈՒԹԻՒՆ

Մին վաճառական՝ որոյ առևարական գործքն շատ վատ դբա թեան մէջ էին, յլեց իւր կարճամիտ ծառային մին պարտականի մօտ, որ հասանել զիտն ստանայ ու բերէ: Ծառայն դնաց և յառաջ շատ աղաչանօք խնդրեց, բայց պարտականն զանազան պատճառաբերութեամբ չ'կամեցաւ կատարել նրա խնդիրն, ուստի ելբ սա սկսեց սատակի հարկադրանօք պահանջել՝ պարտականն ասաց, թէ այ՛ն անիրաւ, ի՞նչ ես հարկադրում, մե՞թէ ես փախելոյ եմ: Վիտեմ պնդան՝ պատասխանեց ծառայն, որ լլուք փախչօղ չ'էք, բայց իմ անլին պէտք է փախչել, և այս մատին նրան փող է հարկաւոր:

258. ԼՆԵԳՒՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Խորին ծերութեան հասած մին լսեւացի մարդ նորահաս աղջկան իրան կին էր առել. իսկ երբ բարեկամքն յանդիմանտ թլն տալով նրան՝ հարցրին, եթէ ինչո՞ւ նա դնէ միջակ հասակի աղջիկ չ'առաւ՝ ասաց, թէ լու է, որ ինձ սպանօղն լինի սուր ու փոյլուն թուր, քան թէ ժանգահար ու անպէտ երկաթ:

259. ԵՆԵՆԸ ԳՐՈՒՇՈՒԹԻՒՆ

Մին մարդոյ՝ որ մտադիր էր իւր նորահաս որդւոյն
ամուսնացնել, բարեկամքն խորհուրդ էին տալիս, որ քանի
մի տարի ետ սպասէ, մինչև որդին աւելի կատարեալ հասա-
կին հասնէ. բայց նախասաց, թէ ձեր խորհուրդն կատարե-
լոյ հնար չկայ, պատճառ որ եթէ որդին կատարելու թեան
հասնէ, քնաւին չ'ի ամուսնանալ:

260. ԻՆԵՂԵՅԻ ԵՒՆՈՒՅ:

Մին աղքատ ազնուական երբեմն ծանր հիւանդու-
թեան մէջ լինելով՝ կանչեց մօտն իւր ծառային և տալով
նրան երկու դահեկան հրամայեց, թէ այս մին դահեկանս
քեզ պարգև լինի: Իսկ միւսն սա՛ր եկեղեցւոյ դրան Կան-
ձանակի արկեղ մէջը ձգի: Նստայն վարք ինչ միջոց անց-
նելոյն յետոյ դարձաւ տուն. և երբ պարսնն հարցրուց, թէ
կատարեցի՞ր իմ հրամանն, — պատասխանեց արասմ գիմօք,
թէ ո՛չ, մեզաւոր եմ ստեղծ՝ ձեր տուած երկու դահե-
կանն յետ ստանալոյս զրգանիս մէջ ձգեցի, այլ եկեղեցւոյ
դռան հասնելոյ ժամանակին, չ'իմացայ, թէ նրանց ո՞րն է
ինձ պարգևած, և ո՞րն չ'պիտի Կանձանակի արկեղ մէջը ձգեմ:

261. ԲԵՐԵԲԵՆԴ ԻՎԻՃԵՆԻ

Երբեմն ընկերաց հետ մին յիմար ու ինքնահատան
մարդ խօսակցութեան մէջ գտնելով իւր զլուխն սասց, թէ
ես միշտ անիմաստ բան խօսելոյս ժամանակին յոռաջ ինքս
եմ ծիծաղում իմ վերայ: Շատ լաւ սովորութիւն է և
մեծ բարեբաղդութիւն է համարելի, պատասխանեց միւս ըն-
կերն, ի՞նչ որում այդ ընտրեամբդ դու քո բոլոր կեանքդ
կարող ես ուրախութեամբ վարել:

262. ԲՆՅԵՐՉԼԿ ԳՆՏԱՍԻՆԵՒ:

Աին շտա կերտ խում սիրող մարդ փողոյ կարտու-
թեան հանդ խլերով՝ գնաց անձանթ վաճառ ախանի մօտ և
խնդրեց, փող փոխ տալ իրան, մեծ շահ խոստանալով: Շտա
բարի՝ ստաց վաճառ ախանն, ինչքան հարկաւոր է կարող
եմ տալ, բայց դժուարանում եմ, ըստ որում քեզ լաւ
չ'եմ ձանաչում: Իմ քո մօտ գալոյս գլխաւոր պատճառն
մի միայն այն է՝ կրկնեց պարտք ուզոյն, որ դու ինձ հետ
ծանոթ չ'ես, որովհետեւ իմ բոլոր բարեկամք ու ծանօթքս
վաղուց է, որ ինձ բնաւ ինչ են հաւատում:

263. ԱՐԴԻԻՆԵՅ ԲԺՇԿԵԿԼՆՈՒԹԵՆԵ:

Օլնոււարական հիւանդանոցի մին բժիշկ երբեմն հար-
ցրուց իւր օգնականին, թէ այսօր քանի՞ հիւանդ անձինք են
մեռել. իսկ երբ պատասխանեց սա, թէ տասն և ինն, նա
գարմնացած ստաց, ինչպէս, սխալ պիտի լինի քո խօսքն,
ըստ որում ես այսօր քոան հիւանդաց համար եմ գրել
դեղատոմսակ (նոսխայ): Ղշմարիտ է, պատասխանեց օգնա-
կանն, բայց զանազանութեան պատճառն այն է, որ անունն
ինձ անյայտ մին հիւանդ՝ որքան աշխատեցի, չ'յօժարացաւ
քո հրամայած դեղն խմել, ուստի և նա ողջ է մնացել:

264. ԱՆՅԵՐՅՏ ԳՆՏՆՆՈՒ:

Կերտ խում մի ժամանակին մին արբեցող մարդ իւր ըն-
կերաց գարմնաւոյ ձեռով պատմում էր, թէ քանի՞ քանի
տարի է ես դիւամար միշտ սպիտակ դինի եմ դարձ աճում,
բայց անհասկանալի է ինձ թէ ինչո՞ւ քիթս օր ըստ օր է
իւր գոյնն փոխում է և փոխանակ սպիտականալոյ կարմրա-
գոյն է լինում:

265. ԼՄՈՒՄՆԵԿԼՆ ՍԼԻՐ

Երկու շինական մարդիկ ուրախանալով դարձան երեսակի գաղթի վրայ, խօսում էին միմեանց հետ, թէ այս տարի, ինչպէս երեւի, պտղոյ մեծ աւատա թիւն պէտք է լինի: Մին ընկերն՝ որ աւելի խելօք էր երևում՝ տասց, թէ բաց յայդմանէ եթէ այս միջոց քանի մի օր արև լինի անպատճառ հողը տակից ամէն ինչ ժամանակից յստ աջ պիտի դուրս գայ, բայց այս խօրքսմունքն լեւեռնպէս խելոյն պատասխանեց, թէ Լ՛ստուած մի արասցէ, որ այդ անբաղդութիւնդ յստ աջանայ, ինչու որ հոյի մէջ ես երկու կին ունիմ թագած:

266. ԲՆԵԼԳԻՏ ՄՆՆՈՒԿ

Ո՛րդոյ ճուլութեամբ ուսումնարան գնալոյ աղագաւ սնրաւական լինելով՝ մին մարդ երբեմն բարկութեամբ յանդիմանութիւն էր առնէր նրան ոտելով, թէ ի՞նչպէս չես ամաչում՝ այ՛ յիմար, որ դու ահա՛ վեց տարի է մի և նոյն դատատան մէջն ես նստած ու չ'ես աշխատում երկրպագ դատատունն գնալ: Ի՞նչ ամօթ է ինձ համար՝ պատասխանեց որդին, երբ մեր ուսուցիչն, որ հասակով քան զքեզատ մեծ է, տասն և երկու տարի է նմանապէս մի և նոյն դատատան մէջ է նստած, և ո՛չ ոք նրան ամօթ կամ պակասութիւն չ'է համարում:

267. ԲՆԻՀԵՆՐԵԿԼՆ ՊԵՏԻԺ

Մին մարդ երբեմն խօսակցութեան մէջ տասց լար ընկերին, թէ ի՞նչ արդար դատատան և գովելի դարձ կը լինէր, եթէ ամէն բամբասողքն իրիանց լեզուիցն կախ տուռէին, խկ լսողքն ականջից: Ի՞նչպէս կարելի է այդ պատասխանեց ընկերն, եթէ քո ասած պատիժն սահմանէր:

այն ժամանակն կարծեմ աշխարհն երեսին մնն Երամայ
որդի կենդանի մնալ չ'էր կարող:

268. ԳՈՒԼԵԼԻ ԲԱՆԵՍՏԵՎ ԾՈՒԹԻՒՆ:

Երկար ժամանակ բանաստեղծութեան արհեստի հետեւ
ուզ մին ատիճանաւոր իւր շարագրութեանց վաստակն տա
րել էր ընկերաց ցոյց տալ, բայց երբ յետ քանի մի բան
կարդալոյն հարցրուց նրանից, թէ սր յողուածն է հաւա
նելն, — պատասխանեց մին ընկերն, որ աւել զպարզախօս և
ճշմարտասէրն էր, թէ այն յողուածն՝ որ գեւ ևս չ'ես կար
դացել:

269. ԿԾԾՈՒԹԻՒՆ ԲՍՏՋԿԵՐԳԻՆ:

Մին չափազանց ազահ մարդ երբեմն երազ տես
նելով՝ որ իւր տանն մեծ ընթրիք էր պատրաստված և շատ
մարդիկ էին հրաւիրված, խկոյն ատգեապի մէջ անկաւ և
սիրան սէսեց մըմըզվել, բայց այս ցաւոց սասակութիւնից
շատ զարթեաւ ու երգումն կերաւ, որ ոչ մին ժամանակ
քուն չ'ի լինի կրկին այսպիսի երազ չ'աեսնելոյ մասին:

270. ՊԵՏԿԵՐ ՍՈՒՏ ԲԱՐԵԿԵՄՈՒԹԻՒՆ:

Խոտակցութեան մէջ մին մարդ հարցրուց իւր խելօք
ու շատ կարդացած ընկերին, թէ ընչն են նման սուտ և
շահատէր բարեկամքն: Պատասխանեց խկոյն այն խելօքն,
թէ նրանք նման են ճանճից, որք առաւօտուց մինչև երե
կայ խահանոցի (աշխանի) մէջ ժողովված՝ ողջ օրն այն
անգ են լինում քանի որ ուտելն բան կայ, բայց երբ ու
տելքն վերջանում են, թողնում են ու գնում ուրիշ տեղ:

271. ՀԱՏԸՆՏԻՐ ԽԲԱՏԱԿԱՆ ԲԱՆԵՐ:

Օրնու օրական փառքից աւելն սիրելագոյնն խաղաղ

կենաց քաղցրութիւնն է :

Շատ շատագու բան բռնողն շատ հեշտ սխալմանց մէջ կան-
կանի :

Երամայ ճիւղողն առանց պակասութեան չ'է, բայց բարի
մարդն նա է, որ ինքն իւր պակասութիւնն ճանաչում է :

Ա՛յ որ տխրակէս հեշտ և շատ չ'ի խաբլիլ, ինչպէս նա՛ որ
այլոց խօսքին շատ հուսատ կրնծայէ :

Երեսարհի մէջ այնքան կարծիք կան, որքան և գլուխք :

Մարդոյս առնն այն տեղ էր ուր ինքն է :

Եկողի աղատութիւն առնն բնա ին չ'է հարկաւոր, այլ
միշտ պէտք է սանձահարած, որովհետեւ մարդոյս համարեմ
թէ բոլր վնասոց պատճառն արձակ և վնասհասոելուցն է յա-
ռաջանում :

Ի՛նչ յիմարտութիւն է տպրիլ այնպէս, որպէս թէ մահ
չկայ սահմանած մեզ համար :

Գ՛ծուարին և երկիւղալի ճանապարհուն միշտ զգուշու-
թեամբ գնան :

Բ՛իշ է այն ասն խողողութիւնն, ուր մարին (հաւ) կը խօսի,
խի որձակն լու կը կենայ :

Ա՛յ ասն մէջ կատու չ'լինի, այն տեղ միտնքն պար գալ
կարող են :

Ի՛նն սատիւս մտկն ողջ կարասն կը պղծէ

Սուրտութիւնն երկրորդ բնութիւնն է :

Ո՛ր իշէ ձեռք կիրակրվոյն ուշ կը կըշտանայ :

Ճ՛մարտութիւնն աւելի լուսաւոր է քան թէ արեգակն :

Ե՛րամայն յիմարն նա է, որ իւր անձն իմտառուն կը համարի :

Ի՛նչ որ այսօր ինքնդ կարող ետ կատարել, ուրիշն մի
յանձնել, և մինչև միտն օրն մի յետացնել :

Ե՛թէ անձանով մարդոյն կամենաս ճանաչել, լմացի թէ
նրա բնկերքն ո՛վք են :

Ե՛րամայ ձուն լու համարիլ քան թէ միւս օրի հասն :

Մի խօսիլ այն բանի վերայ, որոյ մասն քեզ չ'հարցնեն,
կամ չ'է յանձնած :

Օ՛րձիկ երկաթն, քանի որ տաք է :

Մին մարդ կարծում է, թէ ինքն ուրիշիցն շատ խելօք է, ինչպէս որ ամէն հայր իւր որդւոց զեզեցկաւ թիւնն աւելի է համարում քան թէ այլոցն:

Ինա թիւնն և ոչ թէ խելքն է մարդոյս մարդ շինողն: Սորն չ'է վասնդաւոր, այլ մարդն՝ սրոյ ձեռին է այն: Բնկերի սխալմանքից քան թէ յառաջադիմութիւնից կարելի է միշտ աւելի օղուտ քաղիլ:

Մի միայն յիմարութիւնն անբժշկելի ցաւ է: Ինքեօղղոս թիւնն զիպ 'ի մեզ մօտանում է ծանր շարժողա թեամբ կրխոյի պէս, քայց հեռանալց ժամանակին կայծակի նման սուր ընթացք ունի:

Համբաւքն նման են զեօղոյ: Ինչքան նրանք օլքիւրից հեռանան, այնքան կը լայնանան ընդարձակա թեամբ:

Խելօք մարդոյ մին օրն աւելի թանկ արժէ, քան յիմարի բոլոր կեանքն:

Այլբախտքն իւրեանց նման մարդկանց չ'են սիրելի: Հարկաւ որ չ'է երբէք խօսիլ այն իրաց վերայ, որոց տեղեակ չ'ես: քայց պէտք է և քիչ խօսիլ այն առարկայից վերայ, որոց մեռ'ն լաւ տեղեկաւ թիւնն ունիս:

Յիմարի հետ վիճելն միայն ժամանակի և բանականութեան կորուստ է:

Մարդիկ զինուոյ պէս են: Հնանալով բարին աւելի լաւանում է, իսկ վասն թիւում է:

Կայինդ մի վրայ բերի այն ճառոյն վերայ, որ պահպանել է քեզ փոթորակի ժամանակին:

Ճշմարիտ և քօջ զինուորականն նա է, որ իւր ցոյց տաւած արդեանց վերայ քիչ կը խօսի:

Սովորելը յիմարիցն հեռանալ այն սխալմանքից, որ նա է անում:

Ոչ կապիւր բարեկամութեանդ պայմանն, ինչպէս որ և նրա շատ քանդելն չ'է պէտք:

Խելօք մարդն իւր սխալմանց մասին ինքն իւրանից է հարցումն անում, իսկ յիմարն ուրիշներից:

Կ'աւօտաց վաղ բան արձ, որ կարողանաս կէսօրվայ տա-

քո թիւն հասած ժամանակին հանդատութիւն տնենալ . երիտասարդութեանդ մէջ աշխատիր, որ հնար տնենառ հանգստանալ հասակդ լրանալոյ ժամանակին .

Որդւոյ առարկնական գործքն մշտնջենառ որ յիշատակ են ծնողաց յատկա թեանց համար :

Եթէ ինքնդ չ'ես կարողացել պահել . քո ծածուկ խորհուրդն, ապա և մի գանգաավեր ուրիշն նրա այլոց յայանելոյն վերայ :

Հարտու թիւնն որպէս և գիտու թիւնն, զօրութեան և աւրիտութեան գործիք է, որոց արժանաւորութիւնն կ'իմանալայ մի միայն այն ժամանակն, երբ նրան գործ գնեն :

Ճաճուկ բանն ինչպէս նոր գինի միշտ պատրաստ է իւր ամանն պատուելոյ ու դուրս վազելոյ :

Մեղուկն՝ որ վրէն կայքէք չունենայ, յայտնի է որ իւր մէջ գանձ չ'ունի . բերանն, որ միշտ բաց է, պա՛րզ ցոյց է ապրի՛ որ դժուար թէ նրանից մին կարգին բան կարողանայ դուրս գալ :

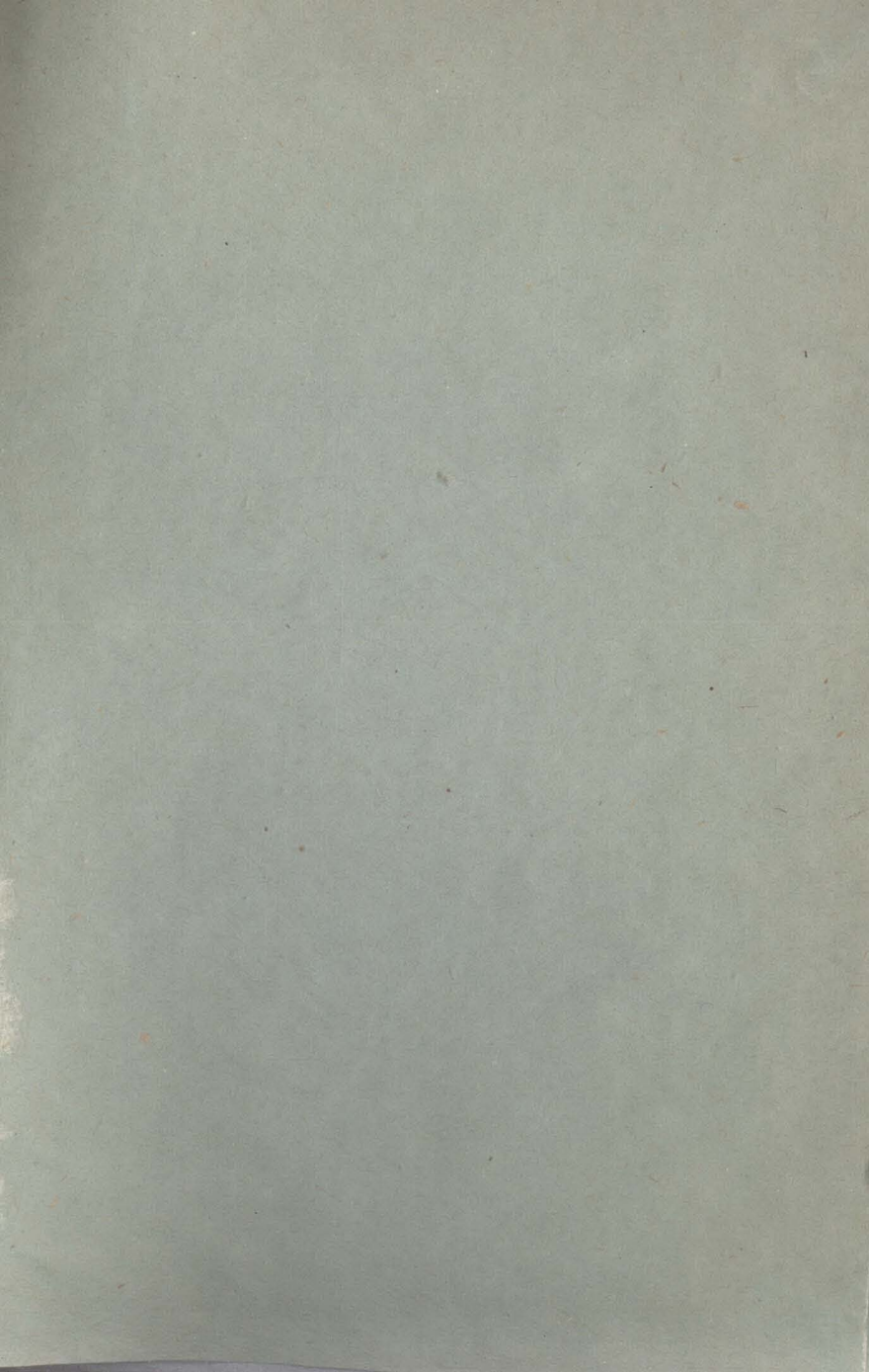
Խոնարհութիւնից բարեկամութիւն կը ծնանի, իսկ ճշմարտութիւնից առեղութիւն :

Յայտնի թշնամին մաշկոյս այնքան չ'ի վնասել, ինչպէս սուտ և կեղծաւոր բարեկամն :

Ս. Ե Ր Զ.

5n

23337

2013

« Ազգային գրադարան

NL0058386

